

J. anne

Jakob Liivi kirjateod

Laulud

Lars Löf.

Jakob Liiw'i kirjatööd.

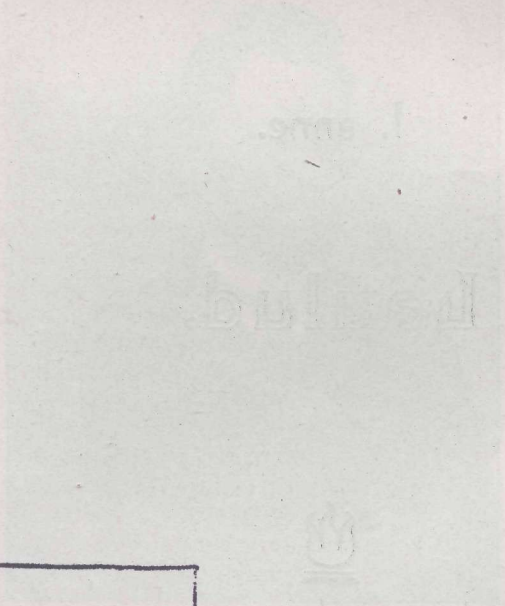
I. anne.

Laulud.

Trükitud „Postimehe“ trükikojas, Tartus.

Jakob Linn i kirjastööd

Riigiraamatukegu
№ 36680

✓

0

Trükkimise ja kirjanduse osakond

Juhataja.

I. Luule ja etu.

	Lehek.		Lehek.
Laulu wõim	3	Kas tunned meest	21
Luule	3	Noor kewade	22
Luuleteel	4	Mõtted ema haul	23
Luuletaja	4	Kallima kalmul	25
Lauliku süda	5	Tähtede walgel	26
Minu luule	5	Lein kallima järele	27
Minu luule hällipaik.	6	Üksinda.	27
Mu mõtted	7	Nuttew süda	28
Ei leidnud	8	Õhturahu	28
Asjata	9	Peida ära	29
Mehisus.	9	Wäike pisar	29
Mu rind on Wesuw.	9	Üks öö Peipsi rannal	29
Laske rahus	10	Järwe kaldal	31
Surew luule	10	Miks pakud	32
Unenägu	11	Öö	32
Hällipäewa wõõrad	12	Õõrahu	33
Õõwarjud	13	Pisarad	33
Isa sõnad	14	Jää seisma.	34
Neljas käsk	17	Luige laul	35
Kihlus	18	Kõrgel	36
Kaks nime.	19	Tiigi kaldal.	36
Küllalt	20	Ratsanik.	37
Laulge	20	Elurada	38

IV

	Lehek.		Lehek.
Eksimine	39	Ajawaim	45
Eksija	39	Uimastaw waikus	46
Noor hing	40	Punane kotkas	47
Hoiatus	41	Kangelane	48
Kas on sul kaua kurta waja	41	Kurwal ajal	49
Ära wiibi	42	Õnnetu rahwas	49
Kadedus.	43	Ei leia	49
Lootus	43	Ma teretan.	50
Rahu.	44	Laew tõttab	51
Kaugel	45	Õhtul.	52
		Kes julgeb.	52

II. Elu ja loodus.

Kewade.	53	Äkiline walgus	69
Waim tuleb	53	Ootasin ööl päikest.	69
Ema süle	54	Walgusele	70
Kallid kohad	55	Udus.	71
Kannikese surm	55	Warasel halla-ööl	71
Roosi kõne	56	Sügise	72
Poiss ja õis	56	Metsa minnes.	73
Kuiwanud lill	57	Sügise tuuled.	73
Õis ja kalju	58	Talw.	74
Lillekeste nõuu	58	Lumi.	74
Tamm	59	Wangis	75
Poiss ja lind	59	Talwe öö	75
Kuusk	60	Orus.	76
Põllu ääres	61	Mäele	76
Kuiwanud kõrs	61	Mägi.	77
Äikese wihma ajal	62	Uhke mägi.	77
Pilw	63	Jögi	78
Pilwe pisarad.	63	Meri	78
Pilwekene	64	Ranna pilt	79
Päikese weerul	65	Tüürimees	80
Õhtul.	65	Tormis	80
Ehatäht	66	Torm	81
Kuu	66	Päike ja hallikas	81
Wirmalised.	67	Tulease.	82
Koit	67	Kaew	82
Päikese tõusul	68		

III. Mõistu ja mõnesugused laulud.

	Lehek.		Lehek.
Räästas	84	Meie aja Hans	105
Luige pere	85	Lõhkujad	105
Konnad	85	Laulikud	106
Lõwide võitlus	86	Wana peegel	107
Kalad ja vähid	86	Sääse eksimine	108
Mänd ja kadakas	87	Tänu	108
Tuulelipp	88	Lauliku äpardus	109
Pidu	88	Unenägu	110
Kassid	89	Uhkus	110
Harakas	90	Kerjus	111
Mutt ja siil	91	Jällenägemine	111
Reinuwader	93	Mustlase laul	113
Tüdinunud Reinuke	95	Ära nutsa	114
Ämblik	97	Mehed	115
Kull	98	Kellad	115
Kotka pere	99	Kirik	116
Söömaag	99	Rändaja	117
Lawiin	101	Palwetajad	118
Kepid	102	Kolm kiwi	119

IV. Nooruse lõkked.

Arm	121	Sa olid kokkunud	129
Arm hõljub	121	Kas on sul süüd	129
Hiilgaw kiri	122	Lained	130
Neiu süda	122	Torm	130
Palwel piiga	123	Muutus	130
Palwe	123	Halastaw õde	131
Templis	124	Häkiline muutus	131
Õhtul	124	Hääl meelel	132
Udus	125	Sinu wäärtus	132
Kewade ilu	125	Awaldus kallimale	133
Su pale	126	Kannata	133
Töotus	126	Asjata	134
Waidlus	126	Tähtjas tund	135
Punastab	127	Naabri talus	136
Kiigelt tulles	127	Wälja aetud	136
Kustus	128	Sa oled, nagu päike	137
Neiule	128	Su silmad	137

VI

	Lehek.		Lehek.
Ära paku	137	Mismeie kõik mõtlesime	156
Wali wastus	138	Palwe	156
Kaks linnukest	139	Peegel	157
Ahelad	139	Tuttaw tee	157
Wiimne palwe	140	Sind palun	158
Kannike	141	Kuula koski	158
Neiu kahtlus	141	Ma kuulan	159
Wastus	142	Ei nuta tamm	160
Wargset	142	Kas walu awab taewa	160
Pettus	143	Ma kohkun	160
Naabri külas	144	Miks kaebad	161
Ma õnnetu	144	Mälestused	161
Tähed	145	Mirdi unenägu	163
Wõrgus	145	Teel	164
Ju weereb päike	146	Täht	165
Liblikad	147	Inglid	166
Waikus	147	Kartlik awaldus	166
Kas on luba	148	Nopi õisi	167
Õngitseja	148	Wiimse korral	167
Rannal	149	Tühi kartus	168
Kartus	150	Külaskäik	168
Linnukese soow	151	Siis palun	169
Kahekesi	151	Kujuwalamine	169
Tee ääres	152	Unes	170
Kerjajad	152	Muutus	170
Wanded	153	Petetud	171
Wolga kaldal	153	Wahtijad	171
Soome neiule	154	Paras wastus	172
Soow	155	Pedja piiga	172

V. Lugalaulud.

Eksitatud neiu	175	Uneingel	196
Karistus	177	Templi ware	200
Olimpuse templis	178	Jahimees	204
Pime mees	180	Ėbahaige	207
Waimude org	181	Sunni all	213
Loomine	184	Kättemaksmine	215
Onu Toomas	187	Matus	220
Munk	190		

VI. Tähtsamate aegade mälestused ja pühendused.

	Lehek.		Lehek.
Kooliõpetaja ametist		Peeter Jakobsoni haul	234
lahkudes	225	Borki päewa mälestu-	
Isale 50-daks sünnipäe-		seks.	235
waks	226	Wäljarändajatele . . .	235
Emale sünnipäewaks .	227	Kodust lahkumisel. . .	236
Oma kooliõpetajale J.		Eesti rahwa 75-aasta	
Jürgenstein-Lillele .	227	wabaduse pidupäe-	
Rakwere lossi ware-		waks	237
metel	228	Uus aasta	238
Magajate mälestuseks	228	Jõulu mõtted.	239
Lauluisa F. R. Kreutz-		Õnnistam. pühaks õele	242
waldi matuse päew.	229	Kihluse päewaks sõb-	
J. W. Jannseni mäles-		rale	243
tuseks	229	Laulatuse ajaks.	244
Koidulale	230	Pulmapäewaks	245
Järelhüüd pojale . . .	230	Laulatuse päew. õele	245
Sonett „Wanemuise“		Linutamise ajaks . . .	246
teatrimaja pühitse-		Hõbepulma - päewaks	
miseks	231	sõbrale	247
Sonetid lauluisa Dr. F.		Mu elupõlw	249
R. Kreutzwaldi 100-		Wiimne soow	249
aastaseks sündimi-		Kaaskiri minu laulu-	
sepäewaks.	232	dele	250

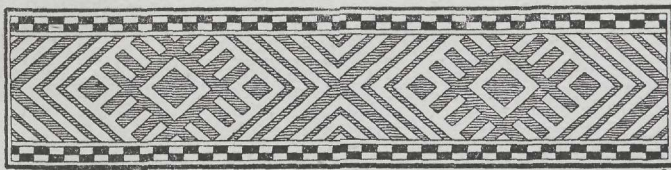

Kestew arm.

Kui tahad noorus'-armutaewa
Weel kauaks jääda elama,
Siis juhi nõnda elulaewa,
Et puutub kokku luulega.

1. Luule ja elu.

Laulu wõim.

ui ammu aja-hauda maetud
On arm ja noorus, elulust,
Ka haa kohtgi kinni kaetud,
Mis annaks nendest tunnistust.

Ja neid säält taewas wälja kanda
Ei suuda elu-talwekuul,
Siis nõia kombel elu anda
Wõib neile ilus laul ja luul...

©

Luule.

Sa kihlad maaga kokku kõrge taewa
Ja lendad wabalt läbi ilmamaa :
Oh wõta minu hinge ühes rändama
Ja laena talle aset oma laewa!

Su wallas unustan siis eluwaewa,
Su õnnist häält ma ihkan kuulata,
Ja sinu nurmelt tahan õisi noppida,
Mis pärjaks punun armsamale kaela.

Su kõne nagu kõla pühast ilmast,
 Kui wägew kõue . . . magus armuhääl . . .
 Kes sind ei kuule, jääwad ikka kurdiks.
 Ei kustu sinu ilu minu silmast,
 Sa täheläikes mõtte-taewa pääl . . .
 Oh tule mulle paleuste pruudiks!

@

Luuleteel.

Ma luule kõrgusesse tahtsin jõuda,
 Mul oli armas ka ta sügawus . . .
 Ta saladuse-maale püüdsin sõuda,
 Kuid saatja puudus . . . puudus Genius . . .
 Nii üksi rännates hing tundis põuda,
 Teel mitu kord mind piinas wäsimus.
 Ju wahest tahtsin teistelt otsust nõuda :
 Ehk on mu waew kõik tühi jamsitus ?
 Nüüd sõba silmas, kortsud juba laugel . . .
 Kui kerjaja all trepi astmetel,
 Ma kuulan, kuidas teised üles läewad . . .
 See pühapaik, nii õhkab hing, on kaugel,
 Kust luule paistab oma täiusel! . . .
 Ta ilu selgitatud silmad näewad.

@

Luuletaja.

Ma õppisin ta laule palju pähe,
 Sest suuremata suurus nende sees . . .
 Ei need mu meelest ial ära lähe,
 Neil wastukaja minu südames.
 Suurt luuletajat tahtsin ennast näha,
 Et tunda inimest ta täies kõrguses ;
 Sest sääraseid on ilmas leida wähe,
 Kel kõrgus, auusus teos ja mõtetes.

Nüüd ammu tuttaw mulle on see kõrgus,
 Nii eluwiisis, kui ka tegudes,
 Mis näitab inimese hinge kaju.

Ma märkan nüüd, et inimline nõrkus
 Ka asumas on tema südames,
 Ja teda juhib liialt tundetuju . . .

@

Lauliku süda.

Noor süda, kellele kord laulust osa anti,
 Sa ole puhas, nagu hiilgaw kuld,
 Siis wõid sa teise hinge tuua elutuld
 Ja rõõmustada rikast, kurba, santi . . .

Kõik elurõõmud pane oma ande panti, —
 Laul nõuab wooruslikku hinge sult;
 Su laul on selleta kui kõrbemuld,
 Mis tormi wõimul kaugusesse kanti.

Sest iga hääl, mis sinu kandlest tuleb,
 Su hinge ja su waga südame
 Siis tuttawaks teeb kõige ilmale.

Et igaüks, kes sinu laulu kuuleb,
 Sind wõtaks juhiks oma hingele . . .
 Su südamega kaaluks oma südame.

@

Minu luule.

1.

Ju wara tuli mulle wastu luule
 Ja hüüdis: „Laps, ma otsin taga sind!“
 Ta juhtis taewa kõrgusesse mind,
 Kus põrmuliste kärinat ei kuule.

Sääl hüüdsin tuhat terwitusi kuule,
 Ja tähtedele tuksus tundel rind.
 Mul oli woorus ülem eluhind . . .
 Suud andsin ainult armsa ema suule . . .

Aeg jõudis . . . Aimamata tasakesi
 Ma aate-ilmast ära lahkusin
 Ja jätsin paleuste paradiisi.

Siis nõudsin põrmupinnalt inimesi,
 Ka neidgi, keda enne põlgasin,
 Ja omandasin nende eluviisi . . .

2.

Nüüd seisan nagu Aadam aia taga,
 Kes paradiisist välja lükatud,
 Kus aia wäraw kinni langenud,
 Ja elupuu ka kosutust ei jaga.

Sääl oli elu eksimata, waga,
 Sääl kaswasiwad kaunid lilled, puud.
 Ta wäärtust nüüd ma alles märganud,
 Kui noorus ammu jäetud jumalaga.

Oh, miks ma sellel armsal õnneajal,
 Kui seisin paradiisi palmi all,
 Ei mõistnud laulda sellest ilmale!

Nüüd pää mul walge, walge kase najal
 Ma istun waikselt, kurtes, kaebawal,
 Sean ainult mälestusi lauldesse . . .

Minu luule hällipaik.

1.

Mu mängu-muruks oli Peipsi kallas,
 Kus wesi sinas ala silma ees,
 Mis wahest paistis peegli-waikuses,
 Ja wahest mässul hirmu hinge walas.

Ma armastasin rahu wetewallas,
 Sest taewa kuju nägin waikses wees;
 Ka karjaloomad paistsiwad sääl sees,
 Ja karjapoiss — ma ise — wiisud jalas.

Sääl nägin wahest pilweis wikerkaari,
 Mis säras, läikis iluwärwidest,
 Ja maalis uhkeid pilita järwepinda,
 Mis kujutasiwad sääl metsi, saari
 Ja linnasid, kui ülestõusma weest . . .
 Neid nähes täitis imestus mu rinda.

2.

Weepinnal paistis mõni üksik puri, —
 Kui lendaks õhus walge laglelind, —
 Mis tuules paisunud, kui piiga rind,
 Kel tundmata kõik kawalus ja kuri.
 Et mõni sõudja laenettesse suri,
 Ja lõhkes mõni paat, mil kallis hind . . .
 See ütlemata kurwaks tegi mind,
 Et waiksel Peipsil wahest sassis turi.
 Nii kaswatasiwad mu südamesse
 Siis luule-aimu waikus, tormikohin,
 Ja wetesina, tähed, taewawõlw.
 Neid tundmuseid nüüd liidan lauludesse,
 Kui lubab isamaa, et laulda tohin,
 Mis hinge peitis lahke lapsepõlw.

Mu mõtted.

Mu mõtted kui laenetaw meri,
 Mis ala on rahuta,
 Ja wirgalt mul woolamas weri,
 Et raušana rahu ei saa.
 Neid erutab tähtedes taewas
 Ja mõõtmata sinendaw ruum,
 Ka needgi, kes wõitlemas waewas,
 Ehk kes on weel nooruses kuum . . .

Ka koitude hiilgawast kullast
 Weel mõnu mu mõttesse jääb,
 Ja õitest, mis wõrsuwad mullast,
 Silm õrnust ja iludust näeb.

Weel igakord hõiskades ärkan,
 Kui isamaast tõsisem jutt,
 Ja nooruse armugi märkan,
 Ehk küll on säält woolamas nutt . . .

Nii kaua kui mulle need hinnas,
 Neid sõnades kuuldawaks toon,
 Kõik sulawad hääleks mu rinnas, —
 Neist laule ja lugusid loon.

@

Ei leidnud . . .

Ei leidnud ma lillede ilus,
 Mis otsis mu igatsew waim ;
 Ei tunginud metsade wilus
 Mu rinnasse rahustaw aim.

All orus löi tundmus mu rinda :
 Mäel hõiskaks wist wabalt mu keel.
 Käik üles tõi wäheldast hinda, —
 Org paistis säält sügawam weel . . .

Nüüd lennates tahaksin minna,
 Kus müriseb laenete woog,
 Kus laewuke wõitleb, just sinna
 Mind wisaku tormide hoog !

Sääl wõitluses wõrsugu rammu,
 Ja küpsegu mehiseks meel,
 Et julge ja kindel on sammu,
 Kui kõnnin kord tormisel teel !

@

Asjata.

Ma raputan ahelad maha,
 Mis kaua on kannud mu käed,
 Ja võidan kõik wastaste väed,
 Et sulawad kokku kui waha.

Nüüd kaugele, kaugele taha
 Kõik mure ja muljuwad mäed!
 Ilm, asjata lingusid säed,
 Teed asjata minule paha! . . .

Ma võõraste võimude ette
 Ei paenuta elusalt pääd,
 Kui selle eest kerjama peaksin!

Ehk lähaksin tulesse, wette,
 Ja otsiksin manalast hääd,
 Kui eneses roomaja teaksin!

@

Mehisus.

Kui meest küll terve Kasbek suruks,
 Ta siiski weel ei lange puruks,
 Kui eneses ta tunneb jõudu
 Ja ülespoole püüdeks sõudu.

@

Mu rind on Wesuw.

Mu rind on Wesuw, — sala tulelõke
 Sääl hõögub kustumatalt, sügawal;
 Ta lõhkuda võib ootamatalt tõkke, —
 Jõud warjusurmas tihti võimu all . . .

Mu rind on Wesuw, — liiga palju laawat
 Sääl käärimas on ala rahuta;
 Ta pääsemisel võimsad jõed sest saawad,
 Mis radasid ei hakka walima.

Mu rind on Wesuw, — ärge tehke linna
 Nii julgelt tema lähidusesse . . .
 Weel wõib ta korraks wallatumaks minna
 Ja kardetawaks saada, uskuge!

Laske rahus.

Laske rahus kannelt helistada, —
 Weel on tungi tunda südames!
 Ärge raskendage waba rada, —
 Kewade läeb mööda lennates.

Laulikuid nüüd laulmas mitu sada,
 Kellel süda tuksub nooruses.
 Kewade neil õnnes teretada, —
 Mina wiibin wiimseis wiisides . . .

Nagu sumisedes üle tühja aasa
 Lendab mesilane hilja sügisel,
 Otsib puhkepaika üle talwe . . .

Nõnda kumiseb weel kurwalt, tasa
 Wiimne hääl mu kandlekeelelel:
 Olgu see mu waikne õhtupalwe . . .

Surew luule.

Kõik loodus on ärganud imewäel, —
 Mets, aasad ja maapind on haljas;
 Hulk lillesid külwatud taewasel käel
 Nüüd sinna, kus enne nii paljas.

Pääd nõtkutab soojuses õilmitsew taim,
 Lind hõiskamas looduse-õues;
 Sest tunneb nüüd kergitust rusutud waim,
 Rõõm asub ka lastelgi põues.

Üks pime ja küürakas, jõuetu mees,
 Kel ahju pääl talwine ase,
 Nüüd tunneb, et igaw tal hurtsiku sees, —
 Und igawus tulla ei lase.

Ta tugede abiga tuigerdab teel,
 Ust otsimast ära ei wäsi ;
 Siis soojendab ukse ees päkese eel
 Nüüd kuiwanud, kondiseid käsi.

Ei liiguta kaua end paigast ta siit,
 Waid kuulatab mõtetes, tasa
 Nüüd linnukooride ilusat wiit,
 Ja ümiseb sellele kaasa.

Kes on siis see laulja, nii surutud suul,
 Kel hõiskeks ei lusti, ei luba ?
 See on ju mu sureja nooruse-luul,
 Kes küürus ja pime on juba . . .

Unenägu.

Linnu laul nii kurwalt kajas ;
 Lehed puudest langenud.
 Mina seisin surnuaias,
 Kus kõik elu närtsinud.

Rist siin seisis ristist lahus,
 Märgiks iga haura pääl,
 Et üks ristikandja rahus,
 Segamata hingas sääl.

Risti-kirju wastu eha
 Püüdsin hoolsalt lugeda,
 Tahtsin teada iga keha,
 Mis siin kaetud kalmuga.

Ja ma leidsin : „Siia maetud
 On su noorus, kuldne põlw,
 Muremüüriga ta kaetud, —
 Murdumata hauawõlw“.

Teine haud mu armu kattis
 Külmas mullas, sügawas,
 Kolmas hinge-ihad mattis,
 Paleused paelutas.

Nõnda iga rist säääl näitis
 Minu armsaist mõndagi, —
 See mu rinda walul täitis,
 Ja ma nutsin wagusi . . .

Liginesin raagus puule,
 Toetasin siis selle na'al . . .
 Oh, mu noorepõlwe luule
 Hingas leinakase all!

ⓐ

Hällipäewa wõõrad.

Tuul kohiseb aknate taga,
 Tuisk wilistab wingudes.
 Mu kambris nii luulelik, waga,
 Lamp wagusi põleb mu ees.

Ma sünnipäewale ootan
 Mu tuttawaid tulema;
 Mu tähtsamat tundi, ma loodan,
 Neist keegi ei unusta.

Nii mõtlen — kuid üksigi ei tule,
 Ehk küll juba hiline tund,
 Ei kellade kõlinat kuule . . .
 Ma waikin, kui näeksin siin und.

Uks lõksub, siis tasa kui wari,
 Ta kuulmata wallale läeb,
 Ja tundmata wõõraste kari
 Mu ümber nüüd wahtima jääb.

Neist ühed kui kүүrakad naesed,
 Ja teised nii lahjad kui luu;
 Säääl mõned nii wiletsad, waesed,
 Kel puuduwad silmad ja suu.

Ma kahmasin laua alt kepi,
 Et wälja säält ajada neid.
 Nad hüüdsiwad: „Isand, oh lepi
 Ja waata kord teraselt meid!

Sa asjata tõstad siin kära
 Ja enese lapsi nüüd lööd!“
 Kepp langes . . . Ma tundsin ka ära
 Mu armsamad luuled ja tööd.

Neist mõni säääl kargas ja jändas,
 Ja müras, ja märatses nüüd,
 Mu ligidal suurem hulk rändas, —
 Kõik mõistsiwad minule süüd.

Säääl lyrika nuttis: „Mu isa,
 Miks haiglaseks ilma mind löid?“
 Dramatika tõstis suurt kisa:
 „Mind iluta elusse töid!“

Ka prosa see tänitas walju:
 „Mul pole ju hingegi sees!“
 Ja epika hädaldas palju:
 „Ma õnnetu, õnnetu mees!“

Kõik tuliwad kurjalt mu ligi,
 Mul kitsaks läks hingates rind.
 Ma ärkasin; palawik, higi,
 Ja wäsimus waewas säääl mind . . .

©

Õõwarjud.

Kuu paistab nii peitmata palgel,
 Mets uinub, ilm pühalik, waga . . .
 Mis otsiwad tumedal walgel
 Õõwarjud nii hoolega taga?

Nad piirawad juba mu maja,
 Neil waade nii tusane, wali,
 Mis nendel on kadunud, waja,
 Et puudub neil lõbu ja nali?

Ma hüüan pool-paludes: „Minge!
 Siin ühtegi wõõrast ei peitu“.
 „Me otsime lauliku hinge,
 Mis ial su laulus ei leidu.

Ei ihka ilm ilusaid sõnu,
 Ei tungi need rahuta rinda,
 Waid südamehäälel on mõnu, —
 Hing tõsta wõib laulusid hinda!“

Õõwarjud nii hüüdsiwad sala
 Ja päewa eest läksiwad peitu...
 Sestsaadik ma kuulen nüüd ala:
 „Su lauludes hinge ei leidu“.

Isa sõnad.

1.

„Jää kodumaale, ole mõistlik, waga!“
 Nii ütles maanitsedes isa suu:
 „Ei weerew kiwi ial sammeldu,
 Ei rändajale elu õnne jaga“.

Ma siisgi jätsin kodu jumalaga,
 Sest isa kõne kuuldu alatu...
 Mu mõttelend käis kõrgemalt kui kuu,
 Ma nõudsin ilmas suurust, kõrgust taga.

Kuid wõõras elu wäsitas mu rinda
 Ja wõttis ohwriks noore-elu mõnu...
 Ma tulin koju nagu kerjaja... .

Nii maksin elus liiga kallist hinda,
 Enne kui mõistsin armsa isa sõnu:
 „Poeg, kallim koht on ilmas isamaa!“

2.

„Armas poeg, kui näed sa riidu, kära,
 Näed sa naabrid waenus elamas,
 Püüa waigistada waenus ära“.
 Nõnda mulle isa õpetas.

Hinga rahu, minu armas isa!
 Mina kiidan praegu õndsaks sind, —
 Sa ei kuule wende waenukisa,
 Mis nii tihti kurwastanud mind.

Üksigi wägi ei wõi lepitada
 Kodumaa ja rahwa juhtijaid,
 Ei neid tallutada ühist rada,
 Ühistööle tuua lahkujaid.

Nad on häwitanud ühismajad,
 Nad on wäsitanud kodumaad,
 Neil on ümber juba raudsed aiad,
 Läbi pulkade weel riidlewad! . .

Ainus troost, et lahutuse seeme
 Pole jõudnud rahwa juureni . . .
 Külades weel ühistöösid teeme,
 Elame kui wennad wagusi.

Naaber elab rahus naabri ligi.
 Wagal wiisil, wiha, waenuta,
 Töötab wirgalt, nii et palgel higi,
 Waatab taewa waga meelega.

30. X. 1892.

3. Kooli saates.

Mu armas laps, nüüd mine kooli
 Ja ära õpiwaewast hooli, —
 Sää! puhastatud saab su hing
 Ja laiemaks läeb silmaring.

Sää! ära kallist aega wiida,
 Ei ennast targaks arwa, kiida.
 Kes kooli minnes kaunis taim,
 Sest wõrsuda wõib kõrge waim.

Nüüd püsimate püüa, tööta!
 Noor iga läheb lendes mööda . . .
 Saab koormaks sulle koolitund,
 Näed ilma-elust hiljem und.

4. Mehe kohused.

Kui wiimast korda isa õues
 Sa kõnnid, warsti lahkudes,
 Ja kaebel tuksub süda põues,
 Et tundmata on rada ees, —

Siis isa õpetused wõta
 Ja nende saatel ilma tõtta,
 Kus küpseks walmima peab mees!

Su mehelise meelega kuju
 Siis olgu tamme tugewus,
 Et naerda suudad muretaju,
 Kui waewab talwe wiludus.
 Kes walib pildiks pilliroogu,
 See kardab iga tuulehoogu,
 Mis eluwäljal wintsutab.

Su eesmärk olgu selge, säraw,
 Mis paistab hinge kõrgemalt,
 Sa wäsimata otsi wäraw,
 Et ligi pääsed keelmatalt.
 Su hinges seisku hinnas seadus,
 Sul ülem-waraks olgu teadus,
 Need wiivad kõrgusele meest.

Sul olgu puhas keel ja kõne,
 Ka wihast südant tallitse!
 Kui tahad tunda tõsist õnne,
 Siis ülekohtust tagane.
 Kus kohused sind nõudmas tööle,
 Sääl pööra selga uneööle
 Ja ära karda nõrkemist.

Ehk kui su hingehääl sind hüüab
 Kord waga neiu järele,
 Waim selle ligidust ju püüab,
 Kes wõitnud on su südame:
 Siis katsu ennast enne läbi, —
 Su mehisus saab sellest häbi,
 Kui armu naeru-asjaks teed . . .

Sest armastuse püha woole
 Maailma keha hoiab koos;
 Su hing see hõljab taewa poole
 Kord selles jumalikus woos.
 Sest sina, kõrge inimene,
 Sa, kadumata, igawene,
 Su algus on ju armastus . . .

Ja õnnis, kelle waates läigil
 Weel särab puhas hingekuld, —
 Kus mõtted kirguliselt on käigil,
 Sääl pole leida elutuld.
 Sääl elujuht on ainult tuju,
 Ja noorus kaotab uhke kuju
 Ning upub ära udusse . . .

Kaks olgu sulle pühad ilmas,
 Sa kihla ennast nendega,
 Neid hoia lipukirjaks silmas :
 Need on su pruut ja isamaa.
 Need nõuawad su armu, annet,
 Sa neile wannu kindlat wannet,
 Et nende õnneks elad sa.

Sest oma rahwas, oma sugu
 Ei põlga ial tublit meest,
 Auupärga teenib ühtelugu,
 Kes wõitleb wahwalt tema eest.
 Sest see on mehe püham püüe
 Ja taewaline kutse, hüüe,
 Et ühes minna rahwaga.

Neljas käsk.

Neljat käsku mulle õpetades,
 Seletasiwad mu wanemad :
 „Armastad sa oma kallist isa,
 Armasta ka oma isamaad !

Kuule oma armsa ema sõna,
 Siis saad õnne tunda eluteel,
 Kodumaal ehk wõõrsil sinul seisku,
 Auu sees kõlarikas emakeel“.

Isamaa mu wanemaid ju matab, —
 Nüüd ta mulle palju armsam weel ;
 Laulu luua, waikselt palwet teha
 Kõige sündsam on mu emakeel.

Põlgaksin ma, isamaa, su ära,
 Põlgaksin ka, armas isa, sind.
 Põlgaksin ma emakeelt, siis kahju,
 Et mind jootis ükskord ema rind.

• ©

Kihlus.

1.

Kord oli aeg, mil kauni kandle keeli
 Noor käsi sundis rõõmu-mängile,
 Silm waatas õnnes tulewikusse,
 Ja armu mõte mõlgutas mu meeli.
 Nüüd kumiseb mu kannel kurba wiisi,
 Et kaotasin ma selle südame,
 Kes lubas seltsiks olla alati,
 Mind saates paleuste paradiisi.
 Nüüd, armu-mõtted, igawesti minge!
 Ei ma teid kellelegi awalda,
 Ehk tuhat korda nutaks salaja.
 Waid sulle, sulle luban oma hinge
 Ja kihlan ennast üksi sinuga,
 Mu kõige kallim püha isamaa!

2.

Küll kaua kaebasin ma armu-hinda,
 Mis wale-keeled minult rõõwinud.
 Hing waluga on hingest lahkunud . . .
 Nüüd teise kaenlas puhkab minu Linda.
 See teatus rängalt rõhus minu rinda!
 Ma olen wõitnud . . . Rind on waikinud . . .
 Nüüd olen juba teistkord kihlatud . . .
 Ma pruudiks wõtsin, isamaa, su pinna.
 Ehk räägitaks mu üle tuhat laimu:
 Sa oled mulle kõikumata truu,
 Kui kõige parem, armsam abikaasa.
 Uut eluõhku tõi su arm mu waimu, —
 Nüüd tihti sulle laulab minu suu . . .
 Su hõlma tulen õhtul hellalt, tasa. —

3.

Mis wõin ma sulle pruudi-anniks tuua,
 Mu üliarmas, kallid isamaa?
 Küll tahaksin sind ala teenida,
 Ja sulle naese õnnepõlwe luua.

Sonettidest ma punuksin pruut-pärgi,
 Kui oleks taewas kõrge andega
 Mu waimu tahtnud elus ehtida,
 Su rõõmust, walust laulaks ühtejärgi.

Waim nõrk on, sulle õnnepõlwe tuues,
 Hing aate-aher tõsist laulu luues,
 Mis wõiksid wastu wõtta tänuga.

Siis lepi sellegagi, mis ma jõuan,
 Ja usu, et ma ikka seda nõuan, —
 Su kasuks töös ja sõnas elada.

Kaks nime.

Ehk elutee küll paistab pime,
 Ja rõõmuta pean rändama,
 Ei siisgi hingest kahte nime
 Ma unustada weel ei saa.

Ei esimest siin tohi hüüda . . .
 Ehk wõiksin seda haawata,
 Kes minu walu juures süüta, —
 Wast isegi peab leinama . . .

Teist nime aga igal tunnil
 Ma tohin hüüda kartmata.
 Kas rõõmu sees ehk walusunnil,
 Sind ülistan, mu isamaa.

Küllalt!

Lauldes tahan meeles kanda
 Oma kallist kodumaad,
 Ega suuda andeks anda
 Neile, kes sind laimawad.

Need ei tunne sinu waimu,
 Sinu rahwa kindlat meelt,
 Luuletawad sulle laimu,
 Sõnakehwaks Eesti keelt.

Nüüd on sellest küllalt juba;
 Äрге kauem pilgake!
 Wend ja õde, ära luba
 Liiga teha endale!

Keele ilu kaunim kaja,
 Laulikud, on teie suus,
 Laimu waigistada waja,
 Muuta muude eksitus.

Andke tunda igas salmis
 Keele rikkust riimides.
 Näidake, et igas walmis
 Keel on kindlas seaduses.

@

Laulge!

Laulge iluks isamaale
 Lahket lugu, laulikud,
 Jätke salawaikus, wale,
 Mured, mis teid muljunud!

Endsel ilul ehawalge
 Eesti pinnal helendab,
 Priskus ehib neiu palge,
 Karskus noort meest karastab.

Kaswul kaunist wilja kannab
 Emakene, Eestimaa,
 Töötajale osa annab,
 Tühjus tihti tundmata.

Jõedes woolab wärske wesi
 Luulelise läikega,
 Põõsas teewad linnud pesi,
 Ööpik hüüab ülemaa:

„Laulge iluks isamaale
 Lahket lugu, laulikud,
 Jätke salawaikus, wale,
 Mured, mis teid muljunud!“

@

Kas tunned meest?

Kas tunned meest, kes koidu-ajal
 Ju wara tõuseb woodi seest,
 Ja lahkel linnulaulu kajal
 Teeb lauldes palwet pere eest?
 Kes õhtu-ehal, koidu-walgel
 Ja ala uute tööde algel
 Ka kutsub abiks Jumalat.

Kas tunned meest, kes iga iwa
 Käest külwab maha palwega,
 Ja põllult higis korjab kiwa,
 Et enam sigiwaks saaks maa?
 Kes õnnistust küll palub taewast,
 Kuid üksi omast tööst ja waewast
 Siin waikselt püüab elada.

Kas tunned meest, kel kübar pihus,
 Käed ristis, seisab põllu ees?
 Tal päewa-wäsimus küll ihus,
 Kuid rõõm ja tänu südames.
 Siin waikist hingerahu maitseb,
 Mis teda murede eest kaitseb . . .
 On waba wabas looduses.

Kas tunned meest, kes rahus asub
 Nii halwas majas, madalas,
 Ja kannatlikult ära tasub,
 Mis seadus, kohus pärimas?

Kes hingepõhjast põlgab kurja,
 Ei sajata, kui töö läeb nurja,
 Waid algab uue usuga.

Kas tunned meest, kes pahnas, põhus
 End elu wastu walmistas,
 Kel lapsena küll kõlgas kõhus,
 Nüüd priskesti on elamas?
 Tal pole wõorast abi ligi,
 Kõik, mis ta osa, oma higi
 Ja raske waewa kallim palk.

Kas tunned meest, kes oma wiga
 Ei taha palju kaebada?
 Tal osaks on pikk eluiga;
 Ta terve ihu, hingega;
 Ta põldu haris eluaja,
 Säält wõttis, mis tal eluks waja,
 Jäi armsaks lapseks loodusel.

Kas tunned meest, kel elu-eha
 Wõib nurinata kustuda,
 Ja kelle kirstu pandud keha
 Auupärjad kord ei ülenda? . .
 Nii kaob ja unub nagu wari,
 Kui warrelt langew walmis mari,
 Üks wana Eesti talutaat.

@

Noor kewade.

Noor kewade, miks kustus sinu sära
 Nii wara juba minu waate eest?
 Kõik õnne-õilmed närtsinud on ära,
 Mis läikisiwad mulle ilma seest.

Ju katmas pilwed elukoidu tähti,
 Ja pime õhtu seisab ukse ees;
 Mis noores hinges helendamas nähti,
 Nüüd kustub wiimse wirwenduse sees.

Kõik rõõmud kohmetanud kõwaks kooreks
 Mu hinge ümber elusügisel,
 Kuid sinule on jäänud süda nooreks,
 Mu isamaa, ka õhtu-ehal weel.

Nüüd sulle laulda olgu püham püüe,
 Weel enne, kui ma astun hauasse,
 Onn sulle! olgu wiimne soowi-hüüe,
 Kui sõba langeb kattedeks silmale.

Ja kui kord keel su kiituseks ei liigu,
 Hing jätab põrmuriigi wärawad:
 Su wabaduse waim ta sinna wiigu,
 Kus kannelt lõowad end'sed mängijad . . .

@

Mõtted ema haual.

1.

Käed ristas, tänupisar silmas,
 Sa hoidsid hellalt süles mind,
 Kui algasin ma teed siin ilmas,
 Ja rohkelt toitit mind su rind.

Mind musutasid õrnalt, sala,
 Kui uinusin ma kätki sees,
 Mu eest sa palwetasid ala,
 Ka siis, kui olin ma ju mees.

Ma kõige eest nüüd tänan, kiidan
 Weel sind su kalmukünka ees,
 Su mälestustest laulu liidan, —
 Neist püha pilt mu waimu sees.

2.

Lihadne kungas leinapuude taga
 Kallist südant peidad põrmu sees.
 Emakene, ei su huuled jaga
 Troostisõnu mulle iganes.

Sinu kõne oli lihtne, waga,
 Walu sees ja õnne-õhinal . . .
 Kallis ema, rahuliste maga,
 Poeg teeb palwet sinu risti all!

Kui nüüd tuuled ähwardawad elulaewa,
 Et ma tüüril kipun raugema,
 Siis on püha koht siin meelde tuletada,

Kuida näitasid sa mulle rada
 Opetades: wõitle, kannata!
 Raskel tunnil waata üles taewa . . .

3.

Küll mitu korda nuttes silmad peitsin
 Ma nende eest, kes kuumast südamest
 Kord wandusiwad truudust, igawest . . .
 Neilt ainult lahket troosti ilmas leidsin.

Ka wahest armastaja sülle heitsin
 Ja tundsin õnne, aga üürikest . . .
 Kõik kadus nagu iseenesest,
 Mis külge nooruses end hõiskel köitsin.

Kuid ema süda nagu sügaw armumeri,
 Mu õnnelaew ta laeneil waikselt kiigub,
 Ja ial tormides ei eksi tema.

Mu soontes woolab sinu puhas weri,
 Ja tugew jalg sel sihil liigub,
 Mis näitasid sa mulle, kallis ema.

4.

Nii mitu korda preestri käed mu päha
 On õnnistades langenud, et taewawäed
 Mul siluksiwad tee päält orud, mäed,
 Ja mina tasast rahumaad saaks näha.

Ei aga see mu meelest ial lähe,
 Kui õnnistasiwad mind, ema, sinu käed!
 Sa mulle nagu ülempreester jääd,
 Ehk olgu küll, et ilm sest arwab wähe . . .

Kui ükskord ihu tunneb surmawalu,
 Hing hõljub taewa poole ülesse,
 Su poole, kuhu läksid minu eele.

Siis taewa-isalt selleks luba palu...
 Kui kartma lööb mu nõder hingeke...
 Ja tule mulle wastu poole-teele.

5.

(Lenau järele.)

Mu rinnas walutawad rasked haawad...
 Neid tahan surmani säääl kanda...
 Ei anna rahu nad... Jah, nad ei wõigi anda,
 Waid igal tunnil sügawamaks saawad...

Ma üksi sinule, kuis werd nad wälja a'awad,
 Neid wõiksin usaldades näha anda,
 Sa wõiksid neile salwi pääle panna, —
 Kuid sinu haul lilled haljendawad.

Oh, ema, wõta minu palwet täita,
 Kui sinu arm ka surmas alles weel,
 Ja tohid sa, siis oma armu näita!...

Sa aita mind siit ilmast ära tõtta,
 Öö-rahu igatseb ju minu meel...
 Mind õhtul mureriidest lahti wõta...

@

Kallima kalmul.

1.

Kaugel, mu kallike, kaugel,
 Enam ei näe sind silm!
 Pisar mul paisunud laugel,
 Waimus on wäsinud ilm...

Tere sa, tõuseja päike!
 Nägid mu kallimat sa?
 Terwita taewalik läige,
 Teda, kui näed kord ka!

Tundke ka teiegi, tuuled,
 Walu, mis rinnas mul keeb,
 Kuida mul soniwad huuled,
 Kuida hing palwet nüüd teeb!...

2.

Saatus kui wali ja wilu
 Minule olla sa wõid?
 Riisusid õndsama ilu,
 Walu ja waewa nüüd tõid!

Surnud on surejaist kenam...
 Leinake, tähed ja kuu!
 Armsam ei ela mul enam,
 Muld on ta suudeldud suu!...

ⓐ

Tähtede walgel.

Teilt küsin, tutwad tähekesed ülewel:
 Kas mälestate weel,
 Kui teie paistusel
 Mind armastades saatis
 Mu kallim õhtutel?
 Siis tundis minu süda kuuma armutuld,
 Ja teie waade säras nagu hiilgaw kuld...
 Nüüd, armsad tähekesed kõrgel ülewel,
 Kaastundel waatke mind!
 Siin murtud südamel
 Öö-rahus rändan üksi,
 Ja rõhutud mu rind.
 Kõik õnne-õilmed närtsinud on warakult,
 Sest minu armu katab jahe hauamuld.
 Siit igal õhtul taewa poole ülesse
 Mul waatab nutul silm,
 Kust minu waimule,
 Nüüd teie läike taga,
 Weel paistab parem ilm.
 Kus lõpeb minu igatsewa hinge piin,
 Mis tema pärast troostimata tunnen siin...

ⓐ

Lein kallima järele.

Mul teada on üks kloostrituba,
 Nii pime, waikne, iluta,
 Ta nurgas istub ammu juba
 Üks mustas riides leinaja.

Ei suuda enam õnnepäike
 Sääl walgustada leinajat,
 Ta palgel puudub rõõmuläige,
 Sääl murejooned sügawad.

Ei troosti too tal üksigi rohi,
 Ta nagu pelgus elab sääl;
 Säält wälja tulla ta ei tohi,
 Sest teda haawaks pilkehääl...

See püha paik, mis näib nii waga
 On minu rõõmu-aher rind...
 Mu hing sääl leinab kurwalt taga,
 Ja põhjatumas walus, sind.

©

Üksinda.

Nüüd igawiku ööde ilma
 Mu kõige kallim jätnud mind,
 Ei paista walgust siin mu silma,
 Ei troosti leia lõhkew rind.

Ma üksinda, see sõna kajab
 Nüüd iga linnulaulu sees...
 Ja üksinda — neid hääli ajab
 Tuul mulle kõrwu hulgudes.

Jää üksinda! kui hüütaks mulle:
 Su rind on armust tühi, waik...
 Siis armu-mälestused sulle
 On paleuste püha paik...

©

Nuttew süda.

Öörahus kuulen tasast kurba laulu
 Ja nutuhääli õrna õhu sees,
 Ka leinasosin laias järweweēs,
 Ja kaldal kurtes seisab waikne salu.

Siin laulab ööpik, nagu tunneks walu,
 Puulehed soigus... unenägudes...
 Kõik õied longus, nutul, kasteweēs,
 Ja mure-mõttes suigub soo ja palu...

Ja siisgi loodus hõiske-hääлил ruttab
 Siin ennast ehtima nüüd õitse-a'al...
 Ta ilu kustub minul silmawette.

Sest minu oma süda rinnas nutab
 Ja rändab kurwalt endsel armu-maal,
 Kui ilmub minewik mu waimu ette...

@

Ohturahu.

Nad kiidawad õhturahu,
 Mis lõpetab tülilist tööd...
 Need tunded mu rinda ei mahu,
 Ma kardan just rahulist ööd.

Mu hinge tormide müha
 On kuulda õõwaikuse sees...
 Mis mulle on walus ehk püha,
 Kõik keerlewad silmade ees.

Mu süda ei taha, ei malda,
 Et iganes rahu ta näeks,
 Ja hingetormide walda
 Öõwaikus üksinda jääks...

@

Peida ära.

Kui lõkkel loitwat hingewalu
 Sa rinna põhjas peidutad,
 Siis saladuse äraandjad
 On waiksed walupisarad.

Seepärast needgi peida ära,
 Kui kuuled rõõmuhelinaid,
 Sest uhke ilm ei tohi teada
 Kust sina hingehaawa said.

@

Wäike pisar.

Kelle rinnast wale-armu nooled
 Were-oja pannud woolama,
 Selle haawa laia mere wooled
 Werest puhtaks ka ei loputa.
 Ainult wäike pisar suudab seda :
 Ta on püha, wala peidus teda!...

@

Üks öö Peipsi rannal.

1.

Ränk elukoorem õlal kanda,
 Rind kõigest õnnest tühi, waik...
 Ma läksin õhtul Peipsi randa,
 Kus noorepõlwe armsam paik.

Sääl wetesina, taewakõrgus,
 Ja rahus hiilgaw tähe-ilm,
 Noort südant hoidsiwad kord wõrgus,
 Kui kõndis sääl mu sinisilm...

Weel nüüdgi pilliroode sahin
 Käib läbi minu südamest,
 See oleks nagu tuttaw kahin
 Mu armsa neiu riietest.

Kuid järwewoode waikne kohin
 On minu kõrwas nagu nutt,
 Ehk nagu salakõne sohin,
 Wõi mõni ilus muinasjutt.

2.

Ju peitub päike metsa taga,
 Õrn ehapuna pilwedes,
 Weepind on nagu peegel waga,
 Rand, kaljud mustawad säääl sees.

Paks udu järwepinda katab,
 Ja hõljub waikselt üle wee;
 Ta ranna, kaljurahnud matab;
 Kõik ilm kui uinuks unesse.

Üks kajakas teeb järsku kära
 Ja tõuseb lendu kiiresti...
 Kes hirmutas ta praegu ära,
 Kui teised kõik on wagusi?...

Ta hääled wastikud ja waljud,
 Mu eksitoidid tunda säääl...
 Nüüd nagu rõhuks õõ ja kaljud
 Liig rängalt minu rinna pääl.

3.

Koit punab, laiast wetewallast
 Nüüd kerkib waikne laene-woog,
 Ta woolab tasa wastu kallast,
 Ja õrnalt kiigub pilliroog.

Üks tuttawa kogu, ilus, sale,
 Mu silmis tantsib laene pääl;
 Tal punab koidu-kullast pale,
 Mu kõrwu kostab mahe häääl:

„Küll elul määramata wahe,
 Mis tundub maisemaal ja siin.
 Siin kuumal rinnal paras, jahe,
 Ja tundmata jääb hingepiin“.

Ma kuulan nüüd ta laulusõnu,
 Ja tema õrna, armast wiit,
 Neil on nii mõjuw, nõidlik mõnu,
 Et lahkuda ei suuda siit.

Nüüd mitu tuntud, armast nägu,
 Veel tõusewad woost ülesse ;
 Kõik need, kes oliwad mu jägu
 Ja korraks armsad minule...

Neist mõni kalda poole ruttab,
 Ja ise naerab waljusti,
 Kuid mõni tasakesti nutab
 Ja wajub woosse tagasi...

Kas unenägu, kas ma suigun? ...
 Mu hinge-seis on imelik...
 Ma kurwal tujul koju tuigun,
 Mind piinab raske palawik.

©

Järwe kaldal.

Mu kodujärw, su kaunil kaldal
 Ma nutan rõõmupisaraid,
 Nii wagusaid,
 Et õhtu-ehal weel mu silmad
 Su laenemängu näha said.

Su salakõne, waikne wesi,
 Mis räägib laene rannale,
 Nii waiksesti,
 On lapsepõlwe õndsast ajast
 Ju tuttaw minu hingele.

See tänagi mu kõrwu kostab,
 Nii lapseline, tasane.
 Kui wanasti...
 Kuid nende tuttaw lapsukene
 On tüdinenud wanake,

Kes ammu juba unustanud
 Sind, kodujärw, su iluga.
 Nüüd nutuga
 Siin tahan täna kaua, kaua,
 Su puhtust, selgust waadata...

Jah, teie sülle, waiksed laened
 Ma nutan palwes silmawee,
 Et wõiksite
 Siin rändajale sosistada,
 Kui wäsitaw on eksitee...

©

Miks pakud.

(Haiguse ajal.)

Miks pakud mulle oma kihwti juua,
 Sa kade ingel, mustalt surmamaalt?
 Miks ähwardad nüüd wiimast tundi tuua,
 Mind wara niita maise õnne raalt?

Su saadikud on mulle kaua juba
 Siin toonud sinu waljuid käskusid,
 Ei waimulegi antud rõõmuks luba,
 Mis tundnud selles elus miljonid.

Ma ihkaks muidu küll ju lahti waewast,
 Mis anti kanda, — tihti nuttis silm...
 Hing nõuab tõsist rahupaika taewast,
 Sest rahu-aher näib siin mulle ilm.

Kuid kodumaad ja oma Eesti-sugu
 Weel ihkab süda rohkem teenida
 Ja neile pühendada mõnda lugu,
 Mis Loojast rinda pandud salaja...

©

Öö.

Nüüd jäta töö! nii hüüdis kõrge päike,
 Kui peitis palge õhtul ilma eest;
 Ju algab öö, ja tähe kuldne läige
 Maailma lehwib taewa krooni seest.

Kui hõbewöö käib läbi ruumiriigi
 Suur udu-laenes liikuw linnutee ;
 Sää! seismas tähed tähtedele ligi,
 Suur rahu paistab alla ilmasse...

Ja taewawõlw, kui tempel sini-siidis,
 Kui pühakoda õnnist walgust täis,
 Ta teenrid siin kõik seismas kuldseis riidis,
 Mis uhke päike neile ehteks wiis...

Sa murelaps, kui waiksel õhtutunnil
 Sul walu-pisarates läigib silm,
 Siis waata sa siit üles palwe sunnil,
 Säält paistab igatsetud rahuilm...

Ⓞ

Õörahu.

Õõpimeduse sisse õhtul wälja läewad,
 Kes ülekohtu all on waewatud,
 Kes uneta on woodis waewlenud,
 Ja nuttes leiba söönud elupäewad.

Neid troostib õõne waikus, sest nad jääwad
 Sää! walewendadele warjatud...
 Mis kurwad hinged ootel ihkanud,
 Siin sellest juba waimus pilti näewad.

Õõrahust paistab waikne haurahu
 Ju elust wäsitatud waimule,
 Kes ihkab õõndsamat, kui leida ilmas.

Sest surmawalda kadedus ei mahu,
 Sää! wäraw lukus ilma-laimule,
 Ja põlgaw waade kustub wenna silmas.

Ⓞ

Pisarad.

Kui eluhommik kuldse! koidab,
 Ta hele kiir sind kosutab,
 Su ema hool sind hellalt toidab,
 Ta arm su huuli musutab :

Siis oled õnnelik, ja siiski
 Joob sinu pisaraid ka muld . . .
 Neid pärast ainult kasteks arwad,
 Need kõik on süütause-kuld . . .

Läeb lõunasse su elupäike,
 Ja töö sind kutsub põllule,
 Siis peidutab ta põlew läige
 Kõik pisarad su hingesse . . .
 Siis tõelisel mehe-sammul
 Sa kõnnid läbi rahwaid, maid,
 Ja kellelegi säääl ei näita,
 Et pühid palgelt pisaraid.

Kui aga ükskord igawesti
 Läeb elupäike õhtusse,
 Õõ lähedus siis tasakesti
 Toob pisaraid su laugele.
 Kuid nende süütause-läige
 On ohwriks antud elule . . .
 Nad on kui sügisene kaste,
 Mis lille pääält ei tahene . . .

©

Jää seisma!

Jää seisma pisar! . . . tühja asja pärast
 Ei tohi langeda sa laugudelt;
 Ei tohi hoolida sa ilma-kärast,
 Ei pääsetähte wõtta südameilt.

See olgu juba üliraske wiga,
 Mis nutuwee mu laugudele toob;
 Sest mehe pisar, see on püha liiga,
 Et mullapõrm ta naerdes ära joob.

Säält kibuwits ja ohak rammu wõtab,
 Ja mürgitaimed wälja wõrsuwad,
 Koirohi teiste seltsis üles tõttab,
 Kus lahi pisar tihti kastab maad.

Seepärast, pisar, tühja asja pärast
 Ei tohi langeda mu laugudelt,
 Ei tohi hoolida sa ilma-kärast,
 Ei pääsetähte wõtta südameilt!

@

Luige laul.

Kui ennast koduarmul toitsin,
 Kus elutusk weel tundmata,
 Siis isa karja salus hoidsin
 Ja ootsin talwe tulema. . .

Ju igatsedes üles wahin,
 Kas taewal sügisene karw,
 Säält kuuldu linnutiibe sahin,
 Ja lendab rohke luigeparw.

Üksteisest natukene lahus,
 Nad seadinud end hargina . . .
 Nii läewad luiged waikselt, rahu,
 Üks wõimsam nende juhtija.

Neid arwata on mitu sada,
 Ei üksgi karju, käratse . . .
 Neil perekondlik jutu-wada;
 Sest eesmärk üks ja üks on tee. . .

Nad läewad tuule lennul kiirelt,
 Parw näib weel paela jämedus,
 Siis kustub hoopis waatepiirilt;
 Ka waikib linde hääliitsus.

Sääl täidab järsku õhuwalla
 Nii ootamata hele huik,
 Siis ilmub kõrge pilwe alla
 Üks parwest maha jäänud luik.

Ta rinna sees seesama iha,
 Mis teistel, kes on kaugel eel;
 Kuid wäsinud ta luud ja liha . . .
 Ta teistest maha jäänud teel. . .

Jah, karjapoisikene, sulle
 See ajas naeru pääle siis,
 Kuid wanas põlwes selgeks mulle
 On saanud luige kaeblik wiis. . .

@

Kõrgel.

Sääl kõrgel elab kuulus linnusugu,
 Kes wabaduses armsalt ilutseb,
 Ta laseb alla kuulda kaunist lugu,
 Kui pilwe piiridele ligineb.

Ma tahaksin, suur salasund mu rinnas,
 Ka nende wabas seltsis wiibida,
 Kuid tunnen ennast seotud põrmupinnas
 Ja wangistatud eluwaewaga.

Mul wärisewad õlad salasunnil —
 Et raputada koormat nende päält —
 Kui puurilinnu tiiwad sellel tunnil,
 Mil kuuleb waba lendu, lauluhäält. . .

@

Tiigi kaldal.

Ilm pühalik, waikne ja waga,
 Weel waiksem on tiigipind,
 Alt põhjast nüüd kallaste warjud,
 Kui waimud, siin waatawad mind.

See rahu mu südame laeneid
 Ja rinda ei waigista,
 Sääl ilmuwad tumedad warjud
 Ja liiguwad salaja.

Kui wihaste waimude kari,
 Nad kisawad, kärawad sääl,
 Mu rahuta waimusse kostab
 Nii nutu- kui naermise hää.

See ainumas teadmine suudab
 Weel natuke troostida mind,
 Et iga lauliku osa
 Siin ilmas on rahuta rind. . .

Ⓢ

Ratsanik.

1.

Hobu traawib, hobu rühib
 Raugemata rutuga ;
 Ratsutaja higi pühib,
 Aeg ei anna puhata,

Armsas kewadisest ilus
 Ratsanik ei seisata . . .
 Mõni lillekene wilus
 Waatab sõitjat nutuga . . .

Sest et tee päält ära kallab
 Taltsimata hobune,
 Sõitja tahtel maha tallab
 Mitme õie õrnuse. . .

2.

Tujudega tuhatnelja
 Sõidab noormees noolena,
 Üle kauni nurmeselja,
 Mis on kaetud wiljaga.

Nooremehe süda nõuab
 Järgi jõuda õnnele,
 Kuni nägemata jõuab
 Kätte sume sügise.

Peru hobune ei taha
 Enam sõita edasi,
 Wiskab sõitja seljast maha
 Ootamata, äkisti.

Nüüd ei ole sõitjal rammu
 Suveriides rännata,
 Tuldud teele pöörab sammu,
 Ruttab kodu otsima.

Aga lumelade katab
 Lillelaane, põllutee,
 Tuisutuhin jäljed matab,
 Siht on tume silmale.

Otsas mehe ettewõte,
 Tuimus tungib kehasse;
 Südames tal ainus mõte:
 Millal saaks öömajale?! . . .

@

Elurada.

Noormees algab elurada,
 Rind täis waimustusetuld,
 Asja pole kurwastada,
 Waade särab nagu kuld. . .

Kõigist kerge saada üle,
 Ei tal elu tuska tee,
 Terwe ilma wõtaks sülle . . .
 Oh, kui kerge, kerge see!

Palju tahaks uueks luua,
 Mis ta kuskil kurja näeb,
 Õnnepõlwe ilma tuua,
 Kodu talle kitsaks jääb. . .

Waadake, see inimene
 Astub ükskord waiksesti,
 Käes tal wäike kepikene . . .
 Oh, kui raske, raske see!

Kas ta püüded tuua jõudnud
 Ilma loodetawat hääd? . . .
 Parandust ta palju nõudnud,
 Unustanud omad wead.

@

Eksimine.

Kui sa ei ole hingewalu
 Weel tunda saanud ilma sees,
 Ja selles leegis oma elu
 Kord selgitanud eksides ;
 Siis ilm su silmas süüsid kannab
 Ja sulle walju waate annab,
 Et rõõmu põlgad ilma sees.

Kes eksis eluwallas tihti,
 Sest õigel ajal aru sai,
 Ja otsis taga õiget sihti
 Maailma laanest, mis nii lai . . .
 See wiimaks auususele püüdes
 Ja oma wendi ühes hüüdes
 Wõib näidata, kus kõwerus.

⊙

Eksija.

Sääl paksus metsas, kaugel
 Käib ringi eksija,
 Tal pisarad on laugel,
 Hing küsib hirmuga :

„Kes ütleb, kuhu ruttan ?
 Kas koju, eemale ?
 Mis kasu sest, et nutan ? —
 Pilw katab päikese . . .

Sest päike sihti näitaks,
 Mul lõpeks ringireis,
 Mu hingesoowid täidaks,
 Et selgeks saaks mu seis . . .

Õõ jõuab . . . Tähti taewas
 Mul otsib muidu silm . . .
 Miks abi andma waewas
 On aher tihti ilm ?

Kas on ta aher? ... Wale ...
 Ilm hõiskab õnnega ...
 Ta wahest eksijale
 On wali, armuta? ...

Ei tea ... Eks ole hinnas
 Nii tihti eksitöö? ...
 Kes näeb, mis eksjal rinnas,
 Kas walgus, pime õö? ...

Et walgeks läheb, ootan,
 Kord idas taewapiir,
 Ja näitab, seda loodan,
 Teed koju koidukiir. . .“

©

Noor hing.

Noor hing, oh ära ial wiida
 Sa aega jampsituste õös
 Ja ära seltsiliseks liida
 End wende wooruseta töös.

Mis saladuses püüdsid teha,
 Kord kahetsedes leiad eest,
 Ja häda seés saad tunda, näha,
 Et pole sul truud seltsimeest.

Ehk lendaks läbi maa ja taewa
 Hing seltsis palwewaimuga,
 Ei jõuaks seegi walu, waewa,
 Su hingest ära ajada.

Waid wooruseta kohtu ette
 Kord aralt pead sa astuma,
 Ja raske kahetsuse kätte
 Su murtud hing wõib närtsida.

©

Hoiatus.

Sa hõisates ja rõõmuhüüdel
 Läed läbi õnne-aegadest,
 Ja tihti püsimate püüdel
 Ei hooli iseenesest.

Weel täna õnneliste lauda
 Sa istud rõõmsa palgega,
 Ja homme unustuse-hauda
 Kõik tunded matad magama.

Kuid risti ära püüa seada
 Weel mälestuste hauale,
 See olgu sulle ikka teada, —
 Neil surma-uni pole see.

Sest wanaduses lahti läewad
 Need hauad ingli hüüdetä:
 Noort põlwe waimusilmad näewad,
 Kui koiduwalgust, kumama.

Kus mõni noorepõlwe tuju
 Sind tuleb naerdes pilkama,
 Ja mõnda eksielu kaju
 Ei tahaks enam waadata.

@

Kas on sul kaua kurta waja.

Kas on sul kaua kurta waja
 Ja aega wiita nutuga,
 Kui õhulossid, õnnemaja,
 On lagunened koguna.

Las sammeldada lossiware,
 Ja rusud katta mängu-maad,
 Tee üles tubli talutare,
 Sää! tõsist õnne tunda saad.

Ei anna töö sää! aega wiita,
 Ei tule tukkumiseks und,
 Ei noorust kahetseda, kiita,
 Et tuluta läks mõni tund.

Siis enam jampsikombel ilmas
 Ei randa sinu mõtte-käik,
 Su perekonna, laste silmas
 Siis paistab õige õnneläik . . .

Et wõörast warast — sa ei looda —
 Läeks õitsema su niit ja nurm,
 Ja igatsedes sa ei oota:
 Oh millal, millal tuleks surm!

Sest hoolsast tööst ja usinusest
 Su elule jääb wäärtus, hind . . .
 Las eluwäljalt, tegewusest
 Wiib rahuingel koju sind.

©

Ära wiibi.

Hing, ära wiibi selles mõttes,
 Kui oleks elu kerge, liht,
 Waid püüa kõrgusele tõttes,
 Kui teadsid ju, kus tõesiht.

Sa ise wendi kaasa hüüdes
 Teed rajades käi nende eel,
 Ja paleuste poole püüdes
 Neid juhata, kes eksiteel.

Ja leiad nõtra, ära sõitle,
 Waid anna andeks tema süüd,
 Kuid uhke waenlasega wõitle,
 Kui madalalt käib tema püüd!

Ja kui sa wõideldes saad rinda
 Tõe pärast haawa, walusa,
 Siis ära nuta . . . waewa-hinda
 Tõewõidus sa saad nägema.

Sest tõsidus on taewa-anne
 Ja ülem ehe eluteel . . .
 Su pääle langeb raske wanne,
 Küi tunned tõtt ja eksid weel.

©

Kadedus.

Kel hinges kadeduse wiha,
 Et wenna käsi hästi käib,
 Sel tõuseb sala kuri iha, —
 Tung kahju teha, kus ta wõib.

Ta toimetab ja abiks wõtab
 Siis alatunud abinõuud
 Ja wenna teele tüliks tõttab,
 Ei hooli sest, kui nõrkeks jõud.

Kõik seda lahkel meelel püüab
 Ja kawalasti wõrku koob,
 Ja keda täna wennaks hüüab,
 Ju homme wõrgus ohwriks toob.

Seepärast hoia õnne sala,
 Kui jõudsid teda wõidelda:
 Lind kutsub kurja kulli ala
 End püüdma oma lauluga. . .

@

Lootus.

Kui weel ei tunne elutõde
 Sa õitsewamal õnne-a'al,
 Siis lootus on, kui kaunim õde,
 Su seltsiks mängil murumaal.

Sa iga kauni õiekese
 Sääal wõtad õnnes wastu talt,
 Ja nõnda pettel tasakesi
 Läed walewangi wagusalt.

Siis kaunid linnad kullaläigil
 Kõik hõljuwad su waimu ees,
 Sa ise kõnnid uhkel käigil
 Ja siidikuues nende sees.

Kuid tuleb aeg, sa ise ärkad,
 Kui unewaimust waewatud,
 Ja uhke linna kadu märkad,
 Kus hing on eksil wiibinud.

Nüüd häbist punastawal palgel
 Sa põlgad endist jampsi-ööd,
 Ja tõsiduse koiduwalgel
 Wast hilja algad mehiste tööd!

Rahu.

Ju kaua aateks rahu
 On olnud rahwale,
 Kuid siisgi weel ei mahu
 Ta siia ilmasse.

Ka taewalised tööle
 On tulnud rahu eest,
 Et ots saaks waenu-ööle,
 Ilm pääseks taplusest . . .

Kas on see kõrgē aade
 Ju kodu leidnud siin?
 Oh, kuhu pööran waate,
 On pisarad ja piin!

Säääl kaugel uhub meri
 Weel praegu wõitlejaid,
 Ja inimese weri
 On kastmas lagedaid,

Ja kallis rahupüüe
 On ununenud säääl . . .
 Sääält tõuseb walus hüüe
 Ja kurwalt küsiw hää!

„Miks rahwas wihatuju
 Ei wõida leppides,
 Kes jumalikka kuju
 Ju kannab eneses?”

Miks inimesesugu
 Nii väeti häduses,
 Et terve ajalugu
 Kõik ujub were sees?

Suur rahu-unenägu,
 Kas jääd sa ainult seks?
 Saab ilm kord waenust jagu,
 Teeb mõõgad sahkadeks? . . .

1904.

©

Kaugel.

Kas kewade, et metsas sirin, särin,
 Ja laulikud on laulmas mesi-suul?
 Ju liigub laulule ka minu huul,
 Ja hinges tunda sala-õnne wärin.

Weel ootan lauluga ja otsust pärin:
 Mis rõõm on see, miks ärkab lusti-luul?
 Siis kostab tasakesti laane-tuul:
 Ilm nõuab rahu . . . Waikib sõjakärin . . .

Hääl sureb rinda, kahtlus täidab waimu:
 Kas tõsi see, mis kuulsin waikses tuules,
 Ehk nägin ainult õnnestawat und?

Jah, selles hääles tunnen tõsist aimu,
 Kuid kõik weel seisab nagu armsas luules,
 Ja kaugel, kaugel on see õnnis tund! . . .

©

Ajawaim.

Tüsedail sõnadel kõrguses hüüab
 Ajawaim wõimsamaid wõitlema nüüd,
 Endiseid põlwi ta hinnata püüab,
 Surnute päälegi mõistab weel süüd . . .

Waimule lubab ta wabadust tuua,
 Jutadgi pilduda pihtade päält,
 Uueks kõik aja ja ümbruse luua,
 Waikima sundida kaebawat häält.

Aga oh häda, et waewa ja nalga
 Täita ei suuda ju lubadus weel,
 Asjata otsime wõimsate jälga,
 Nõrkema kipub hing tormide eel.

Tumedalt kohawad metsades lehed,
 Laulikuid eksitab tundmata hoog . . .
 Unistus uputab udusse mehed,
 Suigutab mõtteta sõnade woog.

15. X. 1905.

@

Uimastaw waikus.

Sinule kiitust, mu kodumaa,
 Laulda ei suuda, meel hale . . .
 Kui ma sind kiitsin kõrd lapsena,
 Warjas mu waimu suur wale . . .

Waatasin kõrgema koha pääl
 Lossisid, metsi, mäesõrwu . . .
 Ainusgi walu ja kaebtuse hääl
 Orust ei kostnud mu kõrwu.

Aga mis kuuldub . . . mis näeb nüüd silm? . . .
 Uimastaw waikus on õhus . . .
 Oru sees hoigamist märkab ilm,
 Otsib, mis hoigajaid rõhus.

Wahest ehk petliku rahu seest
 Tõusta wõib ükskõrd suur maru . . .
 Walu ja kaebtuse hääledest
 Saadakse täiesti aru . . .

10. XI. 1905.

@

Punane kotkas.

Nüüd pilwedes helendab punane loit,
 Mis püüab kuu, tähed kõik peita . . .
 Kas tõusmas on oodetaw hommikukoit,
 Et rändajad wõiwad teed leida ?

Kes kaua on eksinud pimedal ööl
 Ja kandmas õõwarjusid palgel ;
 Ning tundnud on wäsimust waewasel tööl . . .
 Nüüd tahawad kosuda walgel . . .

Nad tõstawad lootuses kõrgele pääd,
 Et waadata tõusewat sära . . .
 Kuid kuma ei kuuluta oodetud hääd,
 Hing paljudel kohkunud ära.

Suur punane kotkas on lennuteel,
 Ta teraksest küüned on näha,
 Suus paistab tal punane, tuline keel,
 Ta ähwardab langeda päha.

Ta ähwardab kiskuda lõhki kõik maa
 Ja haawata rahwal pää, keha,
 Et oodatud walgust silm näha ei saa,
 Mis paistab, on une-öö eha . . .

Nii lendas meist üle, tõi surma ja tuld,
 Tõi hirmu ta tiibade sahin . . .
 Ta jälgil werd ahnelt joob kodumaa muld,
 Maad täidab lein, nutmisekahin . . .

Kuid ometi leiab weel troosti mu rind,
 Mu julgust ei jõudnud ta süüa . . .
 Ei jõudnud ka haawu see häwitaw lind,
 Mu wendade hingeni lüüa . . .

Weel alles on hulkade julgus ja jõud,
 Aeg ilmsile jõuab neid tuua . . .
 Kord põgeneb isamaalt waimline põud,
 Suurt suudab mu rahwas siis luua.

12. I. 1906.

Kangelane.

Magas kangelane kalju ääres,
 Magas jõud ja magas elusund . . .
 Ehk küll ahel kaelas, pakk ta sääres,
 Siisgi nägi rahulikult und . . .

Käisiwad tast mööda wõõrad . . . pojad . . .
 Kikerwarwul tasa astudes,
 Ehk küll oma palgel highi-ojad,
 Siisgi eksimõte waimu sees :

Lase kangelane rahu magab,
 Lase arwab, et on alles öö,
 Meile seega rohkem wõimu jagab,
 Enam wäärt siis nõrgemate töö . . .

„Tõuse üles — tõuse, kangelane!“
 Hüüdis kaugelt wõõras, wägew hääl:
 „Sinu walda rõhub raske wanne,
 Öö on sinu laste hinge pääl!“ . . .

Kangelane ärkas, raskelt rabas,
 Tahtis purustada ahelad,
 Rusikaga wastu kalju tabas . . .
 Were-ojad kätest woolawad . . .

Nüüd ta waatab saadud haawadesse,
 Suu on nagu wandel sulutud,
 Waluleegid lööwad südamesse,
 Palgele on kortsud ilmunud.

Ja ta möödab mõeldes oma öla,
 Kaljurahnu, raskeid ahelaid:
 Tasuda ta tahab eksiwõla,
 Parandada haawu, walusaid . . .

13. I. 1906.

Kurwal ajal.

Hüääned ja tiigrid ju piiluwad ammu
 Ööwarjus nii sala, kui roomajad . . .
 Neist mõnigi teinud on hüppawa sammu, —
 Mu were haisu nad nuusiwad. . .

Weel julgelt ma seisan, ehk halb küll on lugu,
 Kõik wõtan ka wastu, mis tulewik toob . . .
 Kuid sursesgi kahetsen langenud sugu,
 Kes wendade werd nüüd nii ahnesti joob. . .

Ta isuga ihaldab süütate liha,
 Ja salajalt salwamas kihwtine keel;
 Et aastate pikkusel kogutud wiha
 Wõiks tasuda alatul Juudase teel. . .

15. I. 1906.

@

Õnnetu rahwas.

Mu õnnetu rahwas ja õnnetu maa,
 Liig palju on olnud sul kanda!
 Kas suudad weel elule toibuda sa,
 Kas kannab sind wene kord randa? . . .

Kas suudad? . . . Nii küsib nüüd kahtleja keel.
 Ma tahan! . . . Kas mõistad, kas kuuled?
 „Noor weri ei tohi ju nõrkeda weel!“
 Nii hüüawad tuhanded huuled.

Ei ole wist asjata hüüdmine see,
 Ses hääles on julgust ja jõudu.
 Alt üles wiib alati wõimsate tee,
 Jõud juhtimas sõudjate sõudu.

20. I. 1906.

@

Ei leia.

Küll tuhandeid õisi maa pimedast põuest
 Toob ülesse päikene kewade a'al.
 Üht lille ei leia ma kodumaa õuest,
 Ehk tuttaw ta nimi on rahwal ja maal.

Kas kardab ta kodumaal piinawat põuda,
 Wõi wiinud ta juured siit wõõraste käed...
 Ehk suudab sääl üksi ta ilule jõuda,
 Kus taewasse tõusewad wõimukad mäed?

Ehk sääl wast, kus taimesid kosutab meri,
 Kord wabadus lillena õitsema läeb?
 Kõik pettus, sest julgete higi ja weri
 Ta juurile igal pool wäetajaks jääb...

Seepärast mu usk on nii kindel, kui kalju,
 Kord kodumaa kosutab, lilleke, sind.
 Su rammuks siin werd on ju walatud palju
 Ja lõhkenud waluga mõnigi rind...

@

Ma teretan.

Ma teretan ärkawat noorust ta teel,
 Ta ihulist, hingelist ilu;
 Tal armas ju kõnelda isade keel,
 Ja wõõrastaw öösine wilu...
 Sest nooruse palgetel punawat loitu
 Ma waatan, kui tõusewa päikese koitu...
 Kord wõrsuwad noorusest mehed...

Ma armastan silmi, mis südameid, tuld
 On pildumas siia ja sinna,
 Mis läigib, kui templite kuplite kuld,
 Ja paistmas on maale ja linna.
 Need särama panewad isamaa õue
 Ja tungiwad mitmegi magawa põue...
 Need uuema aegade tähed...

Ma tahan ka kuulata tugewat häält,
 Mis noorusel tungimas põuest;
 See kostab kui mägede seljaku päält,
 Kui parema ilmade õuest.
 Ta paljuid on kutsumas orgudest mäele,
 Neid wastu wiib wõitlema kurjuse wäele...
 Loob lauludes hingelist ehet...

Ma teile seks õnne nüüd soovida võin,
 Te wabama aegade pojad! . . .
 Need laulud, mis mina kord ilmale lõin
 On wäetid ja wagusad ojad . . .
 Nad jooksiwad wõimsate kaljude wahel,
 Mis seisiwad igal pool ümber kui ahel
 Ja hoidsiwad kinni neil woolu . . .

©

Laew tõttab . . .

Laew tõttab nüüd julgesti merele,
 Tal purjedes peitub jõud, hoog.
 Ta warsti ehk kistakse tormisse,
 Sest tõusmas on laenete woog.

Ka pilwede rünnak on rahutalt teel,
 Ja kustumas päikese kuld . . .
 Kui suuremaks hulgaks pilw ühineb weel,
 Siis tuua wõib mürinat, tuld . . .

„Pea aeglaselt sõitu noor tüürija,
 Torm näib ju sind ootama ees!“
 Nii hüütakse sadamas hirmuga,
 Sää! mõnelgi silmad on wees.

Ei laewajuht sellest wõi hoolida,
 Mis pajatab üksiku huul . . .
 Tal hulkade tahte on sundija,
 Ja tõukajaks wõimukas tuul . . .

Ta kallimat warandust tooma ju läeb,
 Mis miljonid ootawad nüüd . . .
 Küll näeme, kui warandus toomata jääb,
 Kas tüürijal, tormil sest süüd . . .

27. IV. 1906.

©

Õhtul.

Nüüd ligineb pilkane sügise öö,
Torm mühiseb metsades, meres,
Ja kauaks jääb soiku kõik elustaw töö,
Suur rahutus rahwaste peres.

Kas äike, kas kosutaw wihmahoog
On peidetud pilwede süles?
Kas ajab nüüd maru, ehk wagune woog
Need mustawad warjud alt üles. . .

Kuid sumbunud õhku on täis nüüd kõik ilm,
Rõhk rahwaste rinna pääl lasub . . .
Ei lapikest sinawat taewast näe silm,
Õö-ämarus igal pool asub.

Kui helendab jälle kord hommiku piir,
Ja waikimas mühisew meri,
Kas mängib siis kaste sees päikese kiir,
Wõi auramas põrmu pääl weri? . . .

9. VII. 1906.

⊙

Kes julgeb?

Kes julgeb üles seada kohtu-lauda
Ja süüdistajaks tõusta nendele,
Kes wägiwalla wõimul kantud hauda,
Ehk kes on saadetud siit kaugele?

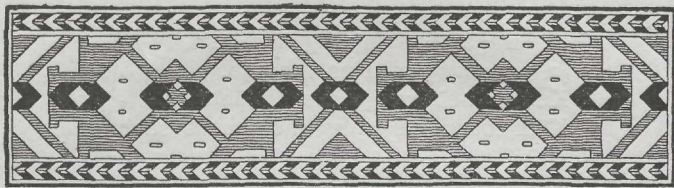
Neid kõiki elustas see püha püüe,
Et trooni pääle tõuseks wabadus . . .
See oli surejate wiimne hüüe,
On miljonite usutunnistus. . .

Et wangistatud woolu wägew rammu
Kord otsis enesele wärawa,
Ja noorus tegi mõne eksisammu,
Kes on nüüd selleks kohtumõistija? . . .

Nüüd langenute haul, pisar laugel,
Teid leinan taga, wennad, waluga . . .
Sest troosti saan, et neil, kes kaugel,
On armastawalt meeles kodumaa.

12. VII. 1906.

□□

II. Elu ja loodus.

Kewade.

Nüüd jälle imeilul ilma täidab
Suur rõõmu hõiske, wabaduse hüüd...
Uus elu ärkab, taim ja rohi näitab,
Et õitseda ja õnne tunda on ta püüd.

Õis õie kõrwal ehiwad nüüd aasa
Ja õrnas tuules nõtkutawad pääd.
Sind, inimene, kutsuwad nad kaasa,
Et unustaksid walu, mis sa hinges tead.

Kuid sinna, ilutempli püha õue,
Wii waga, ülekohtust waba rind,
Ehk muidu tärkab kahetsus su põue,
Ja iga lille puhtus noomib sind...

@

Waim tuleb.

Ilm unusta kõik talwe wangi-rauad,
Ja wabastawat waimu tereta!
See tuleb nüüd, kes lõhkus lahti hauad,
Weel wägewamat imet tegema...

Ta elawaks teeb ruumi, ilma-keha
 Ja ennast igas asjas ilmutab.
 Kus kumab koit ja helgib õhtu-eha,
 Kõik loodus tema wõimul uueks saab.

Ta ligidusest räägib lille ilu,
 Ta wõim on tunda mere kohinas,
 Öö pimedus ja ämariku wilu
 On teda alandlikult teenimas.

Ta annab julgust, rahwastele rammu
 Ja nõrkadele jõudu, kosutust,
 Wiib kõrgusele püüdwa mehe sammu
 Ja näitab otsijale taewa ust. . .

Ka sina, kodumaa, ja Eesti sugu
 Nüüd wõta teda wastu wagusi
 Ja unusta kurb minewiku lugu,
 Et orja-kojast tulid hiljuti. . .

Ta wõib su soonte sisse wärskust tuua
 Ja selja küüru sirgeks siluda,
 Sind ajajooksul wabaks rahwaks luua,
 Ja hüüda enese eest wõitlema. . .

©

Emä süle.

Rääkimata õnne ükskord leidsin
 Wanemate hella armu sees,
 Emä rüppe oma pää siis peitsin,
 Kui mul silmad walu, nutu wees.

Mehe põlwgi wähe rõõmu näitis,
 Wähe õnne tunda andis küll . . .
 Sagedasti raskus südant täitis,
 Tihti tuli meelde emä süll.

Loodus täna parandada püüdis
 Haiget kohta minu rinna sees,
 Öhtu õhk mind majast õue hüüdis,
 Kus nüüd ööpik laulis hõisates.

Iga õis mu murest wõttis osa,
 Nagu koorma alt mind wabastas.
 Nõnda wõitsiwad mu hinge tusa,
 Haige süda tundus kosumas.

Lille lehk siis tundus lõbus, lahe,
 Nagu soowiks õnne iga õis.
 Loodus on nii emaline, mahe,
 Ta mind jälle terweks teha wõis. . .

ⓐ

Kallid kohad.

Sa, wäike ojake, ja waikne salu,
 Ei ma teid ial unustada wõi!
 Säält ema mulle kaunid lilled tõi,
 Kui paterdasin õues palja jalu.

Sää! pärastpoole lustil püüdsin kalu,
 Kui minu kaitsel kari aasal sõi.
 Sää! süda esimest kord armus löi . . .
 Sää! hiljem tundsin lahkumise walu.

Sää! weelgi nagu õhu õrna käega
 Mu ema waim mind õhtul õnnistaks
 Ja paitaks palgelt kurbtust, hingest waewa.

Mu süda nagu sala imewäega
 Sää! uuesti saab nooreks, kergemaks,
 Ja lapseline palwe tõuseb hingest taewa.

ⓐ

Kannikese surm.

Üks kannikene, õrn ja ilus,
 Siin kaswab kurtes metsa sees;
 Ta warjatud on kuuse wilus,
 Mis kuninglikult tema ees.

Kas uhke kuusk see pääle waatis,
 Et kannil surm ju silma ees?
 Ta põlgwat pilku alla saatis,
 Kus nõder wõitles walu sees.

Kann tõstab weel kord õie üles
 Alt, kuuse poole paludes,
 Siis hingab waikselt muru süles
 Ju igawese rahu sees.

Kõik seda nähes, ööpikule
 Nüüd rinda tungis walu joon,
 Ja läbi waikse õhtu tuule
 Käis tema leina-laulu toon.

©

Roosi kõne.

Miks warjad, õrnem roosikene,
 Siin okast peidus lehe all?
 Kas püütakse su õrnusele
 Ju kurja teha õitse a'al?

„Ma üksi lahke laulikule
 Wõin selle pääle wastata.
 See asjata on õelda muile,
 Ilm sellest aru wist ei saa.

Mind murdis tihti piigakene,
 Kes armu mõttes aias käis:
 Seks laenas okka Igawene,
 Et seisaks puutumata õis“.

©

Poiss ja õis.

„Õiekene, õrnakene,
 Ilul õitsed oru sees,
 Kallis koidu-kannikene,
 Miks sul silmad pisarais?“

„Lapsukene, linnukene,
Röömsalt seisatad mu ees,
Priske, nägus, noorukene,
Wahest sul ka silmad wees?“

„Kannikene puista maha
Muru põue pisarad!
Nutt on südamele paha,
Pisarad liig walusad“.

„Pisaratest koit on mulle
Kuldse pärja pununud,
Ja mind tõuswa päikesele
Nõnda wastu ehtinud.

Sullegi on, poisikene,
Pisarad nüüd lustimäng,
Oled kord ju inimene,
Siis sul nuttes süda ränk“.

Poisikene õie kõnest
Liigutatud sügawalt,
Kanni ette kumardades
Suudles teda wagusalt.

©

Kuiwanud lill.

Kus on su kaunis kuldne ilu,
Miks kuiwanud su lehkaw õis?
Kas põhja tuul, ehk ööde wilu
Su õisi närtsitada wõis?

Wõi tegi lahke liblik liiga,
Kui ta su kroonist kastet jõi,
Ehk pigistas sind ilus piiga
Suud andes, surma haawa lõi?

„Ei teinud ööde wilu liiga,
Ei waewanud mind wali tuul;
Ei jõudnud teha surma wiga
Ka liblika ja neiu huul:

Kui seisin ilusamais ehteis,
 Üks mesilane tuli siis . . .
 Ta wiibis pisut õie lehteis,
 Mult elumahla ära wiis. . .

@

Õis ja kalju.

Õues hõiskas õie süda
 Päewa paistel kalju ees;
 Kalju keelas temalt häda,
 Kaitses teda tormi sees.

Aga kaitswa kalju pääle
 Tormi wiha suureks sai,
 Winguwaks ta muutis hääle,
 Siisgi kalju wõitjaks jäi.

Aga õie õrnusele
 Kalju kaitse kahju tõi, —
 Siin ta oma õrna krooni
 Kalju wastu katki lõi. . .

@

Lillekeste nõuu.

Ei jõudnud õrnad õiekessed
 All orus seda sallida,
 Et liblikad ja mesilased
 Neid tülitawad musuga.

Nüüd on nad õied ära peitnud,
 Õõ hõlma läinud hingama . . .
 Kõik nõrkemata nõuisse heitnud, —
 Ei ial enam õitseda.

Kelm päike kuulis nende juttu,
 Ja naeris ise salaja,
 Siis saatis oma kiired ruttu,
 Et lille truudust katsuda.

Ei jõudnudgi wist lillekesed
 Neid wande sõnu pidada ;
 Sest päike, liblik, mesilased
 Neid wõiwad ikka suudelda.

@

Tamm.

Mäe kingule kaswanud ammu
 Üks tugewam kodumaa puu,
 Maa andis ta juurtele rammu
 Ja kosutust päikene, kuu.
 Ta tüwe pääl kaswas kolm haru,
 Nii lopsakad, lehtesid täis.
 Ta tundis ka tormi, ja maru,
 Ja talwe, mis üle tast käis.
 Ka nüüdgi puud soojendaks päike,
 Ja kosutaks kastene öö,
 Kuid armuta teinud on äike
 Ta oksades surmawa töö. . .
 Nüüd paistab ta pooliti paljas,
 Ja haawad ta tüwiku sees . . .
 Üks ainuke haru weel haljas, —
 Nii seisab ta rändaja ees.
 Kuid seegi kui soniwaid sõnu
 Teekäijale kahistab säääl . . .
 Ei anna ta kosutust, mõnu, —
 Liig wali ja wõõras ta hääl. . .

@

Poiss ja lind.

„Mu linnuke, miks tegid metsa pesa
 Ja ise laulad ilma mureta ?
 Eks parem ole metsa äärne kesa,
 Kus keegi sind ei tule segama ?

Liig kõikuw metsas on su pesa ase,
 Mees tõttas sinna tööle kirwega;
 Wõib olla, et ta raiub selle kase,
 Kus otsas on su pesa perega“.

„Oh poisike! Su hoiatus ei maksa,
 Ma elan metsas üsna mureta.
 Ei loodud teelt mind keegi hoida jaks,
 Mis algusest mind pandud rändama.

Eks wali saatus asu kõigis paigus,
 Kes tohiks seda karta iganes? . . .
 Ju wanast saadik kirwes metsas kaikus,
 Kuid linnud laulawad säääl hõisates“.

ⓐ

Kuusk.

Kuusk rõõmus. . . Ta kaunima koha
 On walinud hallika ees,
 Siit kaswades toidust ta leiab,
 Ei närtsi ka jänugi sees.

Ei ole tal waewa siin kanda,
 Nii põua, kui rahe hoo sees,
 Siit toredat latwa wõib näha,
 Mis paistab kui peeglis, all wees.

Ta kaswades kaasikud wõidab,
 Mis maha tast jäänud on teel,
 Ja uhkesti alla puid waatab,
 Kes alles on wäikesed weel.

Kuid häda, kui äike on wäljas
 Ja mässamas tormine tuul,
 Siis wõitlus ka kõikidest kangem
 On üksikul kõrgemal puul.

Ta juurtele tugewust anda
 Ei suuda nüüd hallika soo,
 Waid armuta kisub neid wälja
 Säält wihane tormide woo. . .

ⓐ

Põllu ääres.

Siis wilja-põllu ääres
 On seista ülihää,
 Kui iga kõrrekene
 Weel hoiab püsti pää.

Kui pole takistanud
 Weel wilja-põllul pöud,
 Ta õrnus õitsemata
 Ja kõrres noorus, jõud. . .

Siis hommikune kaste
 Ta pääl, kui rõõmu-nutt;
 Ta sahin, liikumine,
 Kui magus armu-jutt.

Kui aga iwa kannab
 Ju wilj põllu pääl,
 Siis on tal teine nägu,
 Ja tuules teine hää.

Kõrs seisab kõrre kõrwal,
 Siis pingul nagu pael,
 Ja kõigil alla poole
 On paenutatud kael. . .

Ja nagu leina-kahin
 On walmi wilja sees . . .
 Kõik kõrred wärisewad
 Ju warsti sirbi ees. . .

©

Kuiwanud kõrs.

Siin õitswate õiede keskel,
 Mis tärganud aasale,
 Nüüd kōduneb lehetu, leskel,
 Üks kuiwanud kõrreke.

Ta endiste aastate kulu,
 Mis püsti weel jätnud on talw,
 Ei tunne tast keegi siin tulu,
 Ta kõigile kōlwatu, halw.

Tuul puhub, ja sohin, ja sahin
 On lehkawais lilledes,
 Kuid kõrrel nii kõlwatu kahin,
 Ta lõdiseb tuule ees.

Kes paneb siin tähele seda,
 Mis kõneleb kulu pää?
 Ei ainusgi lilleke teda
 Ei mõista, ei tunne, tea...

ⓐ

Äikese wihma ajal.

Kuumal leegil paistab põlew päike,
 Närtsitaw on tema äge läige;
 Teda piirab pime pilwe piir,
 Pilwe sülle upub tema wiimne kiir.

Pilwed seismas lõhki nagu waod,
 Wälgud heitlewad, kui tule maod.
 Wihane on wägew pikse hääl,
 Siisgi salaarm on temas leida sääl...

Pingul paenduwad nüüd tormi wäes
 Tugewamad tammed tuule käes...
 Alanduses seisab iga puu,
 Loomu wägedele andes kõrget auu.

Laulu linnud kartes pelgu peitnud,
 Poegadele emad warjuks heitnud;
 Õied wärisewad tormi ees,
 Hirm ja arm neil wõitleb hinge sees.

Kes neist tormi tunnil tugew oli,
 Neile algab warsti õnne põli:
 Õitsema lööb jälle põrmu pind,
 Teda jootis armsalt pime pilwe rind.

ⓐ

Pilw.

Üks pilweke taewa all tasa
 Käib nõnda, et waewalt sa näed,
 Ja teine säääl rühib ta kaasa,
 Nad panewad kokku kord käed.

Ja kolmas, kes koguni kaugel,
 Ka seegi on tulemas teel . . .
 Eesolijail igatsus laugel,
 Kõik soowiwad seltsilist weel.

Nüüd tuleb neid eemalt suur kari,
 Kõik rühiwad sinna, kus kolm;
 Neist päikese ette saab wari,
 Ehk mõni küll kerge, kui tolm.

Nad liidawad endid, kui ahel,
 Suur kogu nüüd koomale waob,
 Ja wahe, mis paistis neil wahel,
 Kord-korralt säält koguni kaob.

Kuid warsti on kustumas iha,
 Mis pilwi kord koomale tõi;
 Kesk-kohas on asumas wiha
 Kust tuligi wälja ju löi. . .

@

Pilwe pisarad.

Pilw kerkis kiirel käigil,
 Paks, mustaw, nagu wall.
 Ta wälgu tule läigil
 Käis uhkelt taewa all.

Säält waatas alla poole,
 Nii kõrgilt, wõimukalt,
 Ja wiskas wihas noole
 Maa pinda mõjusalt.

Kus kõrge kalju sammas
 Suurt hulka juhtis teel . . .
 Tal wiga ajahammas
 Ei olnud teinud weel . . .

Üks waade pilwe silmast,
 Järsk wälgu-löök nii kuum,
 Ja sammas kadus ilmast,
 Ta riismeid täis on ruum . . .

Kas pilw kõik näha suudab,
 Mis sündinud on nüüd ?
 Ta ennast mustaks muudab,
 Kui lese leina-rüüd . . .

Tal silm on nutul niiske,
 Kui samba riismeid näeb,
 Neil pühendab hulk piiske
 Ja kahwatumaks jääb . . .

@

Pilwekene.

Üks pilwekene õhu wallas
 Kui unes hõljub edasi . . .
 Kus on see rand, kus kindel kallas,
 Kust leiab kodu wiimati ?

Ta waatab igatsuses, waewas,
 Säält üles, alla, eemale :
 Liig kõrgel seisab selge taewas,
 All maa nii must ja mudane . . .

Mis soowib, ta on liiga wähe,
 Mis igatseb, ei täide läe . . .
 Teist pilwekest ta tahaks näha,
 Tal sirutada wastu kää . . .

@

Päikese weerul.

Weel wiimsed kiired saadab
 Nüüd päike üle maa
 Ja pisar palgel waatab,
 Maailma nutuga.

Ta silm on näinud mõnda,
 Kes wõitles waluga . . .
 Et kurjus maksis hinda,
 Ja närtsis paluja. . .

Oel ülekohtu koda
 Wõis teha kartmata . . .
 Kuid rinda surma oda
 Sai tõe eest wõitleja. . .

Seepärast palge peidab
 Nüüd päike heidab,
 Ja allailma heidab,
 Kui wäsiw rändaja. . .

©

Õhtul.

Waikinud ju wali päewa kära,
 Õhtu rahu tuleb ilma warjama.
 Päike näitab oma wiimast sära,
 Jätab jumalaga uhke ilmamaa. . .

Uneingel lehwib alla tasa,
 Kihlab ennast õrna õie õhuga,
 Wõtab õnnemaale unes kaasa
 Kõiki, kes on rändamas siin rahuta. . .

Kuni tõuseb kuldse koidu läige
 Taewa piiridele iluga,
 Kuni hüüab lahkel palgel päike :
 Ärka üles! Tööle uinuw ilmamaa!

©

Eha täht.

Eha tähekene kuldses ilus,
 Õnnestawal pilgul saatsid mind,
 Kui ma kõndisin kord õhtu wilus,
 Armu tundel paisus tugew rind.

Oma ühetasast walgust andes
 Armsal pilgul ikka waatad sa,
 Kus ma, ränka elukoormat kandes,
 Rändan juba kaua rahuta.

Endsed sõbrad mulle kortsus palgel
 Wahest juba selga pöörawad,
 Paistad sina muutumata walgel,
 Eha tähekene, ja mind rõõmustad. . .

Kuu.

Siit kasuwendi saatsin
 Ma sõjawäljale
 Ja koju tulles waatsin
 Weel mõttes ülesse.

Kuu kahwatanud kuju
 Näis kurb ja kolkunud,
 Ja minu meeletuju
 Nii waikne, rõhutud.

Kuu waatas mind, ma teda
 Siis tummalt, tõsiselt . . .
 Miks tegime nii seda?
 Mis muljus meie meelt? . . .

Kuu hilja oma käigil
 Wist wiibis Aasias . . .
 Hulk silmi täna läigil
 Ma nägin pisaras. . .

Wirmalised.

Ma waatan wirmalisi,
 Mis taewa wõlwile
 Öö hõlmas pikkamisi
 On tõusmas ülesse.

Kui kangelased, pärast
 Nad paistmas kaugusest,
 Neil kuub on koidu särast,
 Kroon wikerkaaridest.

Ja hiilgwad tähed rinda
 Neil täitmas särades,
 Nad põhja taewast hinda
 On tõstnud ilma ees. . .

Neil on nii julge waade,
 Nad wabalt liiguwad,
 Ja wabaduse aate
 Ka alla kannawad. . .

Seepärast edu, ilu
 On põhjalaste töö, l,
 Mis orjakoja wilu
 Ei salli päewal, ööl. . .

@

Koit.

Näe, taewa äärele tärkab
 Koit, nagu lai kullane wõõ,
 Kõik elu ja ilu nüüd ärkab,
 Ja ärkab ka kära ja töö.

Pilw rünkana koidu süles,
 Sääl teine ja kolmasgi weel;
 Kui Kalewid tõusewad üles
 Ja ajawad ühteteist eel.

Üks paistab nii tugew, kui mägi,
 Ja teine, kui määratu mees,
 Ja kolmas, kui lõwi, kel wägi
 Kõik murda, mis murduw on ees.

Neil wahel weel wahed ja waod,
 Kuid wõitlus on kangemal hool,
 Neil ammudeks wälgud, kui maod,
 Ja nooledeks äikese nool.

Kuid koidu õrn wagune läige,
 Mis tema neist lugu siin peab? . . .
 Ta rüpes on sündimas päike,
 Mis jälle kõik rahule seab. . .

©

Päikese tõusul.

„Sa tõused, kuldne päike,
 Nüüd idast ülesse.
 Mis teatust toob su läige
 Säält kaugelt minule?

Kas teeb säääl wõimu püüe
 Mäed surnu kehadest?
 Sest haawatute hüüe
 Kui kuulduks kaugusest.

Kas sinu silm säääl nägi
 Mu wendi elus weel?
 Kas sammub meie wägi
 Ju julgelt wõidu teel?

Ehk millal were ojad
 Säääl kaugel kuiwawad,
 Ja Eesti rahwa pojad
 Kord näewad kodumaad?

Oh ütle, millal meile
 Tood rahu sõnume?“
 Nii küsisin ma eile,
 Kui tõusis päikene.

Mu pääle tummalt maha
 Siis waatas päikene,
 Ja musta pilwe taha
 Läks ära warjule. . .

1904.

©

Äkiline walgus.

Öö hinges, pilkne pime silmas
 Mees kõndis kaua eluteel,
 Ta ainust kuma, wärwi ilmas
 Ei olnud näha saanud weel.
 Öö ajal, kui ka ilm on pime,
 Ja loodus waikib rahu sees,
 Nüüd sünnib täieline ime,
 Sest nägijaks saab pime mees.
 Ta aimab taewa piiril loitu
 Ja usub, et see unistus,
 Siis silmab helendawat koitu; —
 Ka see tal unekujuks uus. . .
 Sääl tõuseb wiimaks uhke päike,
 See iluriigi kuningas . . .
 Täis joowastust on tema läige,
 Kõik ilm ta walgel hiilgamas.
 Et loodus kannab säärast ehet,
 Ja kaste hiilgaw rohu sees,
 Et õiedel nii kenad lehed,
 Ei mõistnud enne pime mees.
 Nüüd jälle ta ei mõista, märka,
 Miks rahwas uinub rahuga . . .
 Miks iga magaja ei ärka,
 Ei tule walgust waatama. . .

©

Ootasin ööl päikest.

Ootasin ööl päikest
 Igatsusega,
 Teadsin tema läikest
 Sooja tulema.
 Sääl ta koidu süles
 Sündis iluga,
 Näis, kui tõuseks üles
 Üksi mulle ta.

Nagu õnnetooja,
Rõõmustas ta mind,
Elustawat sooja
Tundis minu rind.

Lõuna eel ta ilma
Paistis palawalt,
Waatas mulle silma
Armsalt, ilusalt.

Minust mööda tõttes,
Tundus ta nii kuum,
Ja ma hüüdsin mõttes:
See on elutuum!

Eks see kesta kaua,
Päike poolel teel . . .
Jahtun siis, kui haua
Leian eha eel . . .

Tühi pettus . . . Päikest
Pilwed katsiwad . . .
Eemal kuulda äikest,
Tormi . . . pisarad . . .

Ⓞ

Walgusele.

Maa ilma ilustaja walgus,
Kõik loodus nõuab eluks sind . . .
Sa Looja suurte tööde algus
Ja loomuriigi emarind.

Sa läigid alla taewa õuest,
Su poole tungib iga taim,
Ja sinu riiki kitsast põuest
Ka püüab inimese waim.

Seepärast walgusele jõua
Ka sina, kallid kodumaa;
Wend, õde, õigust taga nõua,
Tõtt julgelt üles tunnista!

Tee wahet, kes siin walgust wihkab,
 Ehk kes ju nuttes ootab ööd . . .
 Öö warjus mõni troosti ihkab,
 Kuid teine teeb säääl häbi tööd . . .

@

Udus.

Noore põlwe päewad,
 Nagu udu sees,
 Nägemata läewad
 Mööda lennates.

Kaugele ei suuda
 Näha säraw silm . . .
 Tõsiseks ei muuda
 Tema pilku ilm.

Wiimaks langeb maha
 Udu silma ees,
 Mõttes waatab taha,
 Tuldud teele, mees.

Uduga tal läinud
 Kate silma eest,
 Ta on läbi käinud
 Öitswaist orgudest.

Kus ta lillekesi
 Maha sõtkunud,
 Kellel silmis wesi,
 Öied närtsinud . . .

@

Warasel halla-ööl.

Eile alles ilul
 Oitses niit ja nurm.
 Aga öösel, wilul,
 Tuli wali surm . . .

Ohtul wastu eha
 Naeratas weel ilm . . .
 Koidikul ju näha
 Nutul mitme silm. . .

Õied hõbe ehteis
 Härmatuse sees, —
 Klaasi karw neil lehteis —
 Läikel päikse ees. . .

See on wiimne läige,
 Wiimne ilu weel,
 Neid ei suuda päike
 Päästa kadu teel.

Nende ilu haa
 Leiab mulla sees,
 Aga kurwalt kaua
 Kurdab põllumees . . .

©

Sügise.

Loodus seisab tusane ja kurwas tujus,
 Suwe riie seljast heidetud,
 Aasad, orud kurdawad kui leina kujus,
 Õitsew noorus palgelt kadunud.

Kaste pisarad, mis puhtas koidu kullas
 Lille ladwul uhkelt hiilganud,
 Puhkawad kõik waikselt mustas mullas;
 Lille hulgad hauda langenud.

Kadunud on metsa armas salakõne;
 Tõekurwalt mets nüüd kohiseb,
 Nagu kaebaks oma õitseaja õnne,
 Mis nii ruttu ära põgeneb. . .

Nagu raske haigus terwet loodust täidab,
 Ehk kui waewaks teda wanadus,
 Koldseks kahwatanud palgel kurbtust näitab:
 Wõitjaks jäänud talwe wägewus.

©

Metsa minnes.

Ma seisatan siin wähe,
 Just metsa minekil,
 Mu silma ees on näha
 Weel wiimne õitsew lill.

See wäriseb ja waatab,
 Kui puhub tuule hoog,
 Sest tema ilu matab
 Nüüd langew lehe loog.

Ma nagu tundsin tuules
 Nüüd kurba nutu häält,
 Lõin talle sõnad luules, —
 Siis kuulsin kõnet säält :

Aeg sulle sügisene
 Kord jõuab käle, karm . . .
 Nii, kui see lillekene,
 Ka kustub sinu arm.

@

Sügisese tuuled.

Wihisedes winged, wilud tuuled
 Käiwad üle aasa, heinamaa ;
 Niit ja nurm on lage, iluta,
 Metsa mühinas kui leina kuuled.

Waikinud on elu, lusti-luuled . . .
 Lind ei laula wõidu linnuga ;
 Liblikas ei lille musuta,
 Mett ei maitse mesilase huuled.

Harwa mõni üksik lehekene
 Lõdiseb weel kurwalt kõrgel kasepuus . . .
 Ta on ainus nende suurest hulgast,

Kelle osaks ilu, ehtimine,
 Kellel ükskord õnne sosin oli suus . . .
 Unistab nüüd liginewast surmast.

@

Talw.

Ju kadunud on soojad, wihmad, äike,
 Ja lilleilu kaetud lumega.
 Kuid nüüdgi ilm ei ole iluta,
 Weel alles on ta uhke ehe, päike.

See muutnud on küll oma armsa läike,
 Kui waataks kalgilt üle ilmamaa.
 Ei tema palet palju näha saa,
 Ta ring on madal, teekond paistab wäike.

Ta paiste siisgi lumehelbed muudab,
 Kui kulla, kallid kiwid särama,
 Ja wärwib metsa latwasid, mäe harju.

Weel õhtulgi ta waikne waade suudab
 Ka pilwe palge täita punaga,
 Kui kustub ise silmist metsa warju.

Lumi.

Pikkamisi pilwest alla
 Lume helbed langewad,
 Kõrge kuuse krooni külge
 Hulgal kokku koguwad.

Aga kõrge kroon ei taha
 Kүүrutada koorma all,
 Annab selle okste kanda,
 Mis on temast alamal.

Säält, kui kogemata kombel,
 Oksalt oksa libiseb . . .
 Igaüks kui õigusega
 Waewast ennast wabaks teeb . . .

Kuni alumised oksad
 Kõik säääl wastu wõtawad,
 Ise aga koormat kandes
 Wajunud on wastu maad.

Wangis.

Kõik põllud, aasad hangis
 On kaetud sügawal,
 Mets seisab kurwalt wangis
 Nüüd lume koorma all.

Siin nõrka leina kaske
 Nii walus waadata . . .
 Ta koorem on liig raske
 Ja piha piinaja . . .

Ka waikses madaluses
 On kuused, pedakad,
 Kes muidu wabaduses
 Siit taewa waatawad.

Kui waremed, kuu walgel
 Ka põõsad seisawad,
 Neil siisgi waiksel palgel
 On tunda tumedat ;

Mis nende warjudesse
 Nii nagu peitu waoks
 Ja koorma raskusesse
 Siin hoopis ära kaoks . . .

Mets ise kõigest sellest
 Ju ammu aru saab,
 Ta ihkab tuult ja maru,
 Mis teda wabastab . . .

ⓐ

Talwe öö.

Ju paistab wastu eha põhja walgus ;
 Kuu tõuseb hõbe helgil ülesse,
 Kesk taewas udu õrnus, linnutee,
 Ja tähed ilmuwad, kui ööl on algus.

Puud seisawad kui walged kujud salgus,
 Pärg seatud pähe iga põõsale.
 Õhk selge, ilm nii armas, wagune,
 Et unub talwe karedus ja kalkus.

Ja iga kulu kõrs, mis haljais lehtis
 Ei suutnud suwel aasal õitseda,
 Waid kõigist nägemata seisis säääl,
 Nüüd härmas, nagu hõbedases ehtes,
 Auutähtedega kaetud otsata . . .
 Kuu kiired mängiwad ta kuue pääl.

@

Orus.

Mul läikis kaebel pisar silmas,
 Liig tihti oli kurb mu meel,
 Et nõnda palju paha ilmas,
 Ja tühja tüli eluteel.
 Nii rännates ma rahu nõudsin,
 Mind otsimine wäsitas . . .
 Siis wiimaks ühte orgu jõudsin,
 Kus rahu olla asumas.
 Ma leidsin rahu . . . ah, kes usub . . .
 Kuis selgis säääl mu unistus!
 Laisk rahu inimest just rusub . . .
 Ka mind säääl piinas igawus . . .

@

Mäele.

Mäele, mäele igatseb ja nõuab,
 Kes on alles orus, sügawal . . .
 Aga kui ta juba üles jõuab,
 Wiibib tema waade kohe all . . .

@

Mägi.

Kesk põlises laanes on määratu mägi,
 Kõik loodus on madal ja wäeti ta ees.
 Ta olekus kuninglik wõimus ja wägi,
 Tal auujärg on põrmus, kroon pilwede sees.

Ta latwa ei nähta küll pilwede wõrgust,
 Kus wehklewad wälgud, kui tulised keed.
 Auukartuses waatawad rahwad ta kõrgust
 Ja otsiwad hoolega ülesse teed.

Ju mõned on algamas äkilst rada,
 Ja paljud on wõitlemas poolikul teel . . .
 Eesmärgita pöörab säält mõnigi sada,
 Neil rammu on raugenud, kurdab nii keel :

„Õnn sellel, kes ladwani ronida jaksab,
 Kel wahwus ei puudu, ja selge on silm.
 Säält tagasi waade tee raskuse maksab.
 Säält sinendab taewas, säält paistab lai ilm“.

Kuid ülewal olija tõsiselt waatab,
 Kui Mooses kord Nebomäelt Kaanani maad :
 Surm silma ees, udupilw warstigi katab, —
 All elu, ja ilu, ja öitsewad ra'ad. . .

Uhke mägi.

Eks tõsta julgelt kõrge, uhke mägi
 Pää põrmust taewa poole ülesse . . .
 Kes aga tähele on pannud hoolsasti,
 Mäe jalal ikka hallikaid ka nägi.

Neid nagu wõimsa uhkus, kõrkus, wägi
 Alt pimedusest litsuks walgele ;
 Säält ojana nad jooksmas läbi orgude,
 Ei takista neid külm, ei kata jäägi. . .

On, inimese laps, su hinges mured,
 Ja süda saanud haawu walusaid,
 Mis waewawad sind nagu raske mägi.

Siis pigistab su silmist walu wägi
 Ka keelamata kuumi pisaraid,
 Mis woolawad, kuni sa ükskord sured. . .

@

Jõgi.

Kesk kaasikut, mis lehkawates lehtes,
 On sügaw jõgi.
 Ta kaldad õrnas lillerikkas ehtes,
 All läigib wesi.

Ei üksigi laene tema pinnal paisu,
 Kõik rahu, waikne.
 Ta taewa kuju wõtnud õrnalt kaissu
 Ja tähe läike.

Ja ometi ei ole tema aga
 Nii pühaline,
 Waid mõnes kohas, kolde ääre taga,
 On must ja pime. . .

@

Meri.

Ei tunnegi meri, mis rahu, mis puhkus,
 Ta liigub ja käärib ka waikuse sees,
 Ja tormis saab ilmsiks ta suuruse uhkus,
 Et inimlik wägi on wäeti ta ees.

Tal maisemaa wastu on tuline wiha,
 Ta kaldaga maadlemas päewal ja ööl,
 Ka laenete põues on häwitaw iha,
 Nad tormis on usinad lõhkuwal tööil.

All põhjas tal pärlid, need maksawad hinda,
 Neid üles ei rehenda inimlik meel . . .
 Wee waimude kuninga krooni ja rinda
 On ehtimas wara, mis tundmata weel. . .

Ei ole sest kõigest wee ahnusel asu, —
 Hulk laewu on lõhutud laenete wäest.
 Nii maisemaalt wõtab ta määratu kasu,
 Saab seda weel riikide, rahwaste käest.

Ta kallaste alused õõnseks kõik kisub,
 Ja kõigutab mägesid aluse päält,
 Hulk linnasid lõhub, ja rikub, ja riisub,
 Ei kuule ka ühegi keelaja häält.

Ta teenrid — jõe woled — mis jooksmas ta õuue,
 Ka kallastelt uhuwad põõsad ja puud . . .
 Ei kanna nad üksi weerikkust ta põuue,
 Waid ühes ka pahna, ja mustust, ja muud . . .

Need warandust palju on warjule matnud,
 Mis jäädawalt ilmale kaduma läeb,
 Ja pärlite wäärtuse kasuta katnud . . .
 Kuid ahnus weewaimule alale jääb.

⊙

Ranna pilt.

Pilw paistab õhtul punane, kui weri,
 Ja näib, kui langeks päike meresse.
 Tuul puhub waikselt üle laia wee,
 Ta wõimul tasa kiigub, liigub meri.

Ja nagu puistaks päike kulla teri
 Nüüd lahke käega üle laenete.
 Sää! kulla keskel wäike paadike,
 Kui unes ujub, tuule lehk tal peri.

Randkaljudel on suurendatud wari,
 Nad paistawad, kui kangelaste kari,
 Kes tormi wastu wõitlemiseks reas.

Paat ajab kajakate parwed kaljult,
 Kes keerlewad ja kisendawad waljult,
 Sest mere kotkas püügil nende seas.

⊙

Tüürimees.

Ju merel väikseks jäänud
On laksuw laene hää, l,
Laew ujub, nagu unes,
Nüüd waikse mere pääl.

Õrn täherikas taewas
Näib naeratamas wees,
Kui poleks ial karta
Nüüd tormi enam ees. . .

Kuid tüürimehe pale
On kindel, tõsine,
Ta teab, et rahu süles
Torm sünnib ilmale.

@

Tormis.

Lai meri mässab, mühin, kära . . .
Torm laened wiskab kõrgele,
Wäht laewakeha peidab ära,
Et ainult masti nähakse.

Ju kustub walgusgi maailmast,
Sest tormis saanud päewast öö.
Ka tüürijal siht kustub silmast,
Ja üle jõudseks kipub töö.

Weel tormile siin tuleb lisa,
Kõik loodus näib nii wihane :
Alt laewa ruumist häda-kisa
On kuulda ka weel ülesse. . .

Kus köied, purjed tuule ohal
Nüüd teewad nutu, naeru häält,
Ja kõrgel, tüürimehe kohal,
Kui keeled hüüdma kandle päält.

Kui laulaksiwad wetewaimud
 Ja näkineiid walu-wiit,
 Ehk laenettesse heitnud kaimud,
 Kes hingerahu nõudnud siit.

Siis nagu kalli nutukaja
 Sääl kostaks kõrwu kodumaalt;
 Sest ärkab laewa juhataja
 Ja juhib tüüri tugewalt.

Nüüd otsatumas mere wallas
 Ei tunne kartust mehe meel...
 Ta wõitleb, kuni käes on kallas,
 Ja julgelt kõnnib maisel teel.

@

Torm.

Miks woolab siis wäsinud weri,
 Ja erewel tukkuja silm,
 Kui mühawalt mässamas meri,
 Ja tormine näib ju kõik ilm?

Eks tormaku, sellest on kasu,
 Et meri ka põhjani keeb,
 Ta maksab ju rikkalist tasu,
 Kui möllates kahju ehk teeb...

Eks weereta hiilgawaid kiwa
 Ju wahestgi kaldale hoog!
 Ja mõnegi pärlite iwa
 Alt üles toob wihane woog...

@

Päike ja hallikas.

Ei uuri päike sooni,
 Kust wesi woolamas,
 Ei taewatule jooni
 All tunne hallikas.

Kui aga põrmu piiril
 Neil waade ühineb,
 Siis weel ja tule kiiril
 Soe sõprus sigineb. . .

Wee palgel õnne tuju,
 Ta hiilgab päikse ees,
 Ja päike oma kuju
 Nii armsalt waatab wees. . .

©

Tulease.

Suur mustaw tule ase
 On halja metsa sees.
 Leek kõrwetanud kase
 Ja kuuse tema ees.

Leek aga ise ammu
 On ilmast kustunud.
 Ta kirglist tuju, rammu
 Siin tunnistawad puud.

Neil elupäike looja
 On läinud jäädawalt,
 Nad tunnud leegist sooja
 Kord liiga ligidalt. . .

©

Kaew.

Ma rändan kõrbe kuumas, waewas,
 Mul püüab jänu kõita keelt,
 Sest kõrwetaw on päike taewas . . .
 Kust leian wilu, warju teelt? . . .

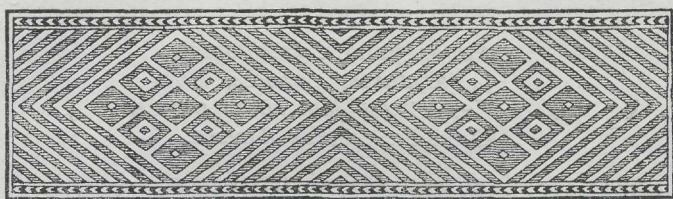
Nii rühin ma ja pühin higi . . .
 Näe, eemal paistab ilus kaew.
 Ma lähen jookstes selle ligi
 Ja loodan, et säääl lõpeb waew. . .

Kaew on ju rändajate tarwis
Ja jahutuseks nendele,
Kes käiwad läbi kõrbe parwis,
Et nad ei sureks jänusse.

Kuid wesi säääl ei sünni juua, —
Ta segatud ja mudane,
Wõib nõrkejale tuska tuua,
Saab kardetawaks elule. . .

Kaew näib weel siisgi kasu toowat
Säääl musta wee ja mudaga, —
Sest kaamelid ja eeslid joowad
Sääält ahnelt, suure isuga. . .

III. Mõistu ja mõnesugused laulud.

Räästas.

Wabaduse püha leegi loidul
Laulis räästas rõõmu lugusid,
Hommikusel helendawal koidul
Kullana ta suled särasid.

Aga kurja kulli kõrwadesse
Kostawad ta laulu helinad,
Sule hiilgus murdja südamesse
Kannab himustused kangemad.

Weel ei olnud otsas laululugu,
Ega päike tõusnud koidule,
Kui ju kulli kuri, paha sugu
Kohutust tõi laulja hingesse.

Hääks ju kurja südant laul ei muuda...
Juba püütud süüta linnuke;
Nõder vastu wõidelda ei suuda...
Hädakisaks muutub laulmine.

Kotkas kuuleb laulja hädakisa,
Ruttab uhkelt wõidupaigale,
Pakub abi nagu päästja, isa,
Räästale, kes üsna werine...

Nüüd on linnukene jälle waba,
 Päästjale ta tänus ligineb . . .
 Aga kotkas tõstab uhkelt saba,
 Kuninglikul wiisil kõneleb :

„Ei su haawad elada sind lase,
 Ega ial enam parane . . .
 Minu kõhus on sul parem ase,
 Päästja palgaks sure linnuke. . .“

Luige pere.

Üksik luige uhke pere
 Eksis kõrgel pilwe all,
 Lendas üle maa ja mere,
 Laulis häälel kaebawal.

Isa, kes neid wiinud teele,
 Kantud kalmu hingama,
 Pojad tulnud parwe eele
 Juhatajaks hulgana.

Üks neist weab sääl ülearu,
 Teine tõrjub tagasi ;
 Kolmas kardab liiga maru,
 Parw ei liigu paigastgi. . .

Konnad.

Kord tõtsid konnad hulgana
 Kõik Taara kotta paluma,
 Et neile antaks kuningas,
 Kes oleks soos neid kaitsemas.

„Et teid ei koormaks riigimaks,
 Puupakk teil olgu kuningaks ;
 See wõtab ilma palgata
 Teid soos ja tiigis kaitseda“.

Sääl konnad hüüdsiwad: „Waak, — wak!
 Mis kuningas on surnud pakk?
 Ei oska see meid kaitseda,
 Ei kõrget põlwe maitseda“.

Nüüd Taara neile rutuga
 Sääl tegi kurest kuninga.
 See oskab neid nüüd kaitseda,
 Neist palgaks mõne maitseda.

Lõwide wõitlus.

Mis rikkus naabrirahwa rahupidu? . . .
 Kas tahtis omale wend wenna maja,
 Ehk ajas kündes pisut üle raja . . .
 Kuid nende wahel wõrsus waenuidu.

Nad läksiwad nüüd kokku julgel sammul,
 Üks teise pääle pungis silmil wahtis,
 Wend wenna järsku ära neelda tahtis,
 Seks seisiwad neil juba lõuad hammul.

Nüüd tegi nende wõitlus hirmust kära . . .
 Ei kumbgi tahtnud wõidus järgi anda,
 Ei põgeneja põlgtust, häbi kanda:
 Nad neelasiwad üksteist hoopis ära . . .

Plats oli wõitlejatest jälle waba, —
 Sest wõitlejad on hoopis hukka läinud, —
 Ja waatajad sääl enam muud ei näinud,
 Kui lõwide maasolewat kaks saba.

Kalad ja wähid.

„Hei, wennad! Kas meil maksab järwes olla,
 Siin üsna igaw ala elada.
 Talw paneb meid siin jääse kätte alla,
 Kust ainult päike päästab paistega.
 Siit lähme wälja, siin on lõbu wähe,
 Siis wõime kaldal kaunist päikest näha“.

Nii sonisiwad järwes mõned kalad,
 Kes polnud rahul oma eluga.
 „Wat, rumalad, teil puuduwad ju jalad!“
 Nii hakkasiwad wähid pilkama:
 „Eks waadake kord soowidega ette!...
 Meil kaunid jalad, siisgi jääme wette...“

Ei kuulunud nad wähi-wende juttu,
 Waid unistasiwad säääl edasi...
 Ja mõned hüppasiwad maale ruttu,
 Ei kartnud kaldal paha midagi.
 Säääl naersiwad weel nende wilukäiki,
 Kes põlgasiwad kaldal taewa läiki.

Nad nägiwad ka tõuswat uhket päikest
 Ja ilma, mis kui õitsew paradiis;
 Kuid surma walu hoowas taewa läikest...
 Nad surses sosistasiwad säääl siis:
 „Kes paneb elus soowidele õiget piiri,
 Ei karda see ka walgust, koidu kiiri...“

Mänd ja kadakas.

„Kangus läheb terwest ilmast läbi,
 Wiisakus!... mis sest weel räägite?...
 Nüüd ei tunta enam auu ei häbi...“
 Hüüdis kadakas kord männile.

„Kas ei ole kaswanud ju kaua
 Eesti metsa iluks kadakad?
 Meile tahate nüüd teha haa,
 Warjata meid, — oh te jõledad!“

Lossi kui ka püha koja ligi
 On meid istutatud ilupuuks...
 Teie ju auupaikades ei sigi,
 Selleks peetakse teid alatuks...
 Teie heidate säääl halba warju,
 Tõrwa hais teeb pää ju uimaseks...
 Aga meie mahlalisi marju
 Tarwitawad paljud rohtudeks“.

„Wilets, wäeti härjapõlwelane“,
 Hüüdis mänd: „pea kinni oma suu!
 Sinu pääl on taimeriigi wanne,
 Sa ei ole põõsas ega puu.

Ainult argadele on sind waja, —
 Jänes otsib warju sinu alt,
 Aga ühis-hoone ehitaja
 Waatab igakord sind põlgawalt.

Talaks, mis wõib kanda kõrget lage,
 Kaswada ei suuda kadakad;
 Sinu mahl on terwetele mage...
 Köhnakesed ennast kiidawad“.

@

Tuulelipp.

Nad Taara mäe tippu
 On seadnud tuulelipu,
 Kus tuuled, pilwewina
 On pööramas ta nina.

Lipp seletada püüab
 Ja uhkelt alla hüüab:
 „Näe, ilm mu ümber käänab
 Ja õhus wiskleb, wäänab!“

Ju aastakümned mina
 Pean paigal oma nina;
 Ei kiigu liigu tihti,
 Waid ajan kindlat sihti“.

1894.

@

Pidu.

Kes oliwad siin suure pidu andjad?
 Kas Sulkal pulmad... warrud... mine tea?
 Wist sünnipäewa peawad sabakandjad...
 Noh, palun wabandust, kui teen ehk wea...

„Siin üksi see on, nagu kodus, waba“,
 Nii öeldi ette pidukutse sees,
 „Kel hästi pikk ja uhkelt rõngas saba,
 Ehk muidu mõõduandew moodides. . .“

Nii tuliwad siis Soikad, Moikad, Neerud,
 Polkanid, Sulkad, Minkad, wäike Taks.
 Neil kõigil ilusad on sabakeerud,
 Ja igaüks, nii öelda . . . saks, mis saks. . .

See seltskond alla kiskumagi küri,
 Nii öeldakse, kuid pidu pääl liig' hell . . .
 See paistis nii, kui tuli sisse Muri,
 Kes olla piduandja ainus lell.

Toas algas kohe waikne jutu sahin,
 Ja Sulkad, Minkad aewastasiwad,
 Ei puudunud ka nurgas naeru kahin,
 Mis Soikad, Moikad kuulda lasiwad.

Ei perenaese süda rahu anna,
 Ei leia tema lõbu wõõrastest.
 Ta kõnnib ümber, nagu munas kana,
 Ja piinab sala piduperemeest.

„Siit karja Muri kohe wälja wiige, —
 Ta ilmumine pole seaduslik :
 Tal saba lühike, kui sõrme liige,
 Ja seegi tahapoole, nagu tikk. . .“

ⓐ

Kassid.

All õues teewad kassid kära,
 Ja ise üksteist purewad.
 Kõik koduloomad jooksnud ära,
 Neid kohutanud wõitlejad.

Sääl wõtab julgust wana Muri,
 Et tüli põhjust uurida.
 Tal püsti karwul tugew turi,
 Ja saba rõngas hoolega.

Ta waatab nüüd, kui suur see paha,
 Mis kiisudele tüli teeb,
 Siis laseb saba sorgu maha
 Ja ära tulles uriseb:

„Kui rumalad on kassid ilmas,
 Ei seda wõinud uskuda!
 Mis hoopis tühi teiste silmas,
 Neid ajab nõnda riidlema. . .

Siin kajab ilm nüüd kassi kärast,
 Hää sõprus, rahu kadunud,
 Kõik ainsa hiirekese pärast, —
 Ja seegi juba surmatud! . . .

Kui oleks see üks härjakeha,
 Ehk põder, surnud hobune,
 Siis maksaks nõnda kära teha . . .
 Ilm mõistaks tüli põhjuse“.

Harakas.

Kus tubli waim on lustil mängimas,
 Sääl närtsida wõib wäeti palawas . . .

Kord heitis nõusse terve lauljasugu, —
 Kõik ühes: ööpik, räastas, lõokene,
 Ja kägu, käblik, pääsukene, —
 Et laulda ilma iluks wõidulugu.
 Ja kellel ilusamad hääled loodud rinda,
 See saagu laulu palgaks wõiduhinda.
 Kuid pöõsa taga oli kuulamas,
 Wirk saksoipoiss, üks harakas.
 Ka tema tahtis pisut osa saada.
 Ta kõneles: „Kas pole ime!
 Ei keegi nimeta ka minu nime,
 Ja ometi ma mõistan jorutada . . .
 Ma tahan kõikidega wõidelda!
 Ehk wõidan sääl wast oma lauluga . . .
 Siis neile nende uhkust kätte tasun.
 Kuid ööpikuga wõidelda, käib üle jõu . . .

Pea kinni! Praegu leian kalli nõuu :
 Ma pilkan ilma ees ta enne läbi,
 Teen naeruks teda kõige lauluga,
 Siis põgeneb ta pidult minema ;
 Ta õrnakene tunneb ruttu häbi.
 Siis olen mina täitsa wõidumees,
 Käin takti lüües kõigi teiste ees. . .“

Aeg tuli . . . Kerge, kirju harakas
 Pool päewa naksutades higistas.
 Ta isaisa wiisid kokku korjas,
 Neid kõrgil häälel wälja helistas ;
 Kuid nendest kõigist tundus harakas,
 Kes teendri wiisil oma kunsti orjas. . .

Nüüd põsastikust iluhääled saatis
 Õrn õöpik armsalt wõidu paigale.
 Laul tungis iga kuulja hingesse,
 Et igaüks ta poole tänus waatis.
 Nüüd polnud enam palju ajawiitust,
 Waid iga kuulja andis talle kiitust.
 Mis tegi harakas? Ta tundis häbi,
 Kõik uhkus nähti järsku kadumas.
 Pää norgus, saba üsna madalas,
 Ta astus kõneledes kuuljaist läbi :
 „Siin pole muud, kui kuula tühja kära,
 Siit iga mõistlik põgenegu ära!“ . . .

Mutt ja siil.

„Pai naabri ema! . . . Wõiksid mulle anda
 Nüüd korraks ruumi oma majasse.
 Su majake näib üsna wagune,
 Siin wõiksin lapsukesed ilma kanda!
 Ei mina taha tüliks olla sulle,
 Ei maja nurgast ial wälja tule. . .“
 Nii palus alandlikult siili eit.

„Oh tädikene! . . . Sinu soov ei lähe . . .
 Mu majake on madal, mustunud,
 Siin saaksiwad su silmad waewatud;
 Siin ruumi mõlemile liiga wähe.
 Kui siisgi sulle meeldib minu tuba,
 Siis astu sisse, selleks annan luba“.
 Nii rääkis wiisakasti lahke mutt.

Siil tuli tuppa, ennast nurka peitis,
 Sääl asus üsna kaua waiksesti.
 Kui tuli õhtu, jäi ta wagusi
 Ja tasakesti hingusele heitis.
 Ka siia paigutati haige woodi,
 Siin noored siilikeseid ilma toodi . . .
 Neid musutas ja mähkis mutimoor.

Nii ühisus ja sõprus majas asus,
 Aeg tõttas lõbusasti edasi.
 Noor siili pere kosus priskesti,
 Siil muti waewa lahkusega tasus.
 Kuid pärast tuli majakeses muutus,
 Wist majuline pereite puutus . . .
 Ja kuuldus majast nogin, kostis riid. . .

Siil wiimaks majas palju paha tegi, —
 Ööd läbi kuukas oma perega.
 Kui pereit neid hakkas noomima,
 Siis ajasiwad warsti okkad segi . . .
 „Eks waata narri! Kesse põldu kaewab
 Ja ennast musta tööga toidab, waewab,
 Nüüd tuleb meile jutlust pidama“.

Nii rääkis poegadele siili ema,
 Ja õpetas neid mutti pilkama,
 Kes waewata neid tühja jutuga,
 Et perenaene majas olla tema.
 Mutt ütles wiimaks: „Teie teete paha,
 Teid majas kauem pidada ei taha, —
 Nüüd minge metsa, kus teil asupaik!“

„Kel siin on paha, wõib siit ära minna,
 Kus elu parem paistab temale.

See onnike on paras minule,
 Mul pole tarwis nõuda mõisat, linna.
 Ei armasta ma ial tühja uhkust,
 Siin majas leiame kõik parast puhkust,
 Kuid sina, mutt, siit kasi minema!"

@

Reinuwader.

Wana Reinukese naene
 Waewles woodis waluga,
 Kaua kannatas ta waene
 Tühja kõhtu tülitä.

Woodi äärel aset wõttes,
 Istus isand Reinuke,
 Pisar palgel, matus mõttes,
 Nägu nukker, nutune.

„Sinu haigus mulle mureks,
 Kurtuw kaasa, kallike;
 Sinu eest ma ise sureks“,
 Kaebas kawal rebane.

„Jäta maha kurbtus, mure,
 Minu haigus paraneb;
 Seekord wist ma weel ei sure,
 Nälg ju näpistusid teeb.

Mulle suutäis soolast anna!“
 Palub nõder naesuke:
 „Katsu külast mõni kana,
 Lepikust üks linnuke“.

„Kohe, kohe teele tõttan,
 Püsimata püügile,
 Kõik, mis kaunis, kaasa wõtan:
 Hellake, jää elusse!“... .

Kõrwad kikis, saba sorus,
 Öuest wälja astub ta.
 Pää, mis kodus seisis norus,
 Tõstab püsti rändaja.

Maantee pääle wälja jõuab,
 Silmab muste sitikaid;
 Omale neid toiduks nõuab,
 Räägib sõnu kawalaid:

„Naesel hää nii kõneleda,
 Kärsitumalt käskida . . .
 Kust sa wõtad kõike seda?
 Kas see tuleb tuulega?

Naese pärast nahka müüa . . .
 Koera hambaid katsuda . . .
 Eks ta konne oska süüa,
 Neid saan kerge waewaga!

Aga konna püügil soodes
 Nohutõbi waewamas,
 Tiigi mustais muda woodes
 Määrdub kallis kasukas.

Korjan maanteelt kokku parem
 Musta koore mutikad,
 Haigele wiin koju warem
 Teede tolmu tuhnijad.

Aga nõnda on nad toored
 Ja ei kõlba haigele,
 Halwemaks ehk teewad koored
 Armsa naese südame“.

Mõeldud, tehtud! Rein ei lase
 Aega minna kaduma,
 Tunamuldne tulease
 Leidub metsast waewata.

„See on praadimiseks paras!“
 Hüüab rõõmsalt Reinuke.
 „Heinaliste silgu warras
 On siin mulle omane“.

Sitikad kõik warda topib,
 Tule asemele seab,
 Liiad tukid ära nopib,
 Ennast kõhukile weab. . .

Siin ta mõeldes habet silub,
 Wiltumokal wilistab,
 Sitikate pääle piilub,
 Ahnelt lõugu lõgistab :

„Küll on isuäratawad
 Warda otsas sitikad!
 Kui nad täitsa küpseks saawad,
 Haigele hääd maitsewad. . .

Koka suu on esimene
 Iga rooga katsumas . . .“
 Nõnda öeldes Reinukene
 Ühe katki hammustas.

„Oh, see sitikas on krõbe,
 Ära kõrwenud, kui luu,
 Haige saaks neist uue tõbe,
 Mustaks määrduks mususuu“.

Nõnda kõiki korraks katsub . . .
 Liiga saanud . . . krõbiseb . . .
 Sööb nüüd ahnelt, et suu matsub,
 Kuni wiimne wäheneb.

Wõtab maast weel maasik marju
 Mõne iwa isuga
 Ja siis heidab põõsa warju
 Sööma pääle puhkama . . .

Tüdinenu Reinuke.

Üks Reinuke on nõnda tüdinenu,
 Et siin ei oska öelda sõnaga . . .
 Ta elus kõik ju maitsenu ja tunnudu,
 Mis süda ial oskab soovida.

Nüüd roosikarwa huuledel ka naeru
 Ei taha tema enam waadata.
 Mäng, lõbu, need on ammu wäärtuseta,
 Ja kana weri wänge maitsega.

Ta ootab surma, aga surm ei tule,
 Ta otsib rahu, mis on kadunud.
 Tal ainust sõpra ilma pääl ei ole,
 Ta kõikidest kui ära põlatud.

Nüüd kahetseb, et tühjus selja taga,
 Ja tehtud pole ainust mehiste tööd,
 Tal hirmu kujuks wanad mälestused,
 Ja pimedad on lõbupaiga ööd. . .

Nii kõnnib ta ja mõtleb, waatab, arwab,
 Mis teha, millest rõõmu otsida.
 Ta silma puutub waikne sügaw jõgi . . .
 Säält kaldal mänginud ta lapsena.

„Siin pole muud, kui ainus hüppamine,
 Ja otsas on kõik mõtted, mõrudad . . .
 Ei, see on alatu, siit noored, kuumad hinged
 Nii tihti jahutamist otsiwad.

Säält kähär kask, säält kõrgelt oksa otsast
 Weel paistab surses mulle ilus nurm.
 Kui rumal mõte? Nüüd wast märkan seda,
 See on ju lolli talupoja surm.

Ja oma nahka nõnda terweks jätta? . . .
 Siit kalamees, säält kütt mind leiawad . . .
 Noh, ühelegi ometi siin ilmas
 Ei jäta mina kallist kasukat.

Nüüd teen, mis pole keegi enne teinud,
 Mis sursesgi wõib ülendada meest.
 Et ära hoida päranduse riidu,
 Siis jooksen ise wälja naha seest.

Kust kohast tuleks nahka arutada? . . .
 Jääb Reinukene mõttes uurima.
 „Tööd tuleks wahest alustada sabast,
 Säält walu rinnani ei ulata.

Ja mis see on? Ma kuulen kisa, kära,
 Kütt, koerad . . . Tarwis minna minema! . . .
 Küll on ka wilets minu lugu ilmas,
 Et surragi ei lasta rahuga!“

Ämblik.

Kord tuli wana ämblik röömsas tujus
 Noort sääse perepoega waatama.
 Tal oli sõnu, kõne nagu ujus
 Ta huule üle priske ojana.

Ta laia suuga sääsesugu kiitis
 Ja perepoja ilu ülendas,
 Kes lehe warjul kallist aega wiitis
 Ja kaunist kaasakesest unistas.

„Sul üksildus teeb südamele walu“,
 Nii hakkas ämblik wiimaks rääkima.
 „Ma näen, et korras on su kena talu,
 Aeg oleks armast pruuti kosida.

Sa lubad ka, seks aeg ja ilm on paras,
 Su talu ümberringi waadata.
 Mul näppu wõetud kodust suka warras,
 Ma olen harjunud teel kuduma.

Kui leian, et sul kaswab priske oras,
 Ja laitmata on põld ja heinamaa,
 Siis kosja kaubad igapidi korras . . .
 Sa tead, ma olen hoolas sobija“.

„Siis pole tarwis lolli kosjamoori,
 Kui noormees rikas, priske nagu õis;
 Eks see too ligi neidusid nii noori,
 Et minul talu, nagu wäike mõis.

Wõid waadata, ei ole teiste majas
 Niisugust küllust ial märgata“.
 Nii uhkelt sääsekese sõna kajas
 Sääl naabrile, kes tõttas minema.

Nüüd waatas ämblik iga põllu weeru
 Ja laskis näpud käia hoolega,
 Nii tegi talu ümber wõrgu keeru, —
 Siis hakkas perepoega pilkama :

„Liig kõrkuses on ikka peidus nõrkus,
 Ja hukatust toob tihti unistus.
 Nüüd oled, wennakene, minu wõrgus,
 Sest ühe kasuks teise rumalus !

Sa kannad kaela otsas lolli nuppu
 Ja nuumad ennast teiste werega ;
 Nüüd lasen sulle enesele kuppu,
 Siis unistusest pää saab selguma.

Nüüd ära põikle, jäta nutujoru,
 Sest weretööd peab maksma werega".
 Nii pistis ämblik sääse rinda toru,
 Ta elumahla hakkas imema. . .

@

Kull.

Mäe kõrge kalju ladwa tippu
 Kull istub maha uhkesti,
 Sääl, nagu wõitja sõjalipu,
 Lööb oma saba laiali.

Siis tõstab kaela uhkelt winna,
 Ja suled püsti turjale,
 Seab paisul ettepoole rinna
 Ja litsub lõua lotisse.

Nii möödab waatel kõrget mäge
 Ja siniruumi silmitseb,
 Siis katsub tuules tiiva wäge
 Ja kõrgil sõnal kõneleb :

„Ei leita terwes õhuriigis
 Teist minu sarnast wägewat,
 Ja lugemata linnu liigis
 Ei wõrsu mulle wõistlejat“.

Sääl lendab tema poole waljult
 Üks uhke kotkas rutuga.
 Kull räägib, õhku tõustes, kaljult :
 „Ma hakkam õige minema. . .“

Mul põgeneda pisut häbi,
 See alandab küll wahest meest . . .
 Kuid sellega saab siisgi läbi :
 Ma põgenen ju kotka eest. . .“

@

Kotka pere.

Mäel kotkal koduks kalju, kore,
Kus pesitab ta perekond,
Kuid kuninglik ja uhke, tore
On õhuriigis tema lend.

Säält waadata wõib uhke pere
Nii arwamata kaugele . . .
Lend üle pilwede ja mere
On kotka tiiwul kohane.

Kuis kumab koit ja helgib eha,
Sel lennul wõib ta waadata,
Ja mitu tuhat taewakeha
Säält paistmas talle säraga.

Wist ialgi see uhke sugu
Ei astuks alla põrmusse,
Kuid sund tal endas . . . wäike pugu
Teeb talle armsaks halwa tee . . .

Sest koidupuna, helkiw eha
Ei anna aineks midagi, —
Soe weri, teise looma keha
Tal meeles on säääl alati . . .

Nii ainustgi sest uhkest perest
Ei leitud enne, ega nüüd,
Kel vähemate wende werest
Ei oleks kanda rasket süüd . . .

©

Sööma aeg.

Wara koidikul on wäljas
Kotka pere lendamas,
Otsib hoolsalt saaki näljas,
Põrmu pinnal madalas.

Leiab wana raipe keha
Oru põhjast ülesse.
Midagi ei ole teha, —
Nälg wiib selle kallale . . .

„Seda siin ei keela keegi,
 Sellel pole peremeest,
 Näljas toiduks kõlbab seegi,
 Täname ka selle eest!

Siin ei sünni teha jagu!“
 Hüüab keegi kotka reas:
 „Ühè-hääd on maks ja magu,
 Silmad, süda liha seas!“

Nüüd kõik nokkadega lõõwad,
 Nagu sepad tagudes,
 Siisgi silmad ära söõwad
 Tugewamad teiste ees.

Noh, eks igaüks ju tahaks
 Pehmet kohta omale? . . .
 Mõttes paneb see säääl pahaks,
 Kelle osa kondine.

Tüki aega söõwad nõnda,
 Isu täites, rahu sees,
 Kuni mõni tõukab mõnda,
 Kes on tüliks teise ees.

Üks säääl rabab kopsu, maksa,
 Teine keele, südame.
 Rohkem kanda nad ei jaksa,
 Lendu tõustes ülesse.

Sellest tõuseb riid ja kära,
 Kiskumine raisa pääl.
 Nõrgad tõugatakse ära,
 Orus kostab kole hääl.

— Karjujaid on säääl, kui tonta,
 Hüüdeid kuulda ülewel:
 „Seltsis lõhkusime konta,
 Mis on warjuks südamel,

Mida wägewamad jääwad
 Isekeskis jagama,
 Küll ka nemad riidu läewad,
 Tüdinewad tüliga. . .“

Wäetimatel sõjawõimu
 Pole wägewatega,
 Siisgi rahutust ja sõimu
 Nad ei suuda suruda. . .

Oru põhjas pime wari.
 Ilm on nagu pilwine . . .
 Kole kisajate kari
 Katab kinni päikese . . .

@

Lawiin.

Mäe päält kalju tüki lahti
 Tustinud on külm ja tuul,
 Nüüd tal pole püsi, mahti,
 Weereb alla, nagu kuul.

Nagu nõidusliku wäega
 Paisub pilgul paksemaks,
 Riisub lume wõimsa käega
 Oma ümber kuhelaks.

Warsti on ta nagu mägi,
 Määramata tema jõud,
 Weeredes tal suurdub wägi,
 Suuremaks läeb jooksu sõud.

Mäe all metsad maha rõhub,
 Hukatus käib tema eel,
 Külad, linnad ära lõhub,
 Takistust ei tunne teel.

Jõed ta jooksul kinni sulub ;
 Wesi paisul kohiseb ;
 Tuul ta jälgil wingub, hulub ;
 Pilw, see kõrgel kõigub, keeb. . .

Hingeliste hirmu hüüded
 Kustuwad siin kuulmata,
 Pääsemise katsed, püüded
 Jääwad tagajärjeta.

Walitsemas siin on waljus,
 Häwitamas wõimsad wäed . . .
 Tundmused ei asu kaljus,
 Kahju teewad karmid käed. . .

Siin ei ole enam hinnas
 Surejate hüüdmine,
 Sest et häwitaja rinnas
 Süda külm ja kiwine.

Seda nähes mõte tärkab :
 Wõimsam sammub wõidule . . .
 Aga warsti silm ju märkab,
 Et lawiin läeb orusse. . .

Kepid.

Waatan kolme reisikeppi,
 Kus nad nurgas seisawad,
 Et nad kokku siin ei lepi, —
 Igalühel ise laad.

Ühel nendest pihupide
 Ilustatud kullaga,
 Kaelas kaunis siidiside
 Mitme tuti, topsiga.

Teine tugew tamme haru.
 Korbalise koorega ;
 Teda kaswul torm ja maru
 Wintsutanud armuta.

Kolmas priske pihlakane,
 Wisaks witsaks windunud,
Wärwil werekarwaline,
 Parajasti paendunud.

Nende wahel sõprus, waikus,
 Kestis kaua edasi,
 Wiimaks tülrikaja kaikus,
 Kaunis rahu rikuti.

Kulla kandja väge, wõimu
 Tahtis ohtralt omale,
 Algas waljul sõnal sõimu,
 Karjus tammest kepile :

„Sina, wana rumal kaigas,
 Kesse siia lubas sind,
 Et sa asud auusas paigas,
 Tüütad teisi ja ka mind ?

Kodus kaswasid sa üles, —
 Wõõras wiis weel tundmata,
 Tuigerdasid tormi süles,
 Küürutasid külmaga.

Mine! Sa teed mulle häbi,
 Kes ma wõsu wäljamaalt . . .
 Tahad tähtsust minu läbi :
 Wälja meie warju alt!“

„Naaber, see on tühi kära“,
 Tammest kepp nii tõstis häält,
 „Waigista nüüd wiha ära,
 Kuula minu kõnet päält :

Wõõralt maalt sind siia toodi,
 Torm on sulle tundmata,
 Meistri käes sind uueks loodi,
 Kaunistati kullaga.

Sellepärast noormees wõtab
 Iluehteks kätte sind,
 Kui ta mängil ilmas tõttab,
 Kui tal odaw eluhind . . .

Lapseliku õhulinna
 Joonistab ta sinuga,
 Halpus täidab tema rinna,
 Tõsidus weel tundmata . . .

Aga kellel tunnid kallid,
 Wiskab ära nurka sind,
 Ja kel juba juuksed hallid,
 Wõtab toetajaks mind.

Siis me käime kahekesi,
 Tormi tundnud wennaksed, —
 Nurka jääd sa igawesti,
 Oma halpust häbened.

Jäädawalt siis mina annan
 Tuge wana raugale,
 Kuni küpse wilja kannan
 Enda najal rahusse“.

„Tamme jändrik, wälja kasi!“
 Hүүdis uhkelt pihlakas,
 „Nagu ise oleks asi . . .
 Meile jutlust pidamas! . . .

Küll ma sulle koha näitan,
 Wana ori, alatu,
 Warsti oma kohut täidan,
 Sulun kinni sinu suu!“

„Isand pihlak, aeg on hilja“,
 Wastas tugew tamme puu,
 „Tuntud küllalt on su wilja,
 Nүүd sa oled jõuetu.

Aastasajad hullustasid
 Hirnutawalt isamaal,
 Orjapihta piitsutasid,
 Olid abiks kuningal. . .

Nүүd on ajawaim sind kandnud
 Nurka rahwa silma eest,
 Wabailma walgus andnud
 Tunda sind su wärwidest. . .

Ei su wärwi keegi muuda,
 Werest oled punane,
 Ei sind puhtaks pesta suuda, —
 Jäädawalt jääd häbisse!“

Meie aja Hans.

Hans kõigis paremini teha tahtis,
 Kui keegi enne teinud ilma sees.
 Ta tihti ukse pilu wahelt wahtis,
 Mis tegi kambris tema peremees.

Ta peremees, üks ülikuulus tohter,
 Kes tundis igaühe häda-ohtu,
 Ei olnud kangeid asju andes ohter,
 Waid andis arujärgi iga rohtu.

„Mu isand rumalaks läeb aegamisi,
 Ta rohud ei wõi haigeid aidata;
 Ta annab mõnda rohtu tilgawiisi,
 Mis mina annaksin wist toobiga.

Mu tarkust rahwas muidugi ehk usub, —
 Ma olen kuulsa tohtri sulane.
 Ma parandan, mis rahwast waewab, rusub,
 Ja hakkab ise arstiks temale“.

Nit rääkis Hans ja seadis leele pada,
 Ja pani patta kangeid rohtusid,
 Siis luges nõiasõnu mitu sada
 Ja tegi mõnda sala wigurit.

Kuid auru wägi wõttis mehe aru,
 Aur kohisedes pajast üles kees.
 Hans jooksis majast wälja, nagu maru,
 Ja tegi tühja nalja ilma ees.

Ta jampsis sõnu ainult hullul meelel,
 Mis kaua peeti lausa tarkuseks.
 Noor weri kiitis teda kõrgil keelel,
 Kuid Hansuke on jäänud sulaseks. . .

©

Lõhkujad.

Kaua juba ehitawad
 Mehed hoonet hoolega,
 Seinule ta warsti saawad,
 Katus on weel lõõmata.

Hoolsalt palka kokku kandnud
 Kõik, kes warju loodawad,
 Jõudu mööda abi andnud
 Tügewad ja nõrgemad.

Ainult mõnedel näib waja
 Hulga tegu hukata,
 Kehwal arwul kena maja
 Tulnud ümber lükkama.

Pingutawad piha sooned,
 Upitawad õlaga,
 Aga hoolsalt tehtud hoonet
 Kõhna jõud ei kõiguta.

Kõhnust katab kinni kisa,
 Waljult hammub wasikas . . .
 Totrus kõhna jõule lisa
 Tormi hoolet on ootamas.

©

Laulikud.

„Ei mina kauem wangi elu salli,
 Ju kostmas kewadised hääled talli,
 Ja maitsew rohi tärkab aasale“.
 Nii rääkis tallis wana hobune.

Ta kompsis tasakesti heinamaale
 Ja waatas kurjustades lille ra'ale,
 Kus piigad lauldes lõiwad pärgasi,
 Ja linnud hõiskasiwad rõõmsasti.

Need laulud täitsiwad säääl ruuna waimu,
 Ta rinnast paiskas lauljatele laimu:
 „Kes kuulaks siis weel teie wirinat,
 Kõi hobused ju korraks hirnuwad?“

Ta ajas longus kõrwad waewalt kikki
 Ja saba jõuetumalt taga pikki,
 Ning hirnus siis, kuid häääl nii waewane
 Ja täitsa kolbamata laulule.

Sääl astus räästas rääkides ta ligi :
 „Ma kahetsen su waewarikast higi!
 Ei ilusta see ilma lauluga,
 Kes suudab ainult wähe hirnuda. . .“

@

Wana peegel.

Tundnud ajahambast tõbe
 Peegel lossi waremes,
 Kõdunenud läikiw hõbe,
 Pragu on tal keskel sees.

Koideest söödud puune jägu,
 Tolmu pilw on klaasi pääl,
 Ennast pole üksigi nägu
 Ammu ehtinud ju sääl.

Ainult unes endsed ajad,
 Ennemuistsed ehtijad,
 Ridamisi mitmed sajad
 Tema ette ilmuwad. . .

Kelle uhkeid ilujooni
 Loomutruult ta näidanud,
 Ehk kes kangelase sooni
 Siin on otsalt otsinud.

Hirwitades wõiwad tõtta
 Nüüd kõik mööda tema eest,
 Kaasa keegi siit ei wõta
 Wana orja waremest.

Kus ta tolmus, tuhas tukub,
 Kasutumalt kõigile,
 Kuni nägemata kukub
 Puruks, pihuks põrmusse.

@

Sääse eksimine.

Laulik lames põõsa wilus
 Künka ääres külite,
 Sõrmedega habet silus,
 Otsis oitu laulule.

Kord ta mõtles uhket laewa
 Laulu aineks lappida,
 Wahest waatas üles taewa, —
 Parajat säääl polnud ka.

Wiimaks hakkas aega wiites
 Oma töösid arwama,
 Kõigist kõrgemaks neid kiites
 Uinus rahu magama.

„Wennad, aeg on üsna paras!“
 Hüüdis oksal sääseke:
 „Põõsas puhkab päewawaras,
 Werd talt hästi imege!“

@

Tänu.

Sant käis tasa hiljukesi
 Kargu najal edasi;
 Poisil läikis silmas wesi,
 Nurus süüa ammuigi.

Sant säääl andis leiwa pala,
 Poiss ei nuttu lõpeta,
 Palus kõrwaseks weel kala,
 Palus, kuni saigi ka.

Poisikese suu nüüd matsus
 Süües ajawiitmata . . .
 Tänutäheks ise katsus
 Sandi wiisil longata.

@

Lauliku äpardus.

Laulik ala laulus kiitis
 Neiu ilu, armastust,
 Ilusõnu kokku liitis, —
 Ehitas nii paleust.

Kelle ette ükskord heita
 Kätt ja südant paludes,
 Kelle rüppe pää wõiks peita
 Önnes, kui ka kurbtuses.

Küll ta otsis, küll ta nõudis,
 Silmale ei tulnud und,
 Kuni ometi kord jõudis
 Kätte igatsetud tund.

Kaubamaja akna läbi
 Waatas ilus neiuke;
 Ei tal palgel kartust, häbi,
 Silm kui taewas sinine.

Kõiges nõutud jumalikkus
 Neiu näos kujunes,
 Otsal paistis mõtterikkus,
 Inglise häädus südames.

Neiu kiituseks nüüd salmis
 Laulik mitu luuletust,
 Tõttas siis, kui kõik ju walmis,
 Awaldama armastust.

Torm ja maru mässas õues,
 Laulik rändas tuisu sees,
 Tosin salmikesi põues, —
 Kallile nii ligines.

Nagu unest üles ärkas
 Kaubamaja akna ees,
 Ja siis imestades märkas
 Häbitundmust südames:

Akna pääle müüa pandud
 Oli mängu kann, üks nukk,
 Kellele küll ilu antud, —
 Ise eluta, kui sukk.

Unenägu.

Ma nägin unes suure mere
 Neist armuvalu pisaraist,
 Mis nutnud laulikute pere,
 Kes unistavad kallimaist. . .

All mere põhjas hirmu kujud
 Ja sadajalgseid elukad,
 Kes jooksewad, kui tuule tujud,
 Ehk nagu ussid roomawad.

Kuid pisarate nutjad ise
 On lusti sõidul mere pääl,
 Ei waatagi kord sinna sisse,
 Mis hirmutajad näha säääl.

Kes tihti nende hinge sööwad,
 Kes unistusi usuwad . . .
 Ja rinda raskeid haawu lööwad,
 Mis tunda liiga walusad. . .

Ma ärkasin; pilt uneilmast
 Mind oli süütalt waewanud,
 Sest sinna merde minu silmast
 Ei olnud pisar langenud.

Üksainus kord ma nutta püüdsin,
 Kui läks mu kallim kaduma,
 Ta nime kurwal häälel hüüdsin . . .
 Kas nutsin? . . . ei tea ütelda. . .

©

Uhkus.

„Wõib enne kuiwaks jääda Neewa,
 Ehk hauast tõusta ema Eewa,
 Kui minu wara wäheneb,
 Ehk waesus mulle waewa teeb“.

Nii hooples isand uhkel meelel,
 Pää püsti, kõne kõrgil keelel,
 Ja pilkas waeseid kerjajaid,
 Kes palusiwad kopikaid.

Weel kannab laewu uhke Neewa,
 Ja hauas pukkab ema Eewa,
 Kuid wanaks saanud uhke mees
 On kerjakepil ilma sees.

Kerjus.

Päält näha nii tasane, waga,
 Üks wana ja jõuetu mees,
 Ta eluaeg saatusest taga
 On kiusatud hädade sees.

Need, keda ta armastas, sallis,
 On haudades sügawal;
 Kõik wara, kas odaw ehk kallis,
 Sai tuhaks kord leekide all.

Weel sellega saatus ei lepi,
 Et nurja on läinud ta püüd,
 Waid wahetab karjatse kepi
 Ta kerjaja karguga nüüd. . .

Pääwarjuks jääb sinine taewas,
 Öömajaks, kus algamas öö . . .
 Nii lõpetab päewi ta waewas,
 Nii wilets ta wiimane töö. . .

Kuid neid on, kes seda ei taha,
 Et nõndagi rändab ta weel;
 Sest sellega teha ta paha,
 Et hirmutab hobuseid teel. . .

Jällenägemine.

Weel hilja õhtul, eha ajal,
 Kui kõik ju külas wagune,
 Üks noormees rändab kepi najal . . .
 Wist ihkab ta öömajale.

Tal jalas saapa laba, pastel,
 Ja riided seljas katkenud,
 Nii tuleb aralt, tasa astel,
 Waim, ihu on tal waewatud.

Ta otsib, midagi näib waja,
 Loeb nimekirja wärawalt,
 Nii leiab üles sõbra maja
 Ja astub kotta tänawalt.

Kus mees, kui kangelase kuju,
 Täis elujulgust, tugewust,
 Kel tundmata on mure tuju,
 Nüüd awab tulejale ust.

Tal korralikus elumajas,
 Kõik asjad puhtad, nägusad,
 Ka puud ja põõsad iluks aias,
 Kõik kohad küllust näitawad.

Kui hirwekene waikselt, tasa
 Käib wabalt rohu laane sees,
 Nii sõbra armas abikaasa
 Siin tallitab neis tubades.

Ta wirgad käed on usinuses
 Siin kaunistamas mehe tööd ;
 Ta pilgud hellas armastuses,
 Kui tähed walgustawad ööd.

„Mul raske oma saatust kanda!“
 Nii ütleb sisseastuja,
 „Ehk oskad mulle nõuu sa anda,
 Kuis wõiksin sellest pääseda.

Kõik wanemate kaasaanni,
 Ka elujõuu ja nooruse,
 Mu nõdrus wiina pandiks pani ;
 Wiin häwitas mu õnnetee“.

„Joo edasi! Teist nõuu ei jaksa
 Ma sulle anda midagi,
 Su juures noomitus ei maksa“ ...
 Nii wastab sõber wagusi.

See sõna, nagu odapiste,
 Nüüd haawas wõõra südame.
 Mees jättis sõbra majas iste
 Ja kadus pimedusesse.

Nüüd nagu keegi teda ajas
 Ka kõrtsist mööda kiiresti.
 Tal kõrwus sõbra sõna kajas
 Nii noomiwalt: „Joo edasi!“

„Joo edasi!“ Kui hirmust piina
 Ta tundis selle sõna seest! . . .
 Sest ajast saadik jättis wiina
 Ja lahkus kõrtsi-sõpradest.

@

Mustlase laul.

Mu akna alla töttis
 Kord wana mustlane,
 Ta kandle kaenlast wöttis
 Ja seadis häälele.

„Säh, wõta, wilets, raha,
 Tee et saad minema,
 Ei sinu mängu taha
 Ma ial kuulata“.

„Su raha jäägu sulle“,
 Ta huuled sõnawad,
 „Ehk kallimat sa mulle
 Weel palgaks pühendad“.

Ja enne weel kui waikis
 Ta huulil wiimne häääl,
 Ju imehelin kaikis, —
 Mäng algas kandle pääl.

Ta mässas hääle wallas, —
 Mu waimu wangistas, —
 Kui kohaks mere kallas,
 Kus laened laksumas.

Ta oskas walust, wihast
 Ja murest mängida,
 Ka noore armu ihast
 Ja õnnest hõisata.

Mäng wiimaks pikkamisi
 Sääl kõlas lauluna,
 Ja ülikurba wiisi
 Mees laulis ühes ka.

Nii laudes kokku palmis
 Ta sõnad wiisiga
 Ja küsis igas salmis:
 „Kus on mu isamaa?“

See laul mind tõmbas kaasa
 Nii arusaamata . . .
 Ma kuulatasin tasa
 Ja nutsin ühes ka . . .

ⓐ

Ära nuta!

Noormees, ära salmikuid
 Silmaweega sega,
 Auu saab wähe laulikuid
 Nutu lauludega.

Ala wihmad wäledad
 Teewad õiel waewa,
 Järsud tormid, jäledad,
 Purustawad laewa.

Õpi wabalt laulikult,
 Linnult metsa süles,
 Kuis ta laudes auulikult
 Tõstab kaela üles.

Sinu neidu pahandab
 Ala kaebtus, mõru,
 Mehemeelsust kahandab
 Huulil nutuwõru . . .

ⓐ

Mehed.

Nii tugewad, kui kaljud suures meres,
 On wabad mehed elutormides,
 Ei ole argtust nende julges weres,
 Ei kartust, nõrkust nende südames.
 Neil kõrwus kajab tegewuse hüüe
 Ja waimus wabaduse püha püüe.

Ei karda nemad sõgedate sõitlust,
 Ei kohku kõrwa waewarikkast teest,
 Waid alustawad wiibimata wõitlust,
 Nii isamaa, kui wabaduse eest:
 Sest häbistawat orjakütket, paela,
 Ei lase wabad mehed panna kaela.

Ja kui neil hinges waimustuse woole,
 Siis kõlab nende wägew laulu hääl
 Nii wõimsalt üles pilwe piiri poole,
 Kui tormi mürin laia mere pääl,
 Säält, nagu äike, alla orgu kajab
 Ja uinujad kõik üles tööle ajab.

Kuid wande alla pandud wangikojas
 Ei kõla ial waba laulu hääl, —
 Öö asumas on igas orja pojas,
 Ja wäsimus ta lahja palge pääl.
 Oh millal hakkab silm neil särama,
 Ja waba laulu kuuleb isamaa! . . .

@

Kellad.

Kõrgel tornis aastasajad
 Kellapaar on ülewal,
 Wagusi, kui unistajad,
 Ripuwad nad pilwe all.

Maiseelu riid ja kära
 Neid ei sega kõrguses . . .
 Taewa sina, tähe sära,
 Päike hiilgab nende ees . . .

Kuldsed kuplid nende wari,
 Kuldne kiri on neil pääl.
 Kõrge templi kuldne hari
 Paistab neile silma säääl.

Kaua on nad kaasa hüüdnud
 Õnneliste hõiskele,
 Kurwal häälel saata püüdnud
 Rändajat siit rahusse.

Aga rõõmu nad ei suuda
 Suurendada põrmu pääl,
 Ega mures meeli muuta, —
 Kokkukõlata neil häääl.

Kuld siin pole kasu toonud,
 Tähe sära, päikene,
 Sest et meister ükskord loonud
 Kõlata nad ilmasse. . .

@

Kirik.

Kui armastaja ema,
 On kirik kingu pääl;
 Meid õpetades tema
 Ju ammu seisab säääl.

Auukartus hinge täidab,
 Kui teda waatan ma;
 Sest tõsiselt ta näitab
 Teed üles sõrmega.

Ta kellad hüüdmas mulle
 Nii armsa häälega:
 „Hing, pühakotta tule,
 Tee palwet salaja!

Siin mitu tuhat waimu
 Ju waigistatud said,
 Kes kannatanud laimu
 Ja nutnud pisaraid. . .

Ka sinu elulaewa
 Saab palwe juhtima . . .
 Su hing kui tõuseks taewa
 Siit kella häälega“.

@

Rändaja.

Ju kuldse koidu süles
 On tõusnud päikene,
 Maailma unest üles
 Ta hüüab elule.

Kuid taewalises rahu
 Nii üksi puude all,
 On kirik kõigest lahus,
 Mis ilmas hõiskewal. . .

Sää! kirikusse tõttab
 Üks usklik rändaja,
 Ja tasa lahti wõtab
 Nüüd ukse kärata.

Siis põlwili ta heidab,
 Teeb palwet salaja,
 Mis waew ta hinges peitub,
 Jääb muile teadmata.

Kuid üles tõustes läigil
 Önn tema silmades,
 Ta rõõmsam oma käigil,
 Kui kõige rikkam mees.

Ei waew ta rinda mahu,
 Meel lahkeks muutunud,
 Ta hing ja taewa rahu
 Siin ühte sulanud.

@

Palwetajad.

Kaks inimest pühakotta
 On kiiresti töttamas teel,
 Ei kumbgi neist kumbagi oota,
 Ei ühteteist tunnegi weel.
 Üks nendest on wariser ise,
 Ja teine — suur patune mees.

Sääl wariser sõidab, et kärab,
 Ja hobused traawiwad ees,
 Töld päikese kiiredest särab
 Teelt tõusewa tolmü sees.
 Ja tolmupilwega kaetud
 On põlatud patune mees.

Ees kutsar, kui waabatud kuju,
 Tal kullaga tikitud rüüd,
 See ergutab loomade tuju;
 Ta hüüab: „Eest ära kõik nüüd!“
 Sääl waikides kõrwale astub
 Teelt põlatud patune mees.

Nii sõidab sääl waimulik waga,
 Ehk tee tal küll polegi pikk,
 Ta tõllal on teenergi taga,
 Kõrk, uhke ja sirge, kui tikk.
 Ka temagi naerab, et jala
 Läeb palwele patune mees.

Nad jõuawad kiriku õue . . .
 Kõik astuwad kõrwale eest . . .
 Auu annawad nõnda, kuis nõue,
 Ja kiidawad waga meest.
 Kuid waewaga rahwast läbi
 Teed leiab sääl patune mees.

Nüüd wariser templisse tõttab,
 Päält näha täis wagadust . . .
 Tal kiriku teener eest wõtab
 Auupakkudes wallale ust.
 Ja kõikidest nägemata
 Läeb palwele patune mees.

Sääl wariser aega nüüd wiidab,
 Loeb palweid, mis raamatu sees,
 Häid tegusid, paastumist kiidab
 Nii julgesti Jumala ees,
 Ja oma pattudest kokku
 Seab palwet sääl patune mees.

Mis üks nendest kiidab ja palub,
 Ja teine sääl tunnistab süüd,
 Waekaussides salajas kaalub
 Neid järele Wägewam nüüd,
 Ja leiab, et palju raskem
 On põlatud patune mees.

©

Kolm kiwi.

Ei jõua lapsukene keelda nuttu,
 Kui korjab aasal lillekesi ruttu,
 Et ehtida wõiks haudu kallimaid
 Ja mälestada armsaid wanemaid,
 Kes teda armastasiwad kord ilmas,
 Kus nüüd ta halb on igaühe silmas...
 Ta otsib enesele warju wiludas,
 Ja eksib ära metsas sügawas.

„Ma paisu teen su süüta silmaweele,
 Sind tahan juhatada kodu teele.
 Kolm kiwi, mis küll pole nägusad,
 Ma sulle kingin, mis mul kallimad.
 Neil koor on kõwa, aga kallis sisu,
 Koort lõhub, kellel jõuudu, isu...
 Üht lõhu armsal eluhommikul,
 Teist lõunal, kolmat õhtu tulekul“.

Nii kõneledes lapse ette sammus
 Üks wanamees, weel mehelikus rammus.
 Kas mõni metsariigi kuningas
 Ehk hallikate, laane haldijas, —
 Kust waene lapsukene seda teadis?

Ta oma sammud koju poole seadis
 Ja töötas, kuidas wõõras õpetas;
 Töö higis, waewas wiimaks lõpetas.

Ta ühe selge, läbipaistwa tera
 Siis leidis keskelt korbas kiwikera,
 Ja seadis selle nõnda silmile,
 Et waadata wõis tulewikusse.
 Sääl nägi südameid, kes teda saatmas
 Ja lahkeil silmil tema pääle waatmas.
 Tal kuiwasiwad pisarate jõed
 Ja sõbraks saiwad kasuwennad, õed.

Ja läbi teise kiwi kalli tuuma
 Ta waatas hiljem, süda leekis kuuma;
 Silm sädendas tal, nagu hiilgaw kuld,
 Rind warjas sala püha armu-tuld,
 Mis ennast kaua pimeduses peitis,
 Ja wiimaks leegid leekidesse heitis.
 Ta kõrwal seisis lahke, nägus mees,
 Ja laste lapsed seisiwad ta ees.

Ta kolmat kiwi lihtis liiga kaua
 Ja nüris tihti kõwa raideraua.
 Kuid kahe endse kiwi ilmutus
 Ta waimus seisis kustumata, uus.
 Ta unustas kõik raske töö ja waewa,
 Kui selle läbi waatas üles taewa.
 Siin lõppesgi ta wiimne elutusk —
 Ta hinge juhiks, lootus, arm ja usk. . .

IV. Nooruse lõkked.

Igatsus ja valu
Hinge pühendab,
Woorus, puhtus, ilu,
Hinged ühendab.

Arm.

Arm kannab õrna ehet,
Mis tihti tundmata . . .
Ta küljest õied, lehed
Liig õrnad langema.

Kus hinged armuwandel, —
Tolm õiest pudeneb . . .
Ja noorusmusu andel
Leht kroonist wariseb . . .

Ju pulma pilli kajast
Kui tuiskaks talle lund . . .
Ta end'sest õnne-ajast
Näeb säääl ju õnnist und . . .

©

Arm hõljub . . .

Arm hõljub wabalt läbi maa ja taewa,
Kõik ilma rahu-templiks pühendab . . .
Ta juhib lapsukese elulaewa, —
Säääl nähtawaks siis ema kujul saab.

Ta õndsusega noored hinged täidab,
 Ja sõlmib südamega südame,
 Siis ise neile elus rada näitab,
 Ja juhatab neid elurahusse.

Ta on ka wiimne eluseltsiline,
 Kes puhtast hingest ei wõi lahkuda.
 Kui jõuab elust läbi inimene,
 Arm haua kaldale jääb leinama.

ⓐ

Hiilgaw kiri.

Kõik kõigub, muutub suures ilmas
 Ja ajasunnil teiseks läeb,
 Arm — hiilgaw kiri — neiu silmas
 Weel ikka muutumata jääb.

Ju Aadam paradiisi aias
 Säält oskas tähti lugeda,
 Neid kuninga ja sandi majas
 Nüüd weeritakse isuga,

Kuid laulikute selges silmas
 Ei üksigi täht jää tundmata,
 Nüüd pikad laulud, kõned ilmas,
 Mis säält nad suutnud lugeda.

ⓐ

Neiu süda.

Kui selge ojake, mis kuldsel läigil
 Ja tasa jookseb läbi aasade,
 Nii puhast südant sinu rinnasse
 Ma sooviksin su terwel elukäigil.

Ta olgu hallikas, kust selgel helgil
 Örn taewa sina paistab iluga,
 Et põhja waadates näeks rändaja
 Ka tähtesid, mis kõrgel taewa telgil.

Kus ühinenud ilu, hinge puhtus,
 Auu, neiuline karskus, wagadus
 Ja palgel lehwib lahke meeletuju :

Säält paistab õige abikaasa kuju
 Ja laulikute kõrgem puleus,
 Ning inimesesugu õilme, uhkus. . .

@

Palwel piiga.

Ju kustumisel helkiw ehapuna,
 Üht ainust akent ehib tulekuma.
 Ma waatan sisse. . . Selle maja sees
 Üks piiga praegu palwel küünla ees.

Kuis õrnad pilwed ehteks kõrgusele,
 Nii langenud ta juuksed õladele,
 Ja teda ehib juba walge une rüüd,
 Ta palub andeks oma päewa süüd. . .

Ei sõnakest ma tema huulilt kuule,
 Ta waikib, nagu kujuks saanud luule . . .
 Ta ümber hõljuwal on taewa wäed,
 Ja teda kaitsmas nägemata käed.

Ma waikses mõttes tema tegu waatan,
 Ta palwe seltsis palwe taewa saadan :
 Oh anna taewas, et see piiga wagaks jääks
 Ja mina teda tihti palwel näeks! . . .

@

Palwe.

Mu Isa, kõrgel täheriigis,
 Sa tunned põrmus palujaid,
 Mind leiad täna nende liigis,
 Kus toon ma tänu pisaraid. . .

„See, keda süda ammu nõuudis,
 Kes hõljus luule kujudes,
 Nüüd elawalt mu ette jõuudis,
 Hing hingele nii ligines.

Seepärast palwel, helde Isa,
 Silm waatab taewa põrmu seest:
 Ta õnne juurde jätku lisa,
 Ja kanna hooft ka minu eest.

Ei taha Sa mu palwet täita
 Ja sallida mu pisaraid,
 Siis jumalikku waljust näita
 Ja nuhtle ühes mõlemaid. . .

@

Templis.

Ma tõttasin templisse rutuga,
 Kui tõugatud, sunnitud waewast . . .
 Ei mõista, kas ilmast mu sundija,
 Wõi ilmunud tõukaja taewast.

Kuid kõne ei tungi säääl kõrwasse,
 Mis preester teeb walust ja waewast;
 Kaks silma on pidamas minule
 Säääl jutlusi õnnest ja taewast. . .

@

Õhtul.

Unerahu tooja,
 Öö on tulemas,
 Päike läheb looja
 Hiilges, ilusas.

Juba orupinnal
 Wiibib widewik;
 Kõrgel kingu-rinnal
 Hiilgus, imelik. . .

Säääl üks aken, wäike,
 Lihtsam kõikidest,
 Laenab kuldse läike
 Lang'wast päikesest.

Sellest aknast waatab
 Mind mu tuttaw neid,
 Kiirte kaudu saadab
 Mulle terwiseid. . .

@

Udus.

Orust tõuseb udu üles
 Öhtu õhul õrnasti;
 Puud ja põõsad tema süles
 Une kujus wagusi.

Pilwe poole, nagu wari,
 Hõljub udu õrnasti.
 Naabri aken, katus, hari
 Kaob mu waatest koguni.

Maja ma ei wõi küll näha,
 Peidus peretütreke . . .
 Ei ta pilt mu meelest lähe,
 Udu all ei unune.

@

Kewade ilu.

Kõik kewadine kuldne ilu
 Läks jäljetumalt kaduma.
 Mets ümberringi waikne, wilu,
 Ja leskel linnu lauluta.

Talw walge waiba alla matnud
 On ilu, õied, heinamaa,
 Ja surnu riietega katnud
 Kõik, loomuriigi, armuta.

Kuid alles minu südamesse
 On jäänud kena kewade,
 Siis hoowab walgus õiedesse,
 Kui jõuan neiu talusse. . .

Sääl sinisilmad ühinewad
 Mu eluõnne õitega
 Ja roosi karwa paled teewad,
 Et talw wõib hoopis unuda.

@

Su pale.

Su pale kui hommiku puna,
 Mis helendab päikese eel,
 Kui kustuja õhtune kuma,
 Mis läigib mäe latwadel weel.

Su waade on kosutaw päike,
 Õrn, süüta su häbelik pilk.
 Sääl wiibib weel puhtuse läige,
 Kui kaste sees hiilgamas tilk.

Kaks lohukest ala su palge,
 Kui karikad, naeratus loob . . .
 Neid waatan ma, kahwatu walge,
 Ja küsin, kes armu neist joob . . .

©

Töötus.

Kui oleks sinu armu waade
 Üks õhkuw säde olema,
 Mis kustumataalt minu hinge
 Wõiks sütitada põlema :
 Ma jätaks hinge leekima,
 Ei püüaksgi, et kustub ta.

Ehk oleks sinu silmasina
 Lai ilmameri, ääreta,
 Ka maru mässul sõidaks mina
 Sääl julgelt nõrga paadiga :
 Ma wõitleks igawesti säääl,
 Kui tormil oleks armu häääl . . .

©

Waidlus.

Miks püüawad su mahe keel ja huul
 Siin wastu waielda,
 Kui oleks kõik mu kõne tühi luul,
 Kui õied wiljata ?

Ma siisgi sinu sinisilmist näen,
 Et tahad ütelda :
 Oh räägi palju, uskuma kõik jään,
 Kuid tahan waielda. . .

@

Punastab.

Meelitab mu waade,
 Siis ta punastab ;
 Hüüan tema nime,
 Jälle punastab. . .

Küsin wahest temalt :
 Miks sa punastad ?
 Wastus ilmub selles,
 Et ta punastab.

Ütlen : nüüd mind usu,
 Õrnalt punastab . . .
 Annan musu talle,
 Siis wast punastab . .

Minu kallim neiu
 Tihti punastab,
 Punastades mulle
 Taewa lunastab. . .

@

Kiigelt tulles.

Kord ütles kiigelt tulles
 Mu hella neiu suu :
 „Näe, kuidas tõuseb üles
 Mäe warjust naerdes kuu.

Kui esimest kord armust
 Siin rääkis sinu suu,
 Siis naerdes metsa warjust
 Meid waatis jälle kuu“.

Nii õeldes hellalt kattis
 Mu huuli neuu suu,
 Siis nägin, kuidas waatis
 Meid naerdes kaunis kuu. . .

@

Kustus.

Kui küsid igatsedes ilmast :
 Kus seisab õnne-paradiis? . . .
 Siis koston : Waade neuu silmast
 Su hinge juba sinna wiis. . .

Sa õnnepõlwe ära looda
 Siis enam taewa kauguses,
 Waid armumeres hinge jooda,
 Mis läigib sinisilmades. . .

@

Neiu.

Kui sa mu pääle hellalt waatad,
 Mu kodukoha kaunim lind ;
 Mu hinge õnne ilma saadad,
 Ja rõõmul paisub minu rind.

Su waade, mis nii õrn ja waga,
 On pühitsenud minu meelt . . .
 Sa oma ingli puhtusega
 Mind hoidsid ära eksiteelt. . .

Su sõnarikast kõnet kuuldes,
 Ma olen õnnis, olen noor . . .
 Su laulu kuulen õhtutuules,
 Kui laulaks süüta ingli koor.

Ja ometi ei taha mina,
 Et teised kuuleksid su häält ;
 Et lepitaksid laulus sina
 Ka kurbtust nende päält. . .

@

Sa olid kohkunud.

Sa olid kohkunud, kui sulle abi andsin
 Ja tõusvast tuleleegist päästsin sind ;
 Kui ma sind kõrgeist kambrist alla kandsin,
 Siis . . . on see tõsi ? . . . usaldasid mind,
 Et teistest eemale sind wõisin kanda . . .

Täit usaldust siis awaldas su palge,
 Kui tänades mu pääle waatsid sa,
 Sest sigines mu hinge armu-alge,
 Mind sidus ühte sinu hingega . . .
 Siis tohtisin ma sulle musu anda . . .

Ma nägin lausa ilu-ingli palet,
 Kui tänupalwet pidas sinu keel ;
 Sää! polnud näha wariseri walet,
 Sää!t paistis warjamata waga meel,
 Mis sind wõib üles taewa auule kanda.

Sind sain ma tunda hädas, palwes, tänus,
 Sa oled igawesti wõitnud mind !
 Su järele mu hing on ihkel jänus,
 Ja taewa poole õhkab minu rind :
 See ingel luba, Issand, saatjaks mulle ! . . .

@

Kas on sul süüd ?

Kas on sul süüd, et sinu hing mind ihkab,
 Ja minu süda tuksub sinule ?
 Mis on sul süüd, et sellepärast wihkab
 Su ema südagi sind kangesti.

Sa ema pärast rinnas leina kannad,
 Ta armu sinu hing weel ihaldaks,
 Kuid südame sa siisgi mulle annad,
 Mind tema armust arwad kallimaks.

Nii oled Eedeni mu hinge loonud,
 Sää! õitsema on läinud elupuu,
 Ja mulle magusama ohwri toonud,
 Nüüd tänuks sulle laulab minu suu ! . . .

@

Lained.

Waikne oli õhtul järwe pind;
 Tasa lendas õhus laglelind.
 Kaldal kõndimas ma leidsin sind,
 Waikne piiga, waiksem weel su rind...

Lagle laskis järwe pinnale,
 Waiksed lained löiwad laiale.
 Sina waatasid mu silmasse,
 Järweks muutsid minu südame.

Rahutumalt jäin su rinnale...
 Oh, sää! oli kõik weel wägune!
 Ära tõugata sa püüdsid mind,
 Ja ma tundsin wärisema sind...

©

Torm.

Mu rinnas on mässamas meri,
 Sää! lained nii wägewad,
 Et palgeni surutud weri,
 Ja silmas mul pisarad.

Kõik mõistad... saad sellest ka aru...
 Sa oledgi ise tuul...
 Mu hingesse mässu ja maru
 On toonud su suudlew huul.

Sa wabandad, waigistad woogu,
 Et jääks kõik weel rahu sää!...
 Oh häda!... Torm sellest saab hoogu
 Mu südame mere pääl...

©

Muutus.

Ma andsin kainelt süles aset sulle,
 Kui olid armust joobnud, nõrkemas,
 Ja kuulasin neid sõnu, mis sää! mulle
 Su suu kui palawikus unistas.

Ja sinu rind, kui mere waikne laine
 Siis kiikus, liikus õndsas õnne woos...
 Nüüd korraga sa oled wali, kaine,
 Kuid mina jampsin joowastuse-hoos...

@

Halastaw õde.

Ma rändasin nii maha jäetult ilmas
 Ja nõudsin rahu-paika, Jeerikut...
 Teel aga kuri rööwli salk mind silmas,
 Ma rööwlistest sain raskelt haawatud.

Kuum kõrwetas... Mul jänu kõitis keele...
 Nii lamesin ma weres, haawu täis,
 Ei üksigi aidanud mind jälle teele,
 Ehk rändajaid säält küllalt mööda käis.

Nii mahajäetult sa mind tee päält leidsid,
 Kui arwasin ju surma tulema,
 Sääl ise halastawaks õeks siis heitsid
 Ja arstisid mind hella wiisiga.

Õomajaks sain su armastawa rinna,
 Ja haawa salwiks sündis sinu pilk...
 Nüüd sinuga ma jaksan ühes minna,
 Mul woolab wärskelt iga weretilk...

@

Häkiline muutus.

Mu süda tundis ammu armu põuda,
 Kui seisaks surm ju minul silma ees;
 Ka tihti seisiwad mul silmad wees,
 Et kadus eesmärk, kuhu poole sõuda.

Mul midagi ei olnud ilmalt nõuda...
 Mis nõuabgi veel wanaldane mees,
 Kes tundnud, maitsnud mõnda elu sees;
 Kel wahest ju ehk tarwis hauda jõuda!...

Nii arwasiwad teised, arwasin ka mina
 Ja jätsin tegemata mõne töö...
 See ometi kõik oli lausa wale.

Sest seda teiseks muuta wõisid, neiu, sina;
 Sa tegid päewaks minu eluöö,
 Kui mulle armu awaldas su pale...

@

Hääl meelel...

Hääl meelel wiibin ma su ligi,
 Sa wäike käharpääga nõid,
 On mure-öö nii must, kui pigi,
 Siis sina walgust anda wõid.

Ei sinuta mu luule sigi, —
 Mu tööle jõudu juurde tõid,
 Mul kuiwatasid palgelt higi,
 Mind nähtawalt sa uueks löid.

Nii oled sa mu laulu aade,
 Sest nõia-wäge on su silmas,
 Mis ikka sunnib laulma mind.

Wast mõnigi mu pääle kade,
 Et mul ni palju õnne ilmas, —
 Mu ligidal nii kaunis lind.

@

Sinu wäärtus.

Ju wara, meheks wõrsumise algel,
 Ma jätsin tihti waatamata sind,
 Kui laulsid aasal, nagu künnilind,
 Nii hilja õhtul, kui ka päewa walgel.

Kas on see wõim nüüd sinu puna-palgel,
 Ehk meeldib mulle sinu nägus rind?
 Wõi oled nõiawõimul wõitnud mind,
 Et armu-palwel wiibisin su jalgel?

Ehk sinu waade, sinu sirge keha,
 Wõi uhke juukse pilw su priskel õlal
 Mind sulle nõnda ligistanud nüüd?

Ei need nüüd suutnud meeldiwaks sind teha;
 See wäärtus meie meelte kokkukõlal,
 Et sarnane on mõlemate püüd. . .

@

Awaldus kallimale.

Kas tead, miks ma su juurde püüan,
 Su kaunist kõnet kuulma jään;
 Miks ma sind tihti laulus hüüan
 Ja wastukajast rõõmsaks läen?

Mu saatust hella kõnedega
 Sa üksi suudad suruda,
 Kes raudse rüütli waljusega
 On ümber käimas minuga.

Ma ise lepitada teda
 Ei wõi, kui kütt, ta otsib mind.
 Ma püüan aralt põgeneda,
 Kui hirmutatud metsalind.

Ja kui küll kusagil ei lase
 Mind wali saatus wiibida,
 Siis usun, et su rinnal ase,
 Kus pelgupaika leian ma. . .

@

Kannata.

Sää!, kuhu ial waatab silm,
 On rõõmustamas kõik maailm:
 Lind laulab õnne-õhinal;
 Lill õitseb lille ligidal. . .
 Kuid tasakesti ohkan ma:
 Jää waikseks süda, kannata!

Kui waatan üles rahuga
 Ja tahan palwet pidada ;
 Siis palwe sõna suhu jääb,
 Rind jälle kurwaks, raskeks läeb :
 Pilw rändab seltsis pilwega . . .
 Jää waikseks süda, kannata !

Ehk kõnnin waikse metsa all,
 Kus elu, ilu ehtiwal.
 Ei rõõmusta mind laulew lind,
 Waid kurwemaks läeb siin mu rind :
 Lind laulab seltsis linnuga . . .
 Jää waikseks süda, kannata !

Ei waiki rind jõe peegli ees,
 Kus taewa kuju hingab sees.
 Ka oma nägu näen säääl ma,
 Kuid siisgi pean weel õhkama :
 Teist jõge leiab jõeke . . .
 Mil leiab süda südame !

@

Asjata.

Su silmad kui siwendaw meri,
 Su waade — ta laineta pind . . .
 Ma seisan säääl kaldal, mu weri
 On mässul, ja wäriseb rind.

Ei suuda mu waade, mu wärin
 Weel lainetust tuua ta pääl . . .
 Küll ootan, ja ihkan, ja pärin,
 Jääb siisgi kõik wagusi säääl.

Mu pilgud wist läbi ta pinnast
 Ei põhjani tungida saa . . .
 Ei palgele tuua su rinnast
 Üht pärlit, mis igatsen ma . . .

@

Tähtjas tund.

1.

Mu süda sundis mulle sõnad suhu,
 Ma hüüdsin: „Kallim, armastad sa mind?“
 Kui waikiks kohe oksal künnilind,
 Ja metsgi kuulaks, tuule-õhk ei puhu.

Ei jõgi nähtawasti kallast uhu,
 Kui peegel, hiilgab tema waikne pind.
 Weest waiksem wastust ootel minu rind;
 Silm waatab... igaüks wõib mõista kuhu...

Ta waatab sinna, kust nüüd wastust ootab,
 Mis nagu ootaks ühes terve ilm,
 Ja ööpik, et siis selle järgi laulu seada.

Ei tule wastust, mis hing ihkab, loodab.
 Poolkinni wajunud on neuu silm...
 Mis mõtleb ta, ei ole kellelegi teada.

2.

Silm awaneb... Liig wali waate sära
 Säält paistab mulle, sõna puudub weel...
 Kui laulaks kurwalt künnilinnu keel,
 Ja loodusgi teeks kohutawalt kära.

Jõe peegel heidab püha rahu ära,
 Kui oleks rutt ta laial wooluteel...
 Kuis aga mässab minu möte, meel?...
 Mu walul pole rinnas piiri, määra.

Sääl üksi hulumas on torm ja maru.
 Kurb süda loodusest kui wõtaks lisa,
 Ja kohutawa pildi kokku seab.

Silm silma kõnet mõistma oli wisa;
 See sõna all ka muutumata jääb...
 Oh, miks ei saanud ma sest enne aru!

Naabri talus.

Koer haugub naabri talus,
 Nii palju, kurjasti,
 Mul on kui tina jalus,
 Ma kuulan wagusi.

Sääl hirnub hobu õues
 Ja kaabib saani ees —
 Mul süttib põrgu põues
 Ja walu südames.

Mu jäljed hobu kaewab
 Nüüd naabri ukse alt . . .
 See kõik mind piinab, waewab,
 Nii mustalt, mõrudalt.

Üks teine mees on wõitnud
 Mu neiu südame,
 Ja juba täna sõitnud
 On kosja temale.

@

Wälja aetud.

Mu elu õitses imewiisi,
 Ja rõõmu laulu laulis suu,
 Ma tundsin maa pääl paradiisi,
 Kus armsalt õitses iga puu.

Oh, miks ei raiunud ma maha
 Säält hää ja kurja tunde puud!
 Su huuled, neiu, hirmus paha, —
 Ta wiljale on andnud suud . . .

Miks täitsin ma su soowimisi,
 Sääl wabalt lasksin käia sind,
 Ja näitasin neid lillekesi,
 Mis rõõmustanud ükskord mind.

Nüüd tunned sina hääd ja kurja
 Ja minu tunda tulusaid . . .
 Meil paradiisi põlw läks nurja,
 Säält wälja aeti mõlemaid . . .

@

Sa oled nagu päike.

Sa oled, nagu päike,
 Ja waatad armsaste,
 Sa oled wahest äike,
 Nii wali, wihane.

Kui paistaks ala päike, —
 Ta oleks waewaja,
 Kui mässaks ikka äike, —
 Ma tahaks sureda.

Kuid nüüd, kus mässab äike,
 Ma ootan isuga,
 Et jälle kuldne päike
 Läeks selgelt särama.

Siis unub warsti äike
 Ja wihma wool nii lai . . .
 Ei lähe meelest päike,
 Kust hing kord sooja sai . . .

@

Su silmad.

Su silmad nii waiksed, kui öösine tiik,
 Kus tähti näen sügawal woodes,
 Kuid süda sul imelik waimude riik,
 Kus inglid ja saatanad ühes.

Ma maitsesin musu su palawal suul
 Ja tundsin su hingelist iha . . .
 Sain kuulda, kuis sajatab mind sinu hüül,
 Kui suur sinu põlgtus ja wiha . . .

@

Ära paku.

Kui sa ei wõinud kustutada hinge jänu,
 Mis sinu waatest tundis minu meel,
 Siis ära paku mulle oma tänu,
 Kui kurba wiisi laulab minu keel.

Sest sinu hella hääle kõla ja su tänu
 Ma kardan, — wõib mind liigutada veel...
 Ehk saaksin nendest hinge end'se jänu,
 Mis peaksin tundma pikal eluteel...

©

Wali wastus.

Kurb ja norgus oli sinu pale,
 Sala piina kannatas su rind,
 Minu truudus, sinu kawal wale
 Noomisiwad täna raskelt sind.

Kahetsedes waatasid mu pääle,
 Pisaraid sul nägin silmades,
 Walu waigistas su õrna hääle,
 Palwe paistis sinu pilkudes.

Andeksandmist lootsid enesele,
 Et sa minu ees nii langenud,
 Hella wastust ilmuma mu huuledele,
 Keda walemusul olid waewanud.

Wõitmata küll paistis sinu ilu,
 Armsam olid ajast endisest,
 Siisgi olin sulle wali, wilu,
 Olin wali, kas ka südamest?...

Wali tahan ikka olla sulle,
 Ennast näidata, kui kindlat meest,
 Mis ma tunnen, jäägu tunda mulle,
 Igawesti peitu sinu eest...

Mehe süda jõuab haawu kanda, —
 Tema kaswupõld on kannatus,
 Aga armupettust andeks anda
 Oleks mehe nõdrus, madalus.

©

Kaks linnukest.

Kaks linnukest lehtede wilus
 On istumas põõsa all soos,
 Nad wiibiwad õitsewas ilus,
 Nii armsasti ühes säääl koos.

Ei kurda nad elu, ei ilma,
 Neil tundmata mure ja piin,
 Üksteisele waatawad silma,
 Täis õnne ja usaldust siin.

Ja õnnes üht ainukest lugu
 Ei laula nüüd kumbgi lind,
 Kuid õrnalt neil wärioseb pugu,
 Ja tuliselt tuksumas rind.

Ma märkasin lindude tuju,
 Ja kurwaks läks süda mu sees . . .
 Säääl oli mu nooruse kuju
 Nii elawas pildis mu ees.

@

Ahelad.

Nagu lill, mis metsa wilus
 Õitseb, kui on kaunis kewade,
 Naabri neiu, õrn ja ilus,
 Tõttab täna laulatusele.

Teiste pulmaliste keskel
 Tuigerdan ka mina edasi,
 Meel nii haige, süda leskel,
 Mis mul wiga, ei tea isegi.

Teekond lõpeb . . . rong ei lähe . . .
 Mina waatan, mis nüüd tehtakse . . .
 Pärge seawad pruudi pähe,
 Ahelaid mu ümber südame . . .

@

Wiimne palwe.

„Miks on sul pisar silmas,
Ja nõnda kurb su meel?
Poeg, sinu pärast ilmas
Ma alles elan weel!

Kõik, mis su hinge lõhub,
On walus mulle ka.
Laps, räägi, mis sind rõhub,
Ehk wõiksin aidata!“

„Jah, ema, sina suutsid
Mu haigust arstida,
Meelt rahuliseks muutsid
Mul hällis lauluga.

Mu rinna pääle puhu,
Ehk aitab see ka siin,
Ja lausudes säält uhu
Mu äritus ja piin.

Ja kui sul pole rammu
Mu haawu arstida,
Siis astu weel üks sammu
Mu pärast armuga.

Ma palun, lase taha
Nüüd luugid aknale,
Sest naabri tuli paha
Teeb minu silmale.

Ta põleb, liig ta sära,
Just naabri akna ees,
Ja mulle paistab ära,
Mis tehtakse toa sees:

Sää! istub küünla walgel
Üks wõhiwõõras mees;
Mu neiu punapalgel
Teeb nalja tema ees.

Kannike.

Sind, kannike, waatasin ammu,
 Kui õitsesid kaasiku sees,
 Su lehtedes paistis suur rammu
 Ja wärskus su õiedes.

Sind tuuleõhk hellasti paitas,
 Sul päikene silitas pääd,
 Õöl kaste sind karastas, aitas,
 Kuu soowis ka sulle kõik hääd. . .

Sa olid kui õrnuse kuju,
 Ja puhtuse pildiks su õis . . .
 Sind waadates lahkeks läks tuju, —
 Su ilu nii mõjuda wõis.

Nüüd mina ei leia sind enam!
 Kas riisus sind hallane õö,
 Ehk murdsiwad kelmid sind, kenam,
 Wõi oli see tormide töö? . . .

@

Neiu kahtlus.

Kurb kahtlus rõhub minu rinda, —
 Sa pole enam truu ja hää . . .
 Su waates wähe armu hinda,
 Pilk minu meelest külmal, kui jää.

Sa meelitades oled mahe,
 Su kõnel palju õrnust sees,
 Ma kardan, et su rind on jahe,
 Sa mängid näitlejat mu ees.

Et kahetsus meid kord ei tabaks,
 Siis palun, unusta nüüd mind,
 Ja lase õigel ajal wabaks,
 Siis õiglaselt ma tänan sind.

@

Wastus.

Ei taha ma sind pettes meelitada,
See tegu jäägu roomajatele,
Kel nõder waim, ja käigiks kõwer rada,
Kes wangi jäänud orja mõttesse.

Mu sõprus sigis waimu wabal sunnil,
Ei mitte nõdra iha nõudmisel,
Waim kihutajaks weelgi igal tunnil,
Et ligi olla sinu südamel. . .

Wõib olla, et sul lahkumiseks püüdi,
Ja ise aegamisi külmaks jääd,
Seepärast otsid minu wastu süüdi,
Ja minu waates talwe külma näed.

Sääl kewade, kas sa küll seda usud?
Et hinges soojus, näitab minu silm.
Sa üksi halla-öö mu rinda rusud,
Ei suuda seda teha muu maailm.

Waim kettisid sul ärgu püüdku kanda! . . .
Kui tunned ennast mulle sõbraks sunnitud,
Siis wõin sind kohe jälle wabaks anda;
Sest lahi ohwer olgu põlatud.

Sind unustada? . . . Seda ära nõua,
See on sul asjata ja tühi waew . . .
Ma seda teha küll ei wõi, ei jõua,
Sa oled minu sügaw luule kaew.

Säält olen ammu, ammu wärskust joonud,
Weel enne, kui ehk seda teadsid sa,
Ja palju luule pärlid wälja toonud,
Mis noorus wõtab wastu rõõmuga.

©

Wargselt.

Ma wagusi- ja wargselt
Käin küla tänawas,
Ja waatan tuppa argset,
Kus kallim elamas.

Kas ta mu armu ihkab?
 On kurb sääl minuta?
 Ju ammu ta mind wihkab,
 Teeb nalja teisega . . .

Ta silmis olin enne
 Kord kõige tublim mees, —
 Nüüd olen narrikene
 Ka iseenda ees. . .

Mikspärast ma veel püüan
 Siin wahtida ta tööd?
 Mis maksab, et ma hüüan
 Veel lahkudes — hääd ööd?

@

Pettus.

„Ei tohi anda luba,
 Et tупpa tuled sa,
 Sest ühine on tuba
 Mul wana tädiga.“

Nii kallikene sõnus,
 Kui teda saatsin ma,
 Ta oli lahke, mõnus,
 Kätt laskis suudelda.

„Ei ma sind täna tüüta,
 Nüüd asi nõnda jääb:
 Lamp akna pääle süüta,
 Kui tädi ära läeb.“

Kätt andes kõik ta keha
 Ja häälgigi wärises,
 Ta lubas nõnda teha
 Ja tупpa põgenes.

Nüüd ammu tädi ära
 On läinud kaugele,
 Kuid lambi tule sära
 Ei ilmu aknale. . .

@

Naabri külas.

Naabri külas uhked majad,
Korstnad walged, nägusad.
Haljendawad rohuaiad
Ümberkaudu paistawad.

Ridamisi saunadega,
Külas kõige wiimane,
Sammeldanud katuksega, —
Armsam maja minule.

Õhtuti ma kõige enam
Waaatan selle maja tuld :
Küla tuledest ta kenam,
Särab, kumab, nagu kuld.

Säälnu koera haukumine
Kuuluks nagu mahedam.
Päris tõsi! — Imeline!
Kuke laulgi ladusam. . .

Noh, ma tean, mu kallim töötab,
Selles majas hoolega,
Koerakest ja kukke söödab,
Süütab lampi põlema.

@

Ma, õnnetu.

Ma, õnnetu, kord olin armu wõrgus,
Kui linnukene püüdja paelades,
Ja minu paleuste täius, kõrgus
Kõik ühes ainsas neius kujunes.

Ta silmist jumalus mu hinge nõrgus,
Kuid saatan elas tema südames.
Ta akna all kord tundsin ennast põrgus
Ja põlesin sääli wiha tule sees.

Ta waatas kambris minu pilti kaua
 Ja seadis seda teise kõrwale,
 Just nagu kaaluks mõlemate hinda.

Siis wõttis halja nõela üle laua
 Ja pistis põlgawalt mu pildisse . . .
 Ning wõõra pildi surus wastu rinda . . .

@

Tähed.

Ma waatan ööl selget ilma
 Ja tähti säääl ülewel,
 Siis wõrdlen kaht hiilgawat silma,
 Mis noorusest mälestab meel.

Need tähed on teised maailmad . . .
 Mis leidub säääl, tundmata weel . . .
 Mis rääkisiwad need silmad,
 Ei oska mul kõnelda keel.

Ei ühegi õnnelik leidus
 Teed tähtede juurde ei wea, —
 Mis seisis neis silmades peidus,
 Ma seda ka nüüdgi ei tea.

Tean aga, et keegi maailmas
 Suurt tähtede hulka ei loe . . .
 Neid pilka, mis kallima silmas,
 Kord waadata oli nii soe . . .

@

Wõrgus.

„Eks ämblik ole paha
 Ja hirmus elukas,
 Teeb sinna wõrgu maha,
 Kus sääsed surumas.

Näe, üks ju waewleb wõrgus!
 Kes päästab teda siit?
 Ta wäetike, kui põrgus,
 Siin laulab waluwit“.

Nii jalutusel sõnus
 Kord mulle neiuke,
 Sää! juures oli mõnus
 Ja meeldiw minule.

Siis rääkisime ilmast
 Ja õie õrnusest.
 Siid läikis neiu silmast,
 Wõrk walmis sõnadest.

Ma teadsin küll, et nõudis
 Mind koju kiire töö.
 Päew lõppes, õhtu jõudis,
 Ja kätte tuli õö.

Ma lahkumise sammu
 Ei suutnud astuda,
 Kui oleks otsas rammu,
 Et liikuda ei saa.

Sest see, kes ämblikule
 Nii palju andis süüd,
 Ka kodus wõrgu mulle,
 Kus waewlen kinni nüüd. . .

Ju weereb päike.

Ju weereb päike armsas ilus
 Ja õrna siidipuna sees.
 Ma wiibin waikses õhtu wilus
 Just kallikese akna ees.

Ei ole sellest kallil aimu, —
 Paks wahtra puu siin warjab mind...
 Tal wagad mõtted täitmas waimu,
 Ja palwe-laulus paisub rind.

Ma tasakesti taganeda
 Siit püüan ära salajalt,
 Kuid wõimata on teha seda, —
 Pean seisma jääma wagusalt.

Sest akna ees mu kalli kaju,
 Mind wõib ta silm nüüd leida siit . . .
 Ma rikuksin ta palwe tuju
 Ja segaksin ta lauluwiit.

Sest iga kord mu lähiduses
 Ta wiisi sisse wiga teeb,
 Takt unub ära ärewuses,
 Ja häälgigi wähe wäriseb.

@

Liblikad.

Õhk armas, ja mahe, ja puhas,
 Ja linnud on laulmas kõik koos.
 Kaks liblikat lendawad luhas,
 Kus õitsemas ilusam roos.

Nad lendawad roosipuu kohal
 Ja waidlewad, kummal on wõit;
 Nii tungiwad üksteise ohal,
 Et suudelda ilusat õit.

Kuid õieke õitseb, nii ilus,
 Ja naerab nüüd wõitlejaid all;
 Ta naerab, sest lehtede wilus
 Üks sääseke warjatud tal.

@

Waikus.

Segamata, kõigist teistest lahus,
 Astusime aeda wagusi,
 Istusime õndsas õhtu-rahus
 Ligemal, kui enne ialgi.

Palju, palju pidime sel tunnil
 Jutustama teineteisega,
 Aga ometi, kui imesunnil,
 Waikisime tummalt, sõnata.

Hilja õõni magus waikus kestis . . .
 Oh kui hää nii oli waikida!
 Süda südamega juttu westis,
 Mis ei oska õelda sõnaga.

Esimest kord, — õitswas roosi-aias —
 Nägime kui taewalikku und . . .
 Terwe eluõnne templi rajas
 Meile ainus waikimise tund. . .

@

Kas on luba?

Kallikene, kas on luba
 Sinu pääle mõtelda,
 Kui kõik rahwas uinub juba,
 Uinud sa, mu kallim ka?

Kas ma oma mõtetega
 Unenäos ei waewa sind,
 Seega sinu und ei sega,
 Sa, mu padjul puhkaw lind?

See mu rinda kartes rusub, —
 Ehk su rahu rikun ma.
 Teise mõte, — rahwas usub, —
 Olla unes painaja. . .

@

Õngitseja.

Üle järsu järwe kalda
 Astub kalapüüdiija,
 Heidab õnge woode walda,
 Räägib iseendaga:

„Jääb nüüd kohe õnge kala,
 Siis wõin kindlalt uskuda,
 Et mu pääle kallim ala
 Mõtleb igatsusega“.

Tasa woodel wesi kiigub,
 Laine mängib lainega.
 Noormees ootab, õng see liigub,
 Liigub, ootab asjata.

Nagu ühte nõusse heitnud
 Kalakesed laine woos,
 Perwe alla ennast peitnud, —
 Tühi oli õnne-loos. . .

Wist on patt, et õnnetähti
 Süüta surmast otsis ta, —
 Noortmeest kauagi weel nähti
 Kallimata kaebama.

@

Rannal.

Noormees rändab rahu-waewas
 Öhtul järwe rannale.
 Waikne wesi, tähteis taewas —
 Oh, sääl on nii kohane:

Otsust elu kohta teha,
 Mõttes neidu walida,
 Kelle süda, waim ja keha
 Sünniks ühte temaga.

Mehe meel on nagu luules,
 Kullake ei kujune,
 Kõik ta tujud tunde-tuules
 Purjetawad järwele. . .

Rannal kerge laine liigub
 Ilma tormi, tuuleta,
 Sääl üks paadikene kiigub
 Kauni kalaneiuga.

Neiu laulab: „Oota, oota,
 Oota, süda, kannata!
 Waatama läen isa noota,
 Wõrku wälja tõmbama.

Millal õhkuw hingewalu
 Kaob mu kurwa rinna seest,
 Millal kallimaga kalu
 Wõiksin ühes wõtta weest?“

„Warsti!“ hüüab rahu nõudja,
 Noormees, talle ranna pääl...
 Mehe hüüdest kohkub sõudja,
 Waikib ära laulu hääl...

Warsti kujutab sääl wesi
 Kahte warju paadi seest, —
 Kallimaga kahekesi
 Wõtab neiu wõrku weest.

@

Kartus.

„Miks wärised, poeg, ikka
 Ja oled rahutu,
 Eks sooje wahendikka
 Ma sulle annud ju?“

Nüüd kustub juba eha, —
 Jää waikselt magama,
 Su külmetanud keha
 Ma katan waibaga.

Su liikmed tee pääl halwas
 Tuisk, torm nii kole, karm,
 Sääl taewas siis sind walwas,
 Siin walwab ema arm“.

Miks wärisen?... oh ema!...
 Miks kurb on minu meel?...
 Mu kallim... kus on tema?...
 Ehk on ka täna teel?...

@

Linnukese soow.

Mets õrnas ehtes, imeilus,
 Ja lõhnab õie õhuga.
 Üks linnukene pärna wilus
 On laulmas ootel üksinda.

Sääl tulebgi ta seltsiline,
 Toob oma sõbra ühes ka,
 Kuid leiab, et ta kallikene
 Jääb ikka kurtma kurwana.

„Miks ei wõi minu tulemine
 Sind rõõmustada, kallike,
 Eks ole ma su seltsiline,
 Sa ammu mulle omane?“

„Kui tunned õiget armu-hinda,
 Siis lenda siia üksinda:
 Mis täidab minu õrna rinda,
 Ma mitme ees ei awalda...“

⊙

Kahekesi.

Kahekesi ühel kingul
 Kannike ja kullerkupp
 Kaswasiwad, kaelad pingul;
 Õisi warjas õilme-nupp.

Kullerkupp ei enne taha
 Oma õisi näidata, —
 Kannikene arwab paha
 Punastades puhkeda.

Kes see teab, kumb esimene
 Õisi olnud awamas,
 Aga waen ei igawene, —
 Mõlemad on õitsemas... .

⊙

Tee ääres.

Tee ääres puude küljes
 On lehed liikumas,
 Ja õrna õhu süles
 Hulk õisi kiikumas.

Üks lillekene püüdis
 Mul pahandada meelt, —
 Ta nagu sala hüüdis
 Mind oma juurde teelt.

Tal polnud õrna ilu,
 Ta seisis norus, vaik;
 Täis ohakaid ja wilu
 Ta öitsemise paik.

„Ei tema pääle taha
 Ma enam waadata;
 Ta jätan siia maha,
 Läen mööda rutuga“.

Nii mõeldes pühin higi,
 Et pisut puhata,
 Ja ime! . . . Tema ligi
 Nüüd jälle seisan ma. . .

©

Kerjajad.

Käigist pühin higi,
 Astun templisse,
 Istun ukse ligi
 Sandi pingile.

Armud sandikesed
 Tulnud otsima,
 Mida inimesed
 Andmas rõõmuga.

Waskne raha, väike,
 Mis säääl antakse,
 Toob nüüd rõõmu-läike
 Sandi palgele.

Mina korda ootan
 Igatsusega,
 Kindlasti siin loodan
 Armu kerjata.

Ehk mu kallikene
 Astub templisse,
 Heldem inimene
 On ta minule.

Siin näen tema käike,
 Tema pilkusid . . .
 Neil on kulla läige,
 Need on tukatid.

©

Wanded.

Nad kallimale wandeid
 Nii palju wannuwad,
 Ka hinnalisi andeid
 Ja ehteid kingiwad.

„Mu armu, kallim, usu!“
 Ma hüüdsin palawalt.
 Ta andis mulle musu,
 Nii õrnalt, magusalt . . .

Nii oli meie wanne,
 Mis maksab praegu weel.
 See oli kihla anne
 Ja ehe eluteel . . .

©

Wolga kaldal.

Kui hiilgaw peegel seisab Wolga,
 Ei üksigi laine liigu säääl.
 Ta kaldal kõnnib ilus Olga,
 Ja kurwalt sonib tema hääl:

„Ju waikis laine wetepinnast,
 Ei waiki walu minu rinnast,
 Ei üksigi mulle rõõmu tee!

Oh ema, ¹⁾ nüüd sa waikne, mahe,
 Kui templis palwe pidaja,
 Ja ometi su rind nii jahe,
 Et riisusid mu Nikula!

Kui esmalt sinu laine mängis,
 Siis istusin ma õnnesängis...
 Nüüd sinul rahu, minul piin...“

Nii jampsib neiu walu sunnil,
 Tal pisar langeb palgele,
 Ja ilus pilt selsamal tunnil
 Nüüd ilmub Wolga pinnale:

Sää! tantsimas on weteneiud,
 Neil kõigil kaasas kenad peiud...
 Üht tantsitab sää! Nikula.

Siin peigu nähes õnne ihas
 Nüüd neiu rind lööb elule,
 Kuid warsti kadeduse wihas
 End heibab neiu woodesse.

Ei päästetud sa enam waene...
 Ta langemisest tõuseb laene,
 Ja wetepind lööb mässule...

©

Soome neiule.

Miks põhja külmas haljad lehed
 Ei tärka mulle ülesse?
 Kas ainust õit, kas ainust ehet
 Ei wõrsu säält mu waatesse?

Su waates mulle kõrbe-waikus,
 Kõik hüüded wastukajata.
 Mul walu asub kõigis paigus,
 Kui näen sind nõnda tummana...

1) Wolga.

Mind rõomustaks jäälil su palgel,
 Ja õnnestaks ka kõrbe taim,
 Ma hõiskaksin siis põhja walgel,
 Ja rõõmus oleks minu waim.

Sul õrnust küll, — kõik tahad katta, —
 Kuid wiskad mulle wastu pääd
 Nii kõrgil meelel, hoolimata,
 Nüüd Saima kõwa, põhja jääd.

⊙

Soow.

Igawus mul täitis rinna,
 Meel nii haige, tusane.
 Tarwis naabri poole minna,
 Seltsiks Leenikesele.

Seistes naabri aia taga,
 Kuulan jutu-kõminat;
 Ilm on ümberkaudu waga,
 Lehed tasa liiguwad.

Naabri pere noorem rahwas:
 Peretütar Leenike,
 Sulane, Hans, suur ja wahwas,
 Istunud säääl murule.

Mina waatan kummargile,
 Mis säääl õige tehtakse;
 Leenikene murrab lille,
 Paneb rinda Hansule.

Mulle nagu imesunnil
 Südamesse pistis see . . .
 Ah, ma tahtsin sellel tunnil
 Olla naabri sulane! . . .

⊙

Mis meie kõik mõtlesime.

Kord käisime, mina ja tema,
 Koos puude all käsikäes;
 Sää! kõndis ka ühes ta ema,
 Kui wangistult mõttewäes.

See asjasse praegu ei puutu,
 Mis ema kõik kujutas;
 Wist arwas: kui asi ei muutu,
 Siis pulmad on tulemas.

Neid arutab siia ja sinna,
 Missuguse kleidiga
 On tarwis tal tantsima minna,
 Kui öeldud ju altaril — ja. —

Ma mõtlesin alles weelseda
 Ja piilusin salaja:
 Hää meelega suudleksin teda,
 Kui oleks ta üksinda!

@

Palwe.

„Su süda, kui taewalik tuba,
 Mis ehtes on iluga.
 Mu kallike, temasse luba
 Mind ainuskord waadata!“

„Mu armsam, kui wõid weel, siis muuda,
 Mis minult nüüd palud sa . . .
 Ma wastu küll seista ei suuda,
 Kuid kardan, sind kaotan ma.“

Ei usu, et teist korda ihkad
 Mu rinnasse waadata . . .
 Sa mõndagi pilti sää! wihkad,
 Ja põgened rutuga. . .“

@

Peegel.

Kord oli mu süda, kui peegel,
 Nii awalik neiude ees,
 Sää! iga sallitud nägu
 Sai kujuks siis tema sees.

Kui aga neiudest mõni
 Wast kadus mu waate eest,
 Siis kadus ka sallitud nägu,
 Mu südame peegli seest.

Kuid praegu ühtainukest nägu
 Sää! peegli ees leian ma,
 See üksinda armastab ala
 Ta sisse nüüd waadata.

Mu süda küll ikka, kui enne,
 Kuid peegliks ei kõlba ta,
 Sest see, kes tal ees on, ei luba
 Nüüd wõõraid sää! wahtida.

@

Tuttaw tee. ¹⁾

Nii mitmes paigas, mitmes metsa salus
 On siamaani käinud minu jalg,
 Nii mitmel käigil nutma pidin walus,
 Nii mitmel teel mul õnnes kuumas palg.

Kuid üksigi tee mul nõnda tuttaw pole,
 Kui kitsas rada kase kopli sees,
 Kust ükskord käisin — poisikene, sale —
 Rind õnnes löi, silm igatsuse wees.

Kui kaua sest! — ja siisgi nagu näeksin
 Ma praegu mõttes iga mätast, puud:
 Sää!t nagu Mari saatel koju läeksin,
 Ja tema mulle hellalt annaks suud.

@

K. Krimm.

1) Et oma surnut sõpra ja luuletajat K. Krimmi mälestada, sellepärast wõtan selle waidluse, mis mul temaga 1890. a. „Postimehes“ oli, oma laulukogusse. Mari, kelle kohta Krimm laulab, ja kellega lahkumine Krimmi poolt tuli, oli mulle tuttaw, ja nõnda wõisin ma Mari seisukohalt asja pääle waadata. Isegi Krimm pidas esiotsa Marit oma wastaliseks.

J. L.

Sind palun.

Nii mitmes paigas, mitmes metsa salus
 On siamaani käinud Sinu jalg,
 Nii mitmel maal ja mitmes hingewalus
 Su mängukanniks jäi mu nutteu palg.

Su tegudest ei ükski waljum pole,
 Mis siamaani tunnen iganes, —
 Kas muud Sul ilmas teha nüüd ei ole,
 Kui haawu puutada mu südames?

Sind palun, et Sa nõnda waiki jääksid,
 Kui waikses koplis kaunid kasepuud,
 Ja kuhu ial elusaatel läeksid,
 Ei awaks meie end'sest õnnest suud!

Mari.

@

Kuula kaski.

Miks keelad endsest õnnest laulu luua?
 Kui süda teab... miks waikima peab huul?
 Ei nõnda närtsi õied elupuul,
 Et nad ei kõlba waatamiseks tuua.

Miks keelad hinge mälestustest juua,
 Kuis laenil mängitas meid koidu-tuul?
 Kui mõrudaks on läinud see Su suul,
 Kuis wõis ta ükskord meile leeki luua?

Oh kuula kaski! Kuidas kohisewad
 Nad hellal keelel meie armu-a'ast:
 Nad jutustawad meie rõõmu, walu...

Ja kui mu huuled wiimaks waikinewad,
 Kui katkiselt mu kandle leiad maast:
 Kas lased maha raiu kase salu?

K. Krimm.

@

Ma kuulan.

1.

Ma kuulan kaski, — kuulen waikist kaja
 Weel hinges Sinu armu sõnadest,
 Need käiwad waluga mul läbi südamest
 Ja teewad kalgiks end'se õnne-aja.

Säält astub mulle wastu waletaja,
 Kes kaunil keelel rääkis truudusest,
 Mind lubas armastada südamest,
 Ja minu omaks teha enda maja.

See kõlas õrnalt, mahedalt Su suus,
 Kuid mulle wõis ta pika piina luua
 Ja hinge lüüa walutawad haawad.

Kas on need õieks minu elupuus,
 Mis lubad waatamiseks ette tuua?
 Kes mõistab neid?... Nad ainult naeruks
 [saawad...

2.

Las' seista raiumata kasesalu,
 Sul terweks jäägu kannel, kuldane;
 Laul trööstib mõne kurwa südame,
 Mets ehib minu armast isa talu.

Las' tunda minu süda üksi walu...
 Ei nuta tamm, kui närtsib lilleke...
 Ma soowin õnne kõiges Sinule,
 Ei Sinu kandle lõhkemist ma palu.

Wõib olla, kasesalu kahin
 Wõib pääle Sindgi mõnda trööstida,
 Kes wahest õhtul hilja sinna tõttab.

Kuid leinajat säääl lehe sahin
 Ei lase endas õnne aimata, —
 Säält oma waludele lisa wõtab...

Mari.

Ei nuta tamm.

Kas siis ei nuta tamm, kui nutab lilleke? ...

Kas ta ei mõista wäetikesse waewa,
Kui süütalt sureb õrnem õieke ...
Kas ta ei tea, kuis walu awab taewa?

Mu tundew süda, sa ei tunne teed,
Kui kitsas rinnas põleb walu kiiril ...
Su leina waigistawad silmaweed:
Nii nutab tamm ka wahest taewa piiril. . .

K. Krimm.

©

Kas walu awab taewa?

Et lilleke saaks hoitud tormi kärast,
On tamme juurile ta kaswanud,
Sääl õnne üürikeselt maitseenud,
Nüüd tunneb walu, hirmu elu pärast.

Uut eluwõimu wõtaks päik'se särast,
Mis tamme ladwa taga warjatud.
Et lillele saaks taewas awatud ...
Teeb tamm wist talle walu sellepärast? ...

Kuid oma juured hoiab põrmu pinnas,
Kust iga taimekene elu joo;,
Latw kaswul üles taewa poole ruttab.

Suur elulust ta oma tublis rinnas,
Kuid surejale lahjat troosti toob,
Et ta ka wahest taewa piiril nutab.

Mari.

©

Ma kohkun.

Et lilleke saaks hoitud tormi kärast
Läks tamme alla õits'ma õrnake;
Sääl ehitas end iluehtesse:
Ta õitses, — kuid see polnud tamme pärast.

Jõi tamm ka himul kuldsest päik'se-särast
 Ja selleks laotas lehti laiale,
 Et enam elujõudu saada omale:
 Ei sündinud see kiusuks lille pärast.

Waid üks on püüe iga taime rinnas,
 Et elu pikendada mulla pinnas
 Ja teda wiia iluduse riiki.

Toob ühe elu teisel' haura wilu,
 Siis kohkun ma, kui esimese walu
 Saab pisarate palgaks põlgus'-piiki.

K. Krimm.

©

Miks kaebad.

Ilm mõista kohut, kumb siin kannab süüd,
 Kas tugew tamm, wõi nõder lilleke!
 Ei mõlemad nad enam elutse,
 Waid lille seljas juba surma-rüüd. . .

Ju tammel läinud meelest meelituse hüüd:
 „Lill, üksi mulle ilmas õilmitse!
 Ma tahan kaitseks olla Sinule,
 See on mu kõige suurem, püham püüd“.

Kus on nüüd Sinu pühad püüded . . .
 Kus hinge ülendawad hüüded?
 Kas jäid Sa kaitseks oma lillele?

Miks kaebad Sa, et see Sind rõhub,
 Kui põlgus'-piik Su hinge lõhub?
 Ka seda tundes suri lilleke.

Mari.

©

Mälestused.

1.

Kahekesi käies. . . Kas Sa rada näed?
 Küsisin ma Sinult, kallike.
 Mulle wastasid Sa waikseste:
 Ees meil seisawad liig järsud mäed.

Siis ma palusin: oh, kõrged taewawäed,
 Tasandage meie elutee!
 Toeks ma Sulle käe siis pistsin pihusse,
 Et Sa järsul kaldal seisma jäed.

Nüüd Sa üksi kõnnid mööda kalju,
 Kõnnid julgelt, kiidu kõla all,
 Ega alla waadata ei taha,

Kus ma üksi kurwalt kurdan palju,
 Waikse oru põhjas, sügawal,
 Hooletumalt sinna jäetud maha. . .

2.

Nüüd on järsk ja kauge meie wahe,
 Ei ma tohi tulla ülesse,
 Tagasi mind saadaks waljuste
 Mehe wilunud meel, wali, jahe. . .

Aga Sinu laul, nii waikne, mahe,
 Heliseb säält alla orusse,
 Tungib õrnalt õnneliste rinnasse —
 Kaunis, hella, lõburikas, lahe.

Aralt tõuseb ülesse mu waade,
 Kuulatan siin Sinu kaunist häält,
 Mis mu rinda täidab imewiisi.

Hing läeb mälestuste paradiisi,
 Ja üks ingel hüüab troostiks säält:
 Ükskord olid sa ta laulu aade. . .

3.

Sind armastasin, kuidas ial jõudsin,
 Nii hellalt, õrnalt, wagalt — kallike.
 Ma ennast unustades läksin palwele
 Ja üksi Sulle Isalt õnne nõudsin.

Nii waikses rahus elulaewas sõudsin . . .
 Ja kus ka wahest tee nii kaljune,
 Sää! Sinu kuju astus tüürile,
 Et igast kaljust hõlpsalt mööda jõudsin.

Nüüd oled minust hoopis lahku läinud,
 Mind haawanud, — haaw hauani teeb haiget...
 Ei ma Sind siiski wihka, ega põlga.
 Sa kaitsjana mu kaasas kaua käinud,
 Kui wahutas noor weri, kõrgelt lõiwad lained;
 Seepärast jään ma Sulle tänu wõlga.

4.

Jää waiki, süda! Waiki walu, wiha,
 Jää waiki rinnas mässaw werewool!
 Mind haawas proowimata wibunool,
 Mis waigistanud noore-elu iha...
 Jää waiki taltsimata mõtte kiha,
 Ja elu wastu walmi sellel lool,
 Et wõidan raskuseid, mis elukool
 Weel painutama saab mu üle piha.
 Mis õigusega nõuan, et mu pärast
 Kaastundel Sina ennast ohwriks tooksid
 Ja armuta end annaksid mu hooleks.
 Kas hiilgada mu silm wõiks õnne-särast,
 Kui Sina kahetsedes kihwti jooksid?...
 See kisuks mõlemate rinna pooleks...

Mari.

@

Mirdi unenägu.

Ju kewade hääled on aias,
 Ja õiedel õnnelik tund,
 Kuid wõõramaa lillede majas
 Näeb mirditaim kurblikku und.
 Ta tusaselt sonides tukub
 Ja küsib nii kurbtuse sees:
 „Miks oksi mul armuta kukub
 Hulk aedniku käärde ees?”

Mu ümbrus on ilus ja haljas,
 Kus ehtes kõik lilled ja puud,
 Ma üksinda kitkutud, paljas,
 Kui kõrwale heidetud luud“.

Nii otsata kaebab ja nutab
 Sää! oksadest kitkutud taim.
 Ta ette siis lehwides ruttab,
 Kui trööstija, lillede waim :

„Mu armsam, siin looduse riigis
 See paha ei palgata jää,
 Mis sinule lillede liigis
 On tehtud, et õnne ei näe. . .“

Kes sinult nüüd wõsusid wõtnud,
 Neil läigiwad silmad, kui kuld,
 Su pärje all tuhanded tõtnud,
 Kus ootab neid mure ja muld. . .“

Teel.

Pilw nähtawalt kerkib, kui sinine müür,
 Tal äike ja wälgud on põues . . .
 Kui laewuke, kellel on murdunud tüür,
 Ta keerleb nüüd taewases õues.

Wä!k wehkledes wihaga wiskab säält noolt
 Ja loogeldab siia ja sinna ;
 Ilm pimedaks läheb ju pilwede poolt ;
 Õhk sumbunud, raske, kui tina.

Tuul keerutab tolmu ju üles mu eel,
 Puulehti ja kõrsi toob wainult.
 Ma waatan, kas kedagi teisi on teel,
 Ehk olen ma üksinda ainult.

Ja waata, üks neiu!ke tulebgi weel,
 Tal marjad on korwiga süles.
 Ma tunnen, kui kergemaks läheks mu meel,
 Ja julgemalt waatan ma üles.

Ta kõndides wiisakalt wiibutab kätt,
 Mind nähes nii kiiresti ruttab,
 Ja pühib kord silmi, tal käes on üks rätt,
 Wist kartuse pärast ta nutab . . .

Mu juurde ta jõuab, kui hirmunud lind,
 Ja kuiwatab nuttu ja higi,
 Küll wõõras — ja siiski ta usaldab mind,
 Ja tungib nii julgelt mu ligi . . .

Kui kaugelt ta tuleb, ehk kuhu läeb ta,
 Ei küsigi mina talt sugu,
 Ja kuigi häämeelega räägiksin ma,
 Torm keelab, kõu kärgib ühtlugu . . .

Torm waikimas, eemal weel kohiseb tuul,
 Öhk armas, ja wärske, ja mahe;
 Neid rõõmus; tal tänu nüüd sosistab huul,
 Ja laiemaks läheb meil wahe . . .

Weel mõningad sammud, tee-lahkme on käes . . .
 Ta läks . . . Mu tee sinna ei lähe . . .
 Pilw tõttab nüüd kaugete tormide wäes,
 Ja wälgud on eemal weel näha . . .

⊙

Täht.

Arm, kaugem täht mu paleuste taewas,
 Sääl paistad kustumata kumaga,
 Su poole purjetasin elulaewas,
 Sind tundsin enda wastu tulema.

Su taewaline hiilgus, imesära
 Siis andis mulle jõudu püüdmistes . . .
 Aeg minul märkamata kadus ära, —
 Sa paistsid arwamata kauguses.

Mind sulle ligemale sõuda aitas
 Siis mõttes kaua kantud neiuke,
 Kes kõik mu murejooned palgelt paitas
 Ja walas waatel julgust hingesse.

Ma kõige ligemal sind wõisin näha,
 Nii ligi, nagu paistaksid pää-lael,
 Kui kallike sai mirdi pärja pähe,
 Ja kokku seoti ühiselu pael. . .

Arm tähena, kui helendaw, soe päike,
 Siis ligi olles südant soojendas . . .
 Rind tuksus rinnal, silmis püha läige,
 Mis tähe hiilgus hinge sütitas.

Kuid sellest saadik mitte ainust sammu
 Mu laew ei seisa tähe ligemal.
 Ju möödab iha, raugenud mu rammu, —
 Täht paistaks nagu pisut kaugemal. . .

Inglid.

Kätt tutwudes kartlikult andsime
 Ja waat'sime silmadest silmissesse,
 Sestsaadik ka südames kandsime
 Üksteise kuju nii hellaste.

Siis ingliteks ühteteist hüüdsime,
 Ja lilleks ja linnuks ja õrnemaks weel . . .
 Läks täide, mis mõlemad püüdsime . . .
 Nii käisime peagi ühisel teel.

Nii palju kui südant ka sundsime,
 Ei rääkinud enam nii õrnasti.
 Tee algul ju mõlemad tundsime,
 Et inglid just meie ei olegi. . .

Kartlik awaldu.

„Mu ainus laps, mu ülem õnn siin ilmas
 On sinu lahke nägu, waga lapse-meel.
 Miks leian tihti pisarad su silmas?
 Sa räägid wähe, sulutud on sinu keel.

Sa oled kõigest elurõõmust lahus
 Ja wiibid üksi, kus ei keegi sega sind.
 Nii tihti kõnnid õrnas õhtu-rahus,
 Kui waikinud on kära, unes uinub lind.

Ja nagu palwe paistaks sinu waatest wastu,
 Kui litsuks ammu salajane walu sind.
 Laps, usaldades minu ligi astu,
 Siis kohe kergitatud saab su haige rind“.

„Oh ema! . . . Arusaamatalt mu waimu
 Arm walmistanud kuju kaasast, kallimast.
 Ma kartsin awaldades naeru, laimu . . .
 Ehk noomid sinagi mind, oma ainust last?“

„Laps, mis sa tunned, tundsin ükskord mina,
 Ma mõistan weel, mis sina praegu tunned nüüd:
 Mu piigapõlwe pildiks oled sina . . .
 Kuis wõin ehk tohin selles sulle anda süüd!

Sind olen armastuses ilma kandnud,
 Su õnn ja walu mõõdub minu hingesse.
 Eks sulle taewas armu rinda pannud?
 Siis armasta ja ole armus õiglane“.

@

Nopi õisi.

Nopi õisi noorena
 Hõiskades ja lauldes,
 Kord pead wilja lõikama
 Hügistades, palwes.

@

Wiimisel korral.

Kui wahest mööda läksin sellest talust,
 Kus minu kallim oli teenija,
 Siis kohe nagu halwatud sain jalust,
 Ja igakord säääl tahtsin puhata.

Ta teadis seda, minu ligi asus,
 Meil oli ikka mõnda rääkida . . .
 Noh, kuulge, mis ta wiimsel korral lausus:
 „Nüüd küll, ei ma sind enam armasta!“

Oh päewad! Oleks keegi seda näinud,
 Kui wiledalt nüüd wõisin jooksta ma,
 Kõik wäsimus siis oli jalust läinud,
 Ma wõisin puusse jooksta joonega.

Ma arwasin: Ta kahetseb nüüd taga,
 Et tubli mees tal läheb kaduma . . .
 Ja mõtelge! Ta, sõge, naeris aga
 Ja heitis mulle järgi käega.

@

Tühi kartus.

Mu kõrwus sumin, mühin, kära,
 Nii nagu keegi pähe löi.
 Oh ei! . . . Mu kallim ütles ära,
 Et ta mind sallida ei wõi.

Ma kartsin, päike kustub ilmast,
 Nii näis kõik mulle pime, must.
 Oh ei! . . . Leek kustus tema silmast,
 See tõi mu hinge pimedust.

Ta waates wälk ja ootel kõue;
 Ta nägu pilwes, tusane . . .
 Ma läksin wilistades õue, —
 Sääl paistis wabalt päikene.

@

Külaskäik.

Tuisu, tormi sees ma sõitsin,
 Lumi wingus saani all,
 Walju külma wõimu wõitsin
 Armutundel, palawal.

Esimest kord elus tõtsin
 Kallikese kodusse,
 Armsa neiu sülle wõtsin,
 Surusin ta rinnale.

Meie kõne oli jahe,
 Kallikene wali, karm ;
 Külmemaks läks meie wahe,
 Ära jahtus palaw arm.

Kallikene ja ta talu
 Unus kojuminekul,
 Aga siisgi tundsin walu :
 Külm, see pures jalgu mul.

©

Siis palun.

Kui lilleke sa oled ilus,
 Su ligidus on mulle hää.
 Ma ala wiibiksin su wilus,
 Sääl terweks saaks mu haige pää.

Kui tahad sa, et sellest kasu
 Sääl tunneksime mõlemad,
 Siis palun, ära sõna lausu,
 Las' üksi silmad räägiwad.

Ei tõsta see mu ees sind auusse,
 Kui tammitta su kõnewool ;
 Sest sinu iga lahi lause
 On õnne häwitaja nool. . .

©

Kujuwalamine.

Ma olin kuldsepp, ja sina, —
 Kui palaw ja sulanud kuld . . .
 Käes hoidsin sind õrnasti mina
 Ja puhusin lõkkele tuld.

Ei seganud lustilist tuju
 Mul tule ja tukkide wing,
 Kui walasin sinust üht kuju,
 Just säärast, kui ihkas mu hing.

See kuju sai armas ja mahe,
 Tal huuledel naerulik joon...
 Kuid ise sa oled nii jahe,
 Ja elus sul waenulik toon...

@

Unes.

Magusamas armu mõttes
 Waewles woodis piigake.
 Kiisukese kaissu wõttes,
 Uinus une-hõlmasse.

Piigakene puhkas ise,
 Kiisuke jäi mängima,
 Pistis piiga rinna sisse
 Kogemata küünega.

Piiga ihust walu-wägi
 Jooksis läbi kiiresti,
 Unes Amorit ta nägi
 Noolt tal laskma rinnasse.

@

Muutus.

Kuis naersiwad kord naabri Liisu huuled,
 Silm säras õnne läigil!
 Ta lauda ehtisiwad jutud, luuled,
 Ta laulis kodus, käigil.

Nüüd nägin teda üle mõne aja...
 Kas on see end'ne Liisu!?!...
 Ta laual „Unenäode seletaja“,
 Tal süles wäike kiisu...

@

Petetud.

Õnnis õhtu jõuab juba,
 Päike hakkab weerema.
 Neiukene pühib tuba,
 Pühib tolmu hoolega.

Nähtus täna päewa algel
 Häädust ette tähendas . . .
 Priske peigmees puna palgel
 On wist kosja tulemas.

Harakas meil aia nurgas
 Puude ladwas sädistas,
 Kiisukene ahju urkas
 Nähti silmi pesemas.

Koer ju haugub; neiu kuulab,
 Jookseb aknast waatama . . .
 Sandikene ööseks tuleb,
 Palub paika puhata . . .

©

Wahitjad.

„Kust naabri pere sulane
 On wõtnud selle julguse,
 Et nagu waene warblane,
 Ta wahib meie talusse?“

„Kust wõtnud selle julguse? . . .“
 Nii ütleb Anni emale.
 „Eks waata Manni palgesse,
 See punab, nagu päikene.

Kui oma õues kõnnime,
 Mann wahib naabri talusse,
 Ja kui säääl prisket sulast näeb,
 Siis kohe seisatama jääb.

Ma näpuga siis tähendan,
 Et sellest kõigest aru saan.
 Mann aga seisab ikka nii,
 Et teda sa ei näegi“.

⊙

Paras wastus.

„Kõik armsamad jutud meil juba
 On üheskoos räägitud siin,
 Sa tead ka, et walmis mu tuba,
 Sind sinna siit elama wiin.

Et elus ei sünniks sest paha,
 Ja nõnda just nõuab nüüd mood,
 Siis küsin: kui palju sa raha
 Ja wara ka ühes kord tood?“

„Ma tean, et mu isal on raha“,
 Nii wastab nüüd nugissilm nõid:
 „Kuid orje ta osta ei taha,
 Sa isegi arwata wõid.

Et mina sind enam ei waata,
 Ei ole see minu süü,
 Sa otsi nüüd Afrikast laata,
 Ja ennast säääl orjaks siis müü!“

⊙

Pedja piiga.

Iga aasta Pedja woodel —
 Nõnda räägib muinasjutt —
 Jaani õhtul, päewa-loodel
 Kuuldub hale, kaeblik nutt.

„Õnnetule appi tõtke,
 Päästke wetewoodest mind,
 Päästja palgaks kohe wõtke
 Minu armus leekiw rind“.

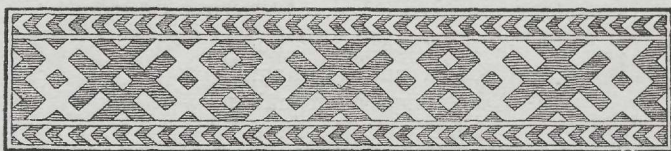
Mõnigi on sinna läinud
Kurba nuttu kuulama,
Wetepiiga palet näinud
Laine pääle kerkima.

Wesi warjas piiga keha ;
Wälja paistis pää ja kael ;
Imeilul wastu eha
Säras kaelas kuldne pael.

Palge ilu, kulla sära,
Kurwad hääled, kumedad,
Wangistawad waatjad ära,
Meeste meeli segawad.

Nii on piiga päästjaks andnud
Ennast mitu mehist meest,
Keda lained hiljem kandnud
Hingetumalt wälja weest. . .

V. Lugulaulud.

Eksitatud neiu.

ra kustunud mu armu-eha
Esimesel elu koidikul,
Nagu hirmsa surma ussi keha,
Waewleb kahetsus nüüd rinnas mul.
Südames on tema kihwti oda,
Rõõmuilm on mulle piina-koda:
Surma-öö, oh kata kinni mind!

Minu õrnalt õitsew neiu-noorus
Petja paeltesse on põimitud,
Minu iludus ja hinge-woorus
Wale-armu wangis närtsinud.
August!... Miks sa läksid põgenema?
Oh, ma õnnetu!... nüüd olen ema...
Rõõmule on lõonud wiimne tund!

Süüta lapse sõnatumas keeles
Kohtumõistmine ju heliseb,
Waimus kuulen, kuidas mehe meeles
Tema suu mu süüdest kõneleb.
Õnnetu!... Mu pääle waikselt waatad...
Lepituse ohwrit waatel saadad...
Seda minu hing ei taha nüüd!

Oma waludele tunnen lisa
 Hinge põhjast üles kerkiwat,
 Kui su huuled ükskord: kes mu isa? ...
 Igatsedes minult küsiwad ;
 Siis sa paned mulle pääle sundi,
 Et ma pean mälestama eksi-tundi,
 Mis mu hingele on surmaw haaw.

Oh, ma kohkun! Põgene siit ära.
 Ial ärgu nähku sind mu silm!
 Sinu silmas petja waate sära,
 Sinu kujuneb mu walu ilm ...
 Tahad ka ehk isa teedel käia,
 Mõne hinge eksiteele wiia ...
 Surma riiki täna saadan sind! ...

Minu walged käed, mis õrnad õied
 Kaela ümber pärjaks seadsiwad,
 Teie ümber tulgu raudsed kõied,
 Pruudi ehteks saagu ahelad.
 Wale ohwriks langes minu ilu,
 Kohtumõistjad, wõtke nüüd mu elu,
 Tasa on siis süüta werehind.

Õrnad õed, oh waadake nüüd ette,
 Kellel õnnes õitseb elupuu!
 Meelitaw on peiu armupete,
 Kui kord truudust wannub mehe suu.
 Katsuge need roosi-õied läbi,
 Sääal on tihti okkaks walu, häbi,
 Mis küll armu märgiks antakse:

Kaitsege nüüd õrna palge ilu
 Himustaja wale waate eest,
 Waimus maitsege mu hinge walu,
 Mis on idanenud ilu seest!
 Waleliku armu waate ette
 Põlgtus sõjariistaks wõtke kätte;
 Wõitke sääal, kus mina langesin!

Mõelge, et ka mina ükskord kandsin
 Siidi paelu juukse lakkides,
 Roosidele rinnal aset andsin,

Õie õrnus õitses südames.
 Pime õõ nüüd minu hinge matab,
 Leina ehe sassis juukseid katab . . .
 Õied ainult haulal õitsewad . . .

August! August! Kauge ilma süles
 Kätte saagu sind mu hinge waew,
 Minu eksituse kalju küljes
 Katki lõikegu su õnne laew!
 Mässaku mu walud, süüta weri
 Sinu ümber, nagu tormis meri,
 Südames sul olgu põrgu-piin!

Tahad weel kord uhkel wiisil sõita
 Neiu koju, armu palwele,
 Ihkad weel ehk mõne hinge wõita
 Ohwriks oma wale-armule:
 Waimus näe siis minu kohtu-lauda,
 Arga nägu, ununenud hauda;
 Hinge kostku minu nutu hääl!

Jääge jampsid! . . . Surma suudan kanda,
 Sajatus ei kõlba saatjaks teel! . . .
 August, kõik ma wõiksin andeks anda,
 Kui sind ial saaksin näha weel . . .
 Sinu meel ei pete püügil püsi,
 Ega eksitatud hingest küsi,
 Kes sind sursesgi ei unusta!

Kui sa elust wäsinud ju oled —
 Jampsi asemel on tõsidus, —
 Murtud mastil elumerelt tuled,
 Südames sul kibe kahetsus, —
 Otsid ülesse mu halwa haura,
 Palwetad säääl kaua, kaua . . .
 Andeksandmist õhkab haulal roos.

(Ainetel).

Karistus.

Kuldset kihla-sõrmust kandis
 Uhkusega neiuke,
 Kosjawiina juba andis
 Külataga targale,

Kes on õpetanud ammu,
 Kuida saada mehele.
 Neiu nõiasõna rammu
 Pannud pruudi ehtesse. . .

Selle eest nüüd ohtralt maitseb
 Kallist märga nõia keel.
 „Küll mu hool ka siis sind kaitseb,
 Kui on kuri mehe meel“.

Wiina wõim weel teisi sõnu
 Tõi säääl suhu nõiale,
 Hääles kuuldus ime mõnu,
 Sõnad seatud targaste :

„Oled sa ju mehel, naene,
 Pea nüüd meeles hoolsaste,
 Ja su rüppe armu laene
 Toonud salaraskuse.

Ja su arm peab õisi kandma
 Tuluks tulewikule,
 Õitsew noorus wilja andma,
 Elu tooma elusse. . .

Teatud ajal otsi üles
 Kõige kenam pildike,
 Hoia teda oma süles,
 Waata tihti sellesse.

Teed sa seda ühtelugu
 Nõrkemata usuga,
 Pildi ilu ihusugu
 Sulle saab kord näitama“.

Aastaajad läinud mööda,
 Kui ju neiu tanu all
 Elab rõõmust elu, tööta, —
 Märkab rõõmu wärinal,

Mis tal juba teha waja,
 Et ei õnne kaotaks.
 Kena pilt, mis ehib maja,
 Saab ta ebajumalaks.

Igal tunnil igatsuses
 Waatab mõeldes pildisse,
 Et wõiks pildi iluduses
 Elu tuua ilmale. . .

Wiimaks hinge-ihad, sunnid,
 Läewad täide temale.
 Mööda jõudnud rasked tunnid,
 Taimeke sai talusse. . .

Emä süda õnnes ujus,
 Et ta rinnal hingamas
 Lapsuke, kes pildi kujus
 Ime ilu awaldas.

Aga tulewik nii tume . . .
 Kes ei ootaks õnne säält? . . .
 Karmi käega õnne jume
 Pühkis oma palge päält.

Nõia tempu Igawene
 Maksis rängalt emale,
 Nagu pilt, ta lapsukene,
 Tummaks jäi maailmasse. . .

Olimpuse templis.

Lapsest saadik kõigest ilmast lahus,
 Kõigest, milles eksib inime,
 Elab noormees waikselt, süda rahu,
 Walmib templi teenistusele.

Iga tund ta ümber preestri pere
 Jumalatest juttu westawad,
 Külmaks muudawad ta noore were,
 Inimlikku nõtrust laidawad.

Nõnda südant Jupitile andes
 Astub noormees täna templisse,
 Esimest kord preestri kuube kandes
 Tõttab püha talitusele.

Jumalate jumal istumas auujärjel,
 Kõrgus, suurus templis kujuneb.
 Jupiter sääl kuldsel ilujärjel
 Kunsti täiusest ju kõneleb. . .

Ime waikus kõrget ruumi täidab,
 Püha rahu templis walitseb,
 Heldust, armu kuulus kuju näitab,
 Preester teda nähes palwet teeb.

Puhas süda araks siin ei lähe,
 Kauaks jääb noor preester palwele,
 Ta ei tea, et teda wõib sääl näha
 Lillekülwaja, üks neiuke.

Kes ju lilleohwri puistas maha,
 Ja et preestri tööd ei segaks ta,
 Istub waikselt templi samba taha,
 Wannikut sääl hakkab punuma.

Püha-tule preester loitma puhub,
 Palwes süütab ohwri põlema,
 Aga kogemata waade juhub
 Temal kokku neiu waatega.

Silmapilgul püha kuju unub,
 Kõrgus, suurus jääwad kõrwale,
 Mõtteid köidab see, kes pärga punub, —
 Puna tõuseb preestri palgesse.

Ja ta hinges imeline tuju,
 Kõik ta ümbrus teiseks muudetud, —
 Nagu kohtumõistja näib nüüd kuju,
 Milles enne heldust aimanud.

Suurus, kõrgus, heldus, püha wiha,
 Kõik siin ennast täielt näitawad,
 Nendest hoolimata süda, iha,
 Oma loodud rada astuwad. . .

Pime mees.

Kaebel külma kalju najal
 Seisab pime, wana mees.
 Päikse kiire õhtu ajal
 Mängib tema juuksetes.
 Ohked tõusewad ta rinnast ohke pääle,
 Tuuled kannawad ta kaebtust üles mäele :

„Kuis sa oma last, oh kõrge taewa Looja,
 Nõnda armutumalt karistada wõid!
 Miks sa, suuruse ja elu ettetooja,
 Iluriigi ukсед mulle kinni löid?
 Kuida paistab walgus? . . . Mis on must ja pime? . . .
 Wärwid, hiilgus? . . . aasal lille iludus? . . .
 Kuida särab päike, loomu suurem ime,
 Tähe läige, taewa sinisügawus? . . .
 Ialgi siin rahwa rõõmuilma piiril
 Ma ei mõista nendest nõdral waimuwäel . . .
 Kujuta ja muinasjutu wiisil
 Eksiwad kõik mõisted minu mõtte-mäel“.

Õndsus asub õhtu õhus,
 Lehed puus on wagusad;
 Linnud, keda palaw rõhus,
 Ladusasti laulawad.
 Nad ei jõua kurwale nüüd troosti tuua,
 Pimedale walgust hinge sisse luua.

„Kaua, wäga kaua olen kurwalt roitnud,
 Palju aastaid mööda saatnud kerjates,
 Minu waimulegi pole walgus koitnud,
 Ärkamata magab kõik mu rinna sees.
 Minu lapsepõlwe kurwad mälestused
 Ilmuwad veel nüüdgi leina-riietes,
 Täideminemata hinge igatsused,
 Tardunud kõik tumeduse warju sees.
 Sellest õnnest mõistan alles liiga wähe,
 Mis siin ilmas maitseb nägijate meel . . .
 Palju, palju peab wist olema siin näha,
 Et nii rõõmsalt laulab mitme keel“.

Kauniks seltsiks talle kalju, —
 Külmad on nad mõlemad . . .
 Siin ta kaebanud on palju,
 Siin nüüd walud waikiwad.
 Sūdant pole soojendanud armu waade,
 Kalju jätnud külmaks linnu laulu-aade . . .

„Ialgi ei tundnud tõsist armu mina,
 Millest laulik jumalikult jutustab,
 Nägemata jäi ka ilus silma sina,
 Milles noorus hõiskel taewast kujutab.
 Mõistaksin ma waimu taewasina tuua, —
 Aimu oleks wahest sinisilmadest,
 Jõuaksin ma hinge armu-waadet luua, —
 Taewa kuju selguks selle seest . . .
 Üksi igatsus jäi ilmas waraks mulle
 Teie järgi: elu, õnn ja armastus . . .

Kalju, kuule, surres ütlen sulle:
 Täna lõpeb minu raske kannatus!“

Waimude org. ¹⁾

Sind musutan, kallike, kohe siit sõidan
 Ma sõlge ja sõrmukseid tooma,
 Tee raskuse homsese päewaga wõidan
 Ja tulen siis kosjasid jooma.

Sa kutsu seks kokku kõik omaksed, wennad,
 Õed tulgu, kes kallid sul ilmas.
 Mu joodule kutsu ka neiud, kes kenad,
 Ja peiud, kel rõõmu-leek silmas.

Ma kahtlen, mu kallike, anna nüüd andeks . . .
 Ehk läbi läed waimude orust,
 Kus mitmete musud on muutunud wandeks . . .
 Sää! unustad armu ja noorust.

1) Lühendus sellesama nimelise luuleloo seest.

Ei lange pää wiirastust nähes mul norgu,
 Ma julgen wõi põrgusse sõita,
 Weel vähem siis kardaksin waimude orgu,
 Sää! waimud ei suuda mind wõita.

Ei ihka ma kaaslaseks kehata waimu,
 Su waim mulle kallis su ihus.
 Mu kallike, waigista kartlikku aimu,
 Mind saada, kepp reisiks mul pihus.

Nad lahkuwad. . . Neiuke waigistab nuttu
 Ja kallimat wärawast saadab.
 Mees kiirustab käiku ja sammub nii ruttu . . .
 Teelt korraks weel tagasi waatab.

Ta julgesti, kartmata edasi rühib, —
 Ei tunda wõi wäsimust noorus.
 Ju koidikul istudes higi ta pühib, —
 On puhkamas waimude orus.

Kus karastab rändajat hommiku wilu,
 Ja iga leht tuuleta liigub;
 Sää! paigas on hiilgamas nõiduslik ilu,
 Örn udu kui une sees kiigub.

Nüüd ilmub sää! liikuwal udusel pinnal
 Hulk neidusid, ilusaid, noori,
 Neil säravad ehted on kaelas ja rinnal,
 Nad seawad end laulmiseks koori.

Neil kaasas on kandleid ja pasunad, wiled,
 Neid panewad wagusalt häälede,
 Ja ühe käes taktikepp, ilusad lilled,
 See liigub ja laul hakkab pääle.

Kõik loodus jääb waikseks ja kuulatab tasa,
 Ka kaugemal tuulgi ei puhu;
 Ei linnud wõi hõisata haldjate kaasa, —
 Siin lindudel waikib laul suhu.

Laul laulust nii heliseb ilusam, kenam,
 Täis õrnust, täis mahedust, mõnu;
 Neid kuulates noormees ei mälesta enam
 Ta kallima kahtlewaid sõnu.

Sääl häkisti udü kaob ära kui wari,
 Laul waikib, mäng kestab ühtlugu.
 Alt tõuseb nüüd jälle uus waimude kari...
 See kujutus hoopis teist sugu... .

Säält tulewad waimud, kus kullased trepid,
 Näod on neil nii kolkunud, walged,
 Käewarred ja sääred nii lahjad, kui kepid,
 Ja langenud, närtsinud palged.

Nad langewad hõisates lauljate kaissu
 Ja algawad tantsu ja pidu...
 Ei rõõmule panna wõi keegi säääl paisu, —
 Neil rinnas on kirdline idu... .

Neid reisija wagusi waadata tahaks
 Ja puhata samblases pingis,
 Kuid seda ei suuda ta panna siin pahaks,
 Kui leiab end neiude ringis.

Need mahedalt hüüawad tantsule teda :
 „Siin kadugu seisuse uhkus!
 Siin aega ei anta, et mõtelda seda,
 Mis tähendab wäsimus, puhkus.

Ei mõõda ka üksigi siin aastate aega,
 Ei tundide järele küsi;
 Ei rõõmusid kaaluta kainuse waega,
 Mäng ööl ega päewal ei püsi“.

Nii tõttawad reisijal lennates päewad,
 Ta hõiskab nüüd teistega kaasa;
 Sest silmad tal sllmades wälkusid näewad,
 Ööl kaisutab õnn teda nii tasa... .

Ei jõua ta waimuga pidada sammu,
 Ei tantsida lõputa mängi... .
 Tal otsani raugenud nooruse rammu,
 Ta langeb nüüd sammalde sängi:

„Mu kõrwad on wäsinud waimude laulust,
 Hing jõudu saaks tähtsamaist töödest;
 Waim tüdineb rõõmust ja tüdineb walust,
 Surm tuleb siin wiidetud õõdest!... .“

Ja temale tulewad nüüd uuesti meele
 Ta endine kodu ja kallid,
 Kuid kepi naal rändab ta kodumaa teele...
 Näe, imet, ta juuksed on hallid...

@

Loomine.

Kui wana Isa muinasajal
 Maaailma targalt walmis lõi,
 Ja uhke päike taewa rajal
 Ju roosi palge puna tõi,
 Siis alles inimene loodi
 Ja Isa kuju alla toodi.

Nüüd elawaks sai muldne kuju
 Ja waatas tummalt ilmasse;
 Tal puudus iha, meele tuju,
 Ta nägu tuim ja tusane.
 Nii seisis ta, näis nagu waewas,
 Kõik lõbu asus alles taewas.

Siis inglid nagu wõõrastades
 Sääal waatasiwad põrmulast
 Ja, Isa ette palweid saates,
 Ei jätnud järgi pärimast:
 „Oh, ütle, Isa, Igawene,
 Miks loodi mullast inimene?“

„Kui oleks tema taewast toodud, —
 Ta põlgaks ära põrmuraad,
 Ei oleks tema mullast loodud, —
 Ei armastaks ta isamaad.
 Ta wihkaks tööd ja higi, waewa,
 Ja tuleks ära maa päält taewa“.

„Too teda üles, kõrge Isa,
 All mure ööd on pimedad,
 Siin temast nendele saaks lisa,
 Kes lõpmata sind kiidawad“.
 Nii ingli hulga palwe kajab,
 Kuid wägew Isa juttu ajab:

„Ta jäägu inimeseks muldseks,
 Ilm täis on õnne pühadust.
 Ta elu tehke teie kuldseks,
 Ja wiige talle lõbudust.
 Kõik asjad wõite alla kanda,
 Mis teile ei wõi lõbu anda“.

Üks ingel kalli asja wõttis
 Ja tõusis lendu hõiskades,
 Säält otse alla ilma tõttis
 Ja seisis muldse kuju ees.
 Ta tiiwul lehwiwad tuuled,
 Tal armsalt sõnasiwad huuled :

„Ma kingin kuldsed, kärmed tiiwad
 Su põrmuwangis waimule,
 Mis sind siit wahest taewa wiivad
 Ja kauni tähe-riigisse.
 Sää! unub korraks põrmu wilu,
 Waim tunneb ülendawat ilu.

Sel lennul wõid sa juba teada,
 Miks nutab nurmel lilleke,
 Ja tundmust sõnadesse seada,
 Kui kohab mets nii armsasti.
 Siis trööstid teiste kurwad meeled,
 Ja mõistad linnukeste keeled...“

Ka teine ingel lendu tõttis,
 Ja rind tal õrnalt wärises.
 Ta taewa anni kaasa wõttis
 Ja kuju poole ligines.
 Ta tiiwul lehwiwad tuuled,
 Tal armsalt sõnasiwad huuled :

„Su silmadel ei ole ilu,
 Nad paistawad, kui tume muld.
 Ma häwitan säält ööde wilu,
 Ja süütan sinna elutuld,
 Mis leegib wälja kuldsel läigil
 Ja juhib sind su elukäigil.

Kui alles süüta on su noorus,
 Siis lõkendab su ilus silm,
 Ja kui su hinges asub woorus,
 Siis paistab silmis õnneilm.
 See leek on neiu silmas säraw,
 Kui lahti tehtud taewa-wäraw“.

Weel ühe kalli asja wõttis
 Säält kolmas ingel hõiskades,
 Ning teiste järgi alla tõttis
 Ja seisis inimese ees.
 Ta tiiwul lehwiwad tuuled,
 Tal armsalt sõnasiwad huuled :

„Su keel on alles kange, puine,
 Säh, kannel, mängi eluteel,
 Et seisaks sinu süda suine,
 Ei wäsitaks sind nukker meel.
 Ta sees on suurem taewa-anne,
 Nii hästi lepitus, kui wanne...“

Su oma kohus meelitada
 Säält imehääli, ilusaid,
 Ja lõbustada teiste rada,
 Ning wõita mõtteid mõrudaid.
 Need hääled jäägu sulle meelde
 Ja kenaks wiisiks sinu keelde?...“

Nüüd selgus inimese waade,
 Ja luules hõljus tema waim.
 Ta süda leidis armu aate,
 Ja hääli märkas ärkaw waim :
 Ta rinda toodi arm ja luule,
 Ja iluhääled osaks suule.

Siis tuli Isa taewast maha,
 Et waadata uut hingelist.
 Kas teinud inglid talle paha,
 Ehk täitnud hästi käskimist.
 Ja kui ta otsusele jõudis,
 Siis inglid oma juurde nõudis.

„Teil silm jääb tühjaks armu särast,
 Ma muuta teisiti ei wõi,
 Sest ainu üksi teie pärast
 Mu tarkus armu taewa löi.
 Nüüd olete ta alla kandnud
 Ja inimese rinda pannud.

Mul inimene nüüd on hinnas :
 Mu nägu temas kujuneb,
 Mu waimust osa tema rinnas,
 Arm taewaseks ta hinge teeb . . .
 Teil olgu osaks, et mind näete,
 Kuid inimese teendriks jääte . . .“

©

Onu Toomas.

Nüüd igas rinnas õnne idu
 Läeb rõõmu tundel õitsema.
 Hulk rahwast peab suurt lusti-pidu
 Ringmängu, laulu, tantsuga.

Siin joowad mehed kanget jooki,
 Üksteisel lauldes — elagu.
 Ja neiud sööwad marju, kooki,
 Neil meel on hää ja wallatu.

Ja mahe jutt, kui waikne laene,
 Käib sosinal nüüd naeste reas . . .
 Loll Toomas, tuttawa wallawaene,
 Ka hulgub piduliste seas.

Ei pane keegi pahaks seda,
 Et ta on tulnud pidule,
 Kõik rahwas tunneb ammu teda,
 Et ta ei riidle, käratse.

Ja igamees, kel juua paha, —
 Jook klaasi sees ei wähene, —
 Ei wiska kallist marga maha,
 Waid annab ennem Toomale.

Ehk jälle mõne kausi sisse
 Wast juhtus küpsis raswane,
 Mis soowija ei pruugi ise,
 Saab Onu Toomas omale.

Sest Toomast kõikidele waja
 Wee toojaks, õue pühkijaks . . .
 Et puid ta toob ja kütab maja,
 Teab ametmees ja kaubasaks.

Ka armastuse kirju kannab
 Ta nooremaile alati ;
 Nii osawalt neid ära annab,
 /Et wanemad ei märkagi.

Ta napsi-wendadele joomaks
 Toob kõrtsist wiina würgasti,
 Just neile, kellelt Onu Toomaks
 Ta rahwa sekka ristiti.

Kuid enesele kirassini
 Saab joogiks tihti wiina sees,
 Ja waselini, tärpentini
 Mee asemele maitseb mees. . .

Nii on ta pilke märgilauaks
 Ju halpidele ammugi,
 Kuid säält ta lahkub ära kauaks,
 Kus teda löödi, pilgati.

Nii waene Toomas ennast toidab
 Ju lapsepõlwest algades,
 Ta ühest majast teise roidab
 Ja elab wahest puuduses.

Mis närukauplejale anda
 Weel leiti riided liiga hääd,
 Neid wõib ta elus ehteks kanda,
 Need katawad ta keha, pääd.

Ta naerab üleüldse wähe,
 Tal suu jääb waatel wallale ;
 Kuid kurja tööle ta ei lähe, —
 Seks on ta auus weel päälegi.

Siin Toomas pidutujus, waimus
 Teeb täna nalja kõigile ;
 Ta arwab oma lollis aimus,
 Et seltskond on ta sarnane.

Sest rahwas rõõmsalt segab, liigub,
 Tal kõnetoongi taktita,
 Ja mõnele nii maapind kiigub,
 Et peab ju tuge otsima. . .

Nii lõbustada, juttu westa
 Wõib kaua sõber sõbraga,
 Kuid liiga kaua see ei kesta, —
 Öö tuleb oma rahuga.

Nüüd omal wiisil, oma rada,
 Siit igaüks ju koju läeb . . .
 Loll Toomas kõigist nägemata
 Siis pidupaika maha jääb. . .

Ta midagi ei mõista, märka,
 Kas lükka teda, ehk kas löö,
 Siit enam ialgi ei ärka, —
 Siin alganud ta surma öö. . .

Kas jõi ta wahest palju wiina,
 Mis lõpetas ta kurwa ea,
 Ehk tegi rammus toit siin piina
 Ta kõhule, ei keegi tea. . .

Ei küsi teda enam keegi,
 Kõik kahtlemine — rumalus . . .
 Mis öeldakse, ehk tõsi seegi,
 Et teda tappis rabandus.

Nii ümbruskonna jutu kära
 See pääle warsti waiki jääb.
 Et waene Toomas surnud ära,
 Liig ruttu kõigil meelest läeb.

Sääl kõlab kõrgelt tornist alla
 Nii wali leinakella hääl,
 Mis kuuldu üle terwe walla
 Ja kostab metsas, aasa pääl.

See pääle aknad lahti läewad
 Ja tuttawad näod ilmuwad . . .
 Kõik uudishimul seisma jääwad,
 Et näha, kes on leinajad . . .

„Ah jah! See surnu Onu Toomas,
 Ei olnud enam meelesgi,
 Et tema oli pidul joomas
 Ja suri sinna häkisti.

Nii räägib aknal mõni noorem . . .
 Ei ole kuulda ohkamist . . .
 Rong tuleb . . . ees see odaw koorem
 Ja koorma otsas lihtne rist.

Sääl saatjaid wähe . . . Ajast, ilmast
 Nad isekeskis räägiwad,
 Ei paista leina nende silmast,
 Kõik on kui pidu pidajad . . .

Nii tõttab koju tasakesi
 Suur risti kandja ristiteel,
 Wast süüdistades inimesi,
 Kel suurem tarkus, teraw meel . . .

@

Munk.

Nüüd kõigest ilmast lahus,
 All kloostri kambri sees
 Ju elab kaua rahu
 Üks waga wanamees,

Kes elas noore aja
 Nii, nagu nõudis wiis,
 Ja kõik, mis lõbuks waja,
 Ta maitstes läbi siis.

Nüüd on ta juuksed hallid,
 Ja kortsud otsa ees,
 Kõik õnne tunnid, kallid,
 Ju läinud lennates.

Siin on tal palju aega,
 Et hoolsalt lugeda,
 Ja wagaduse waega
 Kõik ära kaaluda,

Mis targad mehed pannud
 On hoolsalt kirjasse
 Ja päranduseks andnud
 Kord järel-ilmale,

Et rahwa auu ja häbi
 Weel tulew sugu näeks,
 Saaks targaks selle läbi
 Ja auusaks, wagaks jääks.

Ei meeldi talle seadus, —
 Liig pehme paistab see.
 Tal tuttaw iga teadus . . .
 Teeb siisgi otsuse :

„See põld on põudne, lage
 Ja wilets hingemaa ;
 Siin toit on lahi, mage,
 Siin närtsib rändaja“.

Nii mõtleb rauk ja ihkab,
 Et muutuks rahwa meel,
 Ja kõigest hingest wihkab,
 Mis noorelt kiitis keel.

Siis otsib läbi lehed
 Ja paksud kirjatööd,
 Mis loonud wagad mehed,
 Et wõita patu-ööd.

Ta kaalub nende hinda
 Ju kaua, wagusi,
 Lööb wiimaks wastu rinda
 Ja hüüab waljusti :

„Siin leidub küpset toitu,
 Mis magus hingele,
 Siit kumama näen koitu
 Ja walgust ilmasse!“

Nüüd hakkab tööle ise
 Ja palweid kokku seab,
 Neil walab waimu sisse,
 Neid rahwa kuuldes peab.

Ta õpetlikud kõned
 On selged, nagu kuld,
 Neid kuuldes tundnud mõned
 Ka oma hinges tuld. . .

Ta kiidab ju neis woorust
 Ja alandlikku meelt;
 Ja laidab armu, noorust,
 Mis tihti eksib teelt.

Ei soowi wagadele
 Ta rõõmu, hõiskamist,
 Sest kasuks südamele
 On kanda waew ja rist.

Nii pole ial waja
 Tal kuuljaid kutsuda,
 Sest rahwa kiidukaja
 Neid kogub hulgana.

Kõik, kelle hinges mure,
 Ehk peitus sala süüd,
 Ja waew ei rinnas sure,
 Ta juurde läewad nüüd.

Ei keegi waewast waata,
 Ei hooli pikast teest;
 Neil püüd on näha saada
 Nii kuulust, waga meest,

Kes hinge-haawadele
 Teeb salwi silmaweest
 Ja rahu südamele
 Toob troosti sõnadest.

Nii jääb ta kauaks ajaks,
 Kui isaks hulgale,
 Ja nagu palwe majaks
 Saab tema kambrike.

Kord hilja, õhtu tunnil,
 Kui kõik ju wagune,
 Jääb wäsimuse sunnil
 Siin suiku wanake. . .

Uks ennast lahti ajab,
 Nii salalikult säääl,
 Ja teretuseks kajab
 Nõrk nooremehe hääl.

Nüüd wanake kuu walgel
 Näeb sisse tulnud meest,
 Kes kahwatanud palgel
 Läeb mööda tema eest.

Ta kõik, kui waimul, warglik,
 Tal puudub wiisakus,
 Ta silmawaade arglik, —
 Säält paistab wäsimus.

Nüüd istukile ajab
 Säääl ennast wanake
 Ja nagu unes kajab
 Ta sõna wõõrale :

„Miks rändad teistest lahus
 Mu juurde üksinda,
 Ja waikses unerahus
 Mind tuled segama?“

„Mind ära kohe sunni
 Siit wälja minema, —
 Ma tahan mõne tunni
 Su seltsis wiibida.

Sa üksi olles suudad
 Mu kõnet kuulata,
 Mind manitsed ja muudad
 Weel wagalt elama.

Suur on su meele-auusus,
 Sa nõrku aitamas“.
 Nii noormees talle lausus
 Ja aralt tunnistas :

„Ma eksiteedel käinud
 Ju noorelt algades
 Ja kõigest mööda läinud,
 Mis kästud kirja sees.

Kus tärkas rõõmu-idu,
 Ma olin kohe säääl,
 Ehk peeti pallipidu,
 Siis käisin selle pääl.

Kus priisati ja joodi,
 Säääl wiitsin tihti ööd,
 Ja heitsin laisalt woodi,
 Kui teistel palju tööd.

Kus aeti tõsist juttu,
 Läks mulle igawaks,
 Ehk kuulsin kurba nuttu,
 Meel muutus mõrudaks.

Mis nõudis ema, isa,
 See kadus, nagu tuul.
 Hääd rääkimiseks wisa
 Mul oli keel ja huul.

Nüüd sellest kõigest tulnud
 Mu hinge-tüdimus;
 Hääd olen sinust kuulnud, —
 Mind waewas igatsus,

Et oma waga käega
 Sa õnnistaksid mind,
 Mul armusõna wäega
 Saaks waigistatud rind.

Ma tahaksin ka püüda,
 Hääd luua ilmasse
 Ja noorusele hüüda,
 Mis õige, kohane“.

Nii lõpetab nüüd kõnet
 Siin noormees ohkega,
 Sest sõnadest tal mõned
 Ju segi nutuga. . .

Kui helkiw tähe walge,
 Mis päästnud pilwist tuul,
 Nii lahke rauga palge,
 Ja naerul tema huul.

Et ühe eksil waimu
 Wõib päästa kurjusest,
 Ta ilmalaste laimu
 Ei karda selle eest. . .

Nii muutub meeste wahe,
 Rauk rahul noorega . . .
 Hääl kuulduw raugal mahe,
 Kui hakkab rääkima :

„See arwa auustust pärib,
 Kes noorelt hooletu, —
 Kus uss ju taime närib,
 Sää! kaswab kidur puu.

Kel noorelt tehtud wõlad
 On hinges teatawal,
 Sel liiga õrnad õlad
 On elukoorma all.

Neid koorma kandjaks teha
 Wõib wäsimata hool . . .
 Seks tihti nõrk ju keha,
 Ja wäeti waimu wool. . .“

Hääl wäsib raugal ruttu,
 Kui tahaks puhata,
 Siis isesugust juttu
 Teeb noore mehega :

„Kus olen enne näinud
 Sind, noormees, ütle sa?
 See on küll mee!est läinud . . .
 Sa pole tundmata. . .“

„Wist enam kui pool sada
 Aeg aastaid mööda wiis,
 Ma arwan, et üht rada
 Kord kõndisime siis“.

Nii naeratades hüüab
 Nüüd noormees rahuga
 Ja wanakest siin püüab
 Veel waatel trotsida.

See küsib: „Mis sul wiga,
 Et hakkad jampsima?
 Ei sünni eluiga
 Sul ühte minuga“.

Ta selle pääle ärkab, —
 Pääwalust waewatud,
 Ja warsti mõeldes märkab,
 Mis unes ilmunud.

Siis warsti mõeldes wäsib,
 Ei suuda istuda,
 Pää patjadesse mässib
 Ja hüüab waluga:

„Miks meelest veel ei lähe,
 Mu noorus, eksi-ilm!
 Miks unekujus näha
 Sind saab veel minu silm.“

Ma arwasin ju kaua,
 Et enam sind ei näe,
 Lõin palwes sulle haua,
 Kuid hauda sa ei jää!

Jah, laita armu, noorust
 Siis igal ühel hää,
 Ja kõrgeks kiita woorust,
 Kui omal hall ju pää...“

@

Uneingel.

1.

Õhtu jõudis. Rahutus mu hingel...
 Waewalt uinusin ma magama.
 „Tule!“ hüüdis mulle uneingel:
 „Ilma tahan sulle näidata.
 Puhke paika leidku seni keha,
 Kuni koidab homme taewa eha“.

Tähendades ingel käega näitis:
 „Waata!“ hüüdis tema wägew hääl.
 Imestus mu hinge märksalt täitis:
 Mure istus uhke järje pääl.
 Tuhandeid ta oma sülle kandis,
 Tuhandetele sääl aset andis.

Minu wennad, sõbrad, isa, ema
 Nägin langema ta kaenlasse.
 Halasin ka neile liginema . . .
 Ingel hüüdis waljult: „Põgene! —
 Keda mure hoiab oma süles,
 Tähtsusele need ei tõuse üles“.

2.

Hõbe mägi kerkis meie eele,
 Kulda nägin eemal hiilgama.
 Nende hiilgus wangistas mu meele,
 Püüdsin ahnelt wara koguda.
 Aga ingel astus minu ette,
 Keelates käe wõttis oma kätte:

„Waata, otsatumad rahwa parwed
 Kulla pärast waenus wõitlemas;
 Were-pulma hüüdmas sõjasarwed, —
 Kulla ahnus waenu alustas.
 Tahad ennast kulla orjaks anda,
 Wõtad raske waewa-koorma kanda.

Künna hoolsalt wanemate mulda,
 Külwa ühes higi seemnega.
 Sellest külwist kogud kallist kulda:
 Waimu waewakuld ei wangista.
 Oled tugew, julge auusail töödel,
 Rahu koit siis paistab eluõodel.

3.

Juba paistis idas koidu kuma,
 Ilus piiga istus selle sees.
 Tema palgel lehwis õitsew puna,
 Edew waade sinisilmades . . .
 Ingli käest ma nõudsin tema nime,
 Mõttesse ju tuli kihlamine.

„Ära liiga kuumal werel küsi,
 Minu kõnet enne kuulata :
 Mehe kaenlas pole piigal püsi,
 Keegi ei wõi teda kosida.
 Tuhat teda enesele püüdmas,
 Teine tuhat teda muidu hüüdmas.

Keda täna hellalt kaissu wõtab,
 Homme annab ohwriks murele,
 Kiirel sammul läbi ilma tõttab,
 Ohked käiwad tema järele.
 Õpi tundma tema elulugu :
 Õnneks hüüab teda rahwa sugu“.

4.

Kuristik mind häwitada tahtis,
 Sügawus mind häkki äwardas,
 Pimedus säält aigutades wahtis,
 Hirmul tundsin ennast langemas.
 „Astu mulle, ingel, ligemale,
 Anna päästeks käsi langejale!“

„Unewaimul pole iial wäge
 Abiks olla hädas sinule,
 Ega parandada lõhkist mäge,
 Silda teha sügawusele ;
 Hädas oled teise ingli jägu :
 Näe, säälmub päästjana ta nägu!“

Wõõras ilmus, kindlat käsku andis :
 „Hakka minust kinni julgesti!“
 Üle kuristiku mind ta kandis,
 Kadus ise silmist kiiresti.
 „Ütle, ingel, kes see wõõras oli,
 Kellel määramata päästja woli?“

Kuristiku üle selgust nõuan,
 Sügawusest mulle jutusta!“
 „Seda soowi küllalt täita jõuan“,
 Kostis ingel, hakkas rääkima :
 „Kuristik on sinu eluiga,
 Pimedus su eksi-elu wiga.

„Wõõras, kes sind sellest üle kandis,
 Nägemata ise põgenes,
 Taewas talle lootus nimeks andis;
 Ta on häda-aja seltsimees . . .
 Lootus iga arga hinge toidab,
 Kindel lootus sulle taewa wõidab. . .“

5.

Tasa woolas wulisedes jõgi,
 Loodus ehtis kewadisel auul,
 Unehõlmas suikus kõrge mägi,
 Waikselt kõlas linnu-koori laul,
 Aga keskel kõrgustiku tippu
 Hoidis kuninganna wõidulippu.

Kätel kandis kõrgus musta loori,
 Rahwasugu talle ohwerdas,
 Naerdes kattis naene wanu, noori,
 Orjaküttesse neid sõlmitas;
 Aga ligidal, mäe jalal, waewas
 Wäike kogu mäge läbi kaewas.

„Mõista!“ ütles ingel: „uhke naene
 Kannab nime: R a h w a r u m a l u s,
 Teendritest ta pole ial waene,
 Hulkadele on ta jumalus,
 Kelle üle oma loori heidab,
 Selle silmist tõsist walgust peidab.

Wäike kogu, kesse mäge kaewab,
 Rumalust maailmast häwitab . . .
 Uhke naene, kes nüüd kõrgelt naerab,
 Ükskord kaewajaid siin kummardab, —
 Kaswab suuremaks see wäike wägi,
 Langeb rutemini kõrge mägi“.

Templi ware.

1.

All kalju kari taga
 On tempel rahus, waik . . .
 Ta ümbrus ilus, waga,
 Kui loodud pühapaik . . .

Arm selle templi alus,
 Önn käis ta alge eel . . .
 Ta walmis waewas, walus,
 Kuis sünnib nüüdgi weel . . .

Tal pole uhket nägu,
 Ei torni katuksel,
 Ta kunsti kuulsam jagu
 On ehteks aknatel . . .

Sest nende läbi näha
 Wõib kõik, mis templi sees :
 Kas kulda palju, wähe,
 Kas preester waga mees . . .

Wõib näha, — noh, siis heitke
 Kord pilku templisse
 Ja mälestuseks peitke
 See nähtus hingesse.

Ei paista kare kalju
 Ta müürist silmasse,
 Sest uhkeid pilta palju
 On seatud seinule.

Ja armas ase antud
 Sääl Päästja kujule,
 Mis püha paika pandud
 Kord palwes ülesse.

Sääl püha kuju ripub,
 Nii kurb, nii tõsine.
 Ta ligi nagu kipub
 Hing palwes ülesse . . .

2.

Nii nagu pilwe wilus
 Ja pühas walguses
 On teine pilt suur, ilus
 Just sissekäigu ees.

Kaks last, kui wend ja õde,
 Kel ümber kaela käed.
 Need olla arm ja tõde . . .
 Neid kaksik-kujus näed.

Siin paistmas selgelt silma
 Kõik aated armsamad.
 Näib, nagu terwet ilma
 Nad kaissu wõtawad. . .

Kord arm ja tõde jõuab
 Hääd luua ilmasse . . .
 Ka ajawaim ju nõuab:
 Waen, sõda, waikige!

Ei seda palju kuule
 Veel wõimsad, wägewad!
 Nii unistawat luule
 Ja narrid, jampsijad. . .

Ses mõttes mitmes peres
 Kõik mõõga ihujad,
 Kes inimese weres
 Auuahnust joodawad.

3.

Ja kolmas pilt weel kenam
 Siin puutub waatesse,
 Ei lase see siit enam
 Nüüd minna eemale.

Auujärje pääl usk, woorus
 Ja lootus ühtlasi.
 Ja maha õitsew noorus
 On heitnud põlwili,

Kui kuulaks wagal meelel
 Ja wõtaks hingesse,
 Mis woorus tummal keelel
 Sää! räägib temale :

„Sa auusail teedel kõnni
 Ja põlga madalust,
 Et hauda sulle mõni
 Ei hüüaks sajatust.

Kust elupuhtus, häbi
 Ja auu on kadunud,
 Sää! astu uhkelt läbi,
 Siis oled kaitsetud.

Kuid hoia! . . . Tee on libe! . . .
 Sää! paljud langewad . . .
 Sää! kahetsus on kibe,
 Ja palgaks pisarad“.

Usk ütleb : „Ole waga,
 Tee õigust ilma sees
 Ja nõua seda taga,
 Mis armas Isa ees“.

Ja lootus : „Ära wiibi
 Siin kartes surma eel!
 Su hingel annan tiibi,
 Kui oled wiimsel teel“.

4.

Ja truudusele antud
 Sää! alus kiwine,
 Suur kuju üles pandud
 On ehteks templisse.

Ja kuju ümber palmid
 On pärjaks punutud.
 Ta alusesse salmid
 On meister ihunud :

„Sa wanemate wastu
 Truud südant awalda
 Ja selle juhil astu
 Maailma rändama.

Kui astud neiu ette
 Kord armu palwega,
 Siis jäta kawal pete,
 Ja ära waleta.

Sest wale armu haawad
 On liiga walusad,
 Neist narrid rõõmustawad,
 Neid halbid naerawad.

Wend, sõber . . . kuule, usu,
 Kui hüüab noomiw hää,
 Et wanalt Juuda musu
 Sul põleb huule pääl!

Truul meelel, armu sunnil
 Sa wõitle elu sees,
 Siis ase igal tunnil
 Sul rahwa südames.

Sest siis wõib tõusta rahwas,
 Ja öitseb kodumaa,
 Kui iga poeg tal wahwas,
 Truu, hoolas töötaja".

5.

Öö jõudis. Ilm on tume.
 Üks rõõwel salajalt,
 Kel kahwatanud jume,
 Nüüd ilmub metsa alt.

Ju lapsest saadik käinud
 On ta siin templi sees
 Ja ammu ära näinud,
 Mis pühais paikades.

Ei wastu panna suuda
 Waht, nõder, rõõwliile,
 Kes tahab templi muuta
 Nüüd koopaks omale.

Mis püha — wiha tuju
 Ta rinnas äratab . . .
 Ka Päästja ristikuju
 Säält häwitatud saab.

Nüüd sünnib warsti muutus,
 Mis poleks uskunud :
 Usk, lootus, arm ja truudus
 On mustaks määritud.

Sest kurjal käsi kare,
 Kõik rikub, mida näeb,
 Ja uhkest templist ware
 Weel kurwalt seisma jääb.

Ja säääl, kus asus woorus,
 Auus meel ja wagadus,
 Nüüd wiibib totrus, toorus
 Ja kurjus, kiimalus. . .

Nii lõpeb lugu, — luule,
 Mis huwitanud mind.
 See tempel, — usu, kuule,
 On inimese rind.

Sest nagu witsaks seatud
 See rööwel rahwasool,
 Ta igal ühel teatud,
 Ta nimi — alkohol.

©

Jahimees.

Mitu päewa soos ja rabas,
 Suure, paksu metsa sees
 Lingul, püssil lindu tabas
 Järgimööda jahimees.

Mõnda lindu ta küll näinud
 Lendu tõusma hirmuga,
 Kõikidele paugud läinud,
 Ta on siisgi saagita.

Olgu lind ka kõige lähem,
 Ikka pääseb minema,
 Püssi walu hoopis wähem :
 Riista tarwis arstida.

Sügawamas metsa salus,
 Seltsis metsalistega,
 Elas wanas, kehwas talus
 Kuulus soolapuhuja.

Nõidudes ta tegi paha,
 Eksitas nii nõdremaid,
 Auusad kombes jättis maha,
 Pilkas wagu uskujaid.

Selle urtsikusse tõttis
 Omas hädas jahimees,
 Meelehääd ta kaasa wõttis,
 Palus nõida kaebades :

„Kadedate silma sära,
 Naabri rahwa kuri nõuu
 Nõidunud mu püssi ära,
 Wähendanud walujõuu.

Hukka läeb mu, kehwa, talu,
 Lapsed jääwad leiwata,
 Kui su tarkus endist walu
 Püssile ei anda saa.

Oskad sa, siis seekord aita,
 Saagi jagan sinuga,
 Ei su tarkust lase laita,
 Kuni ilmas elan ma!“

Tüki aega waikses mõttes
 Seisis soolapuhuja ;
 Wiimaks — kõneks sõna wõttes —
 Rääkis targa wiisiga :

„Jõuad ära toimetada,
 Mida minult kuuled sa,
 Siis wõid kuulsaks kütiks saada
 Üle terve ilmamaa.

Pühapäewal, palwetunnil
 Kirikusse astu sa,
 Näita, — nagu hinge sunnil
 Paluksid säääl teistega.

Armulaua juurde tõtta,
 Wiin säääl kohe ära joo ;
 Püha leib sääält kaasa wõta,
 Kallis anne koju too.

Metsas otsi paras ase,
 Leib säääl puusse naeluta,
 Ja siis üle öla lase
 Sinna märki püssiga.

Aga tea, et sa ei tohi
 Tagasi siis waadata.
 Waatad sa, — siis nõia-rohi
 Ei saa püssi aitama“.

Hirmuhigi üle keha
 Jooksis mehel korraga,
 Siisgi lubas nõnda teha.
 Nagu nõuudis nõiduja.

Pühapäewal käsku täitis, —
 Kirikusse astus ta,
 Säääl, kui waga usklik, näitis,
 Önnistuse otsija.

Pärast õhtul, eha walgel
 Rändab aralt, rahuta,
 Kahwatanud, kurwal palgel
 Metsa kütt nii salaja.

Püssi kannawad ta ölad,
 Taskus pühitsetud toit,
 Waewa teewad patu wõlad,
 Hingest kostub taewa koit. . .

Kõige ilusama kase
 Metsas üles otsib ta,
 Arwates, et paras ase
 Siin on proowi katsuda.

Hirmul, wärisewal meelel
 Püüab lasta püssiga,
 Süda hüüab palwe keelel :
 „Issand, Päästja, halasta!“

Nagu sunniks ime-wägi
 Waatama meest taha säääl,
 Kus ta kase küljes nägi
 Päästja kuju risti pääl.

Ehmatades, et ei kuku,
 Püssi wastu toetab ta,
 Kogemata awab luku, —
 Langeb surma haawaga.

Waikselt kannatab säääl waewa...
 Palwetades waatab ta
 Kustuwatel silmil taewa,
 Räägib nõrga häälega:

„Ära ole kohtus wali, —
 Issand, Päästja, halasta!
 Pühadus ei ole nali, —
 Tõsidus on wõitmata!“...

Ebahaige.

Noormees, jumetu ja walge,
 Rahuta on päewal, ööl,
 Rõõmuta ta lahi palge;
 Ei ta suuda käia tööl.

Ära kadunud ta rammu,
 Keha jõuetu ja nõrk,
 Kindluseta tema sammu,
 Silma ees tal tume wõrk. . .

Küla arstid, were wargad,
 Nõianaesed proowitud,
 Kõhu seadjad, sõnatargad
 Oma kunsti katsunud.

Üks neist ütles: „Sina upud
 Oma liia were sees, —
 Sulle tarwis panna kupud,
 Siis saab sinust terve mees!“

Teine sõnus: „Aadri rauda
Tuleb hästi pruukida,
Muidu langed warsti hauda
Oma paha werega“.

„Noormees põeb ju wana wiiki,
Laia-ussi elukat, —
Teda tarwis kõhust triiki!“
Räägib kolmas upsakalt.

Siisgi haigus tema rinnas
Närib juba aastat kaks.
Noormees mõtleb, et ehk linnas
Arsti tarkus awitaks.

Selles mõttes sõidab warsti
Tema linna elama,
Otsib üles tubli arsti,
Tuhandete aitaja.

Kojas kõnetundi ootab
Noormees põnewusega,
Walust wabaks saada loodab
Arsti nõuu ja abiga.

Arst säääl tuleb talle wastu
Lahke, naerul palgega,
Käsib: „Mulle ligi astu,
Et ma wõin sind katsuda!“

Nüüd ta koputab ja kuulab
Haige weretuksumist,
Pärast kirjakogu tuulab, —
Rohu nime otsib wist. . .

„Noormees, ära kaeba liiga“,
Nõnda juttu alustab,
„Sul on kõhus wäike wiga,
Mis nüüd warsti terweks saab.

Wõta päewas kümme pilli,
Plaaster pane kõhule,
Mis sääält tõmbab üles willi,
Kisub wälja haiguse.

Siis on veel üks teine rohi —
 Siin on sedel, täheke :
 Palju wõtta sest ei tohi, —
 See on liiga kihwtine.

Minu õpetused püüa
 Täita suure hoolega,
 Palju sa ei tohi süüa,
 Ega wiina pruukida!“

Noormees jõhwi pääl nüüd täidab
 Õpetused hoolega,
 Arsti juures ennast näitab
 Seatud ajal wiitmata.

Nõnda lähewad kuud, päewad
 Haigel mööda asjata,
 Tema walud waluks jääwad,
 Terwis wisa tulema.

Siin ta kaua aega wiidab,
 Kallist raha kulutab,
 Rahwas teisa arsta kiidab,
 Kelle juurest abi saab,

Nii et haige walus, mures
 Kiidukõla usaldas,
 Ja siis teise arsti juures
 Nähti abi otsimas.

Teine arst nüüd järgi pärib
 Tema endist arstimist,
 Ise mokahabet närib,
 Näitab nägu naerulist.

„Haigus wälja nii ei lähe,
 Nagu sind on arstitud, —
 Sinu kehas werd on wähe, —
 Sina oled nälginud.

Werele on lisa tuua
 Tubli wärske toiduga,
 Hästi marjawiina juua, —
 See saab kohe aitama.

Sedeliga rohtu tooge
 Umbes paari rubla eest,
 Kaks kord päewas seda jooge, —
 See wiib walu wälja seest.

Seda rohtu ei wõi laita,
 See ei ole kasuta.
 Waatame, kui see ei aita,
 Teeme proowi teisega“.

Aga siingi jäiwad proowid,
 Katsed tagajärjeta.
 Haige rinnas uued soowid
 Kolmast arsti katsuda.

See ei ole mitte kaugel,
 Umbes teises uulitsas.
 Noormees, nutupisar laugel,
 Sellele säääl pajatas :

„Palju arsta läbi käinud
 Olen oma hädaga,
 Haigus halwemaks weel läinud,
 Abi kusagilt ei saa“.

„Noormees, tööd ei wõi sa teha
 Kaua, ütlen sulle ma,
 Nõrgaks läinud on su keha
 Pika põdemisega.

Sulle puhkamist on waja, —
 Rahu nõuab raske meel.
 Mul on tubli haigemaja,
 Sinu jaoks säääl ruumi weel.

Haigetalitaja käsud
 Täida, ole rakulik, —
 Haiged on su ajusäsud,
 Rikkes terve ergustik.

Tunahomme tulla jõuan
 Sinna haigeid waatama,
 Küllap siis ka järgi nõuan,
 Kuidas lugu sinuga“.

Noormees tegi nii, kui kästi,
 Asus haigemajasse ;
 Siin läks lugu kaunis hästi, —
 Kõik sääal anti haigele.

Kellele arst tegi piina,
 Keelas wana kibedat,
 Sellele tõi teener wiina,
 Mõnele ka tubakat.

Rohtu sai, et pääd wõiks pesta,
 Iga liiget määrida,
 Läbi ööd wõis juttu westa
 Oma seltsilistega.

Midagi ei ole laita,
 Elu igapidi hää,
 Aga noortmeest see ei aita, —
 Kauaks siia ta ei jää :

Nagu wähk, kes oja urkas
 Nõrk on koorehaigusest,
 Noormees, — apteek kõhu nurgas
 Sisse joodud rohtudest, —

Oma urkas hoolsalt uurib
 Tähtsat arsti-raamatut,
 Iga walu teda puurib,
 Mis ta kuulnud, lugenud.

Selle kirja wäljaandjat
 Läheb noormees otsima,
 Seda kuulsa nime kandjat
 Tahab lõpeks proowida.

Kes ta on, noh oli meeles,
 Päril tuttaw minule . . .
 Praegu liigub nimi keeles . . .
 See ei puutu asjasse.

Küllap noormees teab ja jõuab
 Teda leida ülesse,
 Ausamehe käest ta nõuab
 Tõsist otsust omale . . .

See on isand ise laadi,
 Mehine ta wälimus,
 Juuksed näitawad ju taati,
 Silmis siisgi elawus.

See sääl mõtleb, kõnes püsib,
 Waatab noortmeest terawalt,
 Ja siis järgimööda küsib,
 Isalikult mahedalt:

„Kas on sinu elupaigus
 Säärast wiga olemas;
 Kas su wanemaid see haigus
 Ammu hauda sängitas?”

Kes su õdedest ehk wendest
 Kaebab selle häda all?
 Räägi mulle julgelt nendest,
 Mis sul aga teadawal!“

„Minu emal aastaid palju,
 Siisgi wirk ta päewal, ööl;
 Isa tugew, nagu kalju,
 Peres esimene tööl.

Wennad, õed kõik elutsewad,
 Nagu kalad wärskes wees,
 Niidul, nurmel nalja teewad, —
 Mina üksi haige mees“.

Arst nüüd teda heita käsib
 Pingi pääle pikali,
 Otsib wiga, nii et wäsib,
 Ja siis räägib wiimati:

„Noormees, mis sa muidu jändad,
 Ebahaigus waewab sind,
 Kurwal meefel ümber rändad,
 Terwe on su kõht ja rind!

Sina ennast haigeks usud,
 Asjata jood rohuweed,
 Oma waimu maha rusud,
 Noore elu halwaks teed.

Mine koju, hakka töösse
 Julgelt, rõõmsa meelega,
 Maga rahulikult ööse,
 Ära tühja unista“.

Kül see oli kenä uudis
 Kuulda see kord haigele,
 Aga see ta elu muutis
 Sellest saadik teisite.

@

Sunni all.

Suur rahwahulk liikumas uulitsa pääl,
 Kurb, tõsine kõikidel waade.
 Sääl puudub sel hulgal rõõm, hõiskete hääl,
 Ta hinges on tõsine aade. . .

Sest rongi ees liigub suur Päästija rist,
 Ka isamaa Isa pilt näha.
 Nüüd würstile mõeldakse kõnelda wist,
 Et riigis hääd leida nii wähe. . .

Kuid wõimukaid erutab rahwaste wool,
 Kes wagusalt edasi tõttab.
 Sõjawäge ju korraldab juhtide hool;
 Üks juhtidest sõna sääl wõtab:

„Ei hirmu wõi tunda siin soldati rind, —
 Nüüd tõmmake püssid kõik winna!
 Kui käsin teid lasta, siis kuulge ka mind,
 Meil kohus on wõitlema minna. . .

See kogu sääl toimetab mõistmatast pääst
 Ja mässab, ei tunne tõe-piiri;
 Ei hooli ta midagi isamaa hääst,
 Waid sütitab surmawaid kiiri“.

Wäeülem nii kõneleb wägede ees,
 Ta kardab sest rongist suurt paha . . .
 Sääl kahwatab ära noor merewäe mees,
 Käed langewad, püss kukub maha.

Ta silmadest piina ja waluleek löi,
 Suust kajas kurb, ahastaw kisa:
 „Mu kõrgus, su käsku ma täita ei wõi, —
 Eesrinnas säääl astub mu isa! . . .“

Seesama, kes palwele seadis mu käed,
 Kui algasin teed ma siin ilmas,
 Kes kutsus maad kaitsema taewased wäed
 Ja õnnistas würsti, nutt silmas. . .“

„Sul ununeb wanne ja kohuse sund;
 Nii palju ehk meeles weel temast:
 Ei tohi ma hoolida — nüüd on see tund —
 Ei wennast, õest, isast ei emast.“

Et wastu sa hakkates pruukisid keelt
 Ja minule tegid suurt häbi,
 Siis korista isa nüüd mässawalt teelt,
 Kuul lase ta südamest läbi!

Kas mõistad? . . . Mu käsku nii täitma sa pead,
 Püss tõmba nüüd kiiresti winna!
 Ehk muidu ka kuulide ette siin sead
 Sa silmapilk enese rinna“.

Kuis nõuate . . . Äkitselt kuulukse pauk,
 Mis kajab nüüd mitmel pool linnas,
 Ja ligemast ridadest langeb üks rauk, —
 Tal werine kuuli-haaw rinnas. . .

Wot, tubli! . . . Nii kiidab nüüd käskija säääl,
 Kuid laskja, kui kooljas, on walge.
 „Weel tublim“ . . . Säääl wastab ta kahisew hääl:
 „See oli kurb-mängule alge! . . .“

Üks ainuke tõuge, ju tungib ta tikk
 Wäeülema ristides rinda,
 Ja silmapilk sureb mees, sirge ja pikk,
 Ta weri siin wärwib maapinda.

Ja lööja. . . See püssi weel silmitseb siin, —
 Mis kahele otsa ju tegi . . .
 Ta palgel on wõitlemas walu ja piin,
 Ja kartus ja mehisus segi.

„Mu enese käsi“, nii hüüab ta hää,
 „Ka minu elu siin murra!
 Mu isa, su tardunud liikmete pääl
 Ma tahan nüüd rõõmuga surra!...“

Pauk kajab — ja uulitsal lamawad nüüd
 Kolm eluta, tardunud keha . . .
 Kes nendest siin õige, kes teinud on süüd?...
 Kes suudab kõik selgeks weel teha?

Kes suudab?... Ju kuulukse mürisew pauk,
 Ja suitsusse kustumas walgus . . .
 Ei lange nüüd enam siin üksikult rauk,
 Waid werisel mängul on algus . . .

©

Kättemaksmine.

See, kes rinnas kannab wihakiiri,
 Astub üle inimliku piiri,
 Pärib wiimaks metsalise meele.
 Raske eksitusi andeks anda,
 Raskem kättemakswat tegu kanda,
 Raske minna süüga surma teele.

Wagameel ei ela wihamajas, —
 Taewas talle püha templi rajas,
 Andeksandwa inimese rinda;
 Tõe tee pääl tundub palju waewa,
 Aga surres hinge rahutaewa
 See wõib wiia, maksta waewa hinda.

Kuumal leegil paistab põlew päike,
 Kõrwetawalt mõjub tema läige,
 Närtsitades õitswat õie-ilma.
 Üksi wana, uhke tamme wilu
 Kaitseb oma warjul õite ilu;
 Paras puhkepaik säält paistab silma.

Tamm, kui metsa kuningline ehe,
 Kutsunud nüüd warju reisimehe,
 Kesse seistes otsalt pühib higi.
 Murest muljutud on mehe palge,
 Eluwaewast wara pää ju walge;
 Istub nõnda tamme tüwi ligi.

Pää tal wajub nõrgalt rinna pääle,
 Hinges kuuleb walu, wiha hääle,
 Mis ka täna teda teele sundis.
 Noore elu kibeduse päewad
 Kaebades tal waimus mööda läewad,
 Mis ta minewikus maitses, tundis.

„Süüta sain ma kohtu alla antud,
 Raudadesse, ahelasse pandud“,
 Nõnda algab waikselt kurba juttu.
 „Kohus lõpetas küll wangi waewa,
 Õigus wiis mind wabaduse taewa,
 Süda külwas tänul rõõmu-nuttu.

Aga igatsuses kodu jõudes,
 Armsa abikaasa järgi nõudes,
 Näidati weel tema wiimne woodi . . .
 Põhjamata walu minu pärast
 Wiinud teda hauda ilma-kärast, —
 Maha jäänud laps mu ette toodi.

Meelde tõi mu laps mu õnne-aja . . .
 Nagu õndsa põlwe tunnistaja,
 Waatas ta nii pehmelt mulle silma.
 Hellalt teda oma sülle wõttes,
 Armsa hauakünka juurde tõttes,
 Unustasin korraks kurja ilma.

Aga õelus mind ka säälgil walwas,
 Selle wiha sala wiisi salwas,
 Kes mind enne saatnud wangi raudu.
 Ära rõõwliid wiisiwad mu poja,
 Awasiwad hinge walu-oja,
 Põgenesiwad säält metsa kaudu“.

Lõpetades kõnet, waikses mõttes,
 Nagu uueks kõneks hoogu wõttes,
 Waatab mees nüüd oma ette maha.
 Järsku tõstab wiimaks pää ta üles,
 Nagu silmaks waenlast metsa süles,
 Kesse talle elus teinud paha.

Pingul seisawad ta otsal sooned,
 Palgel paistmas walu-, wiha-jooned,
 Mõõdab mõeldes oma wõimu, wäe.
 Nagu wälgud läikimas öö-ilmas
 Kättemakswad leegid mehe silmas,
 Kui ta wandel tõstab üles käe :

„Andeks anda minu hing ei jaksa, —
 Waljult tahan neile kätte maksta,
 Kelle süü mu südant walul närib.
 Üksi nende were läbi saawad
 Terweks tehtud minu hinge haawad,
 Kui ka põrgu minu hinge pärib!“

Nõnda enesega juttu ajab,
 Mets ta kõnest waljult wastu kajab...
 Juba jõuab kätte wilu õhtu.
 Tasumise teele jälle tõttab,
 Enne reisikotist leiba wõtab,
 Püüab kinnitada oma kõhtu.

Südames ta kuuleb hüüdmist, kõla,
 Ehk küll palju aastaid aja-õla
 Mõõda kandnud : „Otsi!... rända!... nõua!
 Muidu sinu elupõlw ei muutu,
 Rahus surra ükskord sa ei suuda,
 Kui sa neile tasuda ei jõua“.

Metsas waikist krõbinat ta kuuleb, —
 Kerjaja ta juurde järsku tuleb,
 Langeb paludes ta ette maha :
 „Õnne-põlwe olen ilmas näinud,
 Kõik on taewa tahtel mõõda läinud,
 Armu pärast palun pisut raha“.

„Minu ette ilmub suurem ime!
 Sina oled, kes mu auusa nime
 Süüta wiisid teotatult kohtu.
 Sina rikkusid mu õnne koja,
 Lasksid riisuda mu ainsa poja, —
 Sinu weres leian hinge rohtu!“

„Sandi kätte maksta wist ei kölba
 Endse wõimumehe eksi wõlga, —
 Seda taewas juba kätte tasus.
 Sina wõitsid minu armastaja,
 Jätsid tühjaks minu hinge maja,
 Sellest wihawaen mu rinda asus.

Täna wõin ma surma riiki tõtta,
 Sina wõid mu elu praegu wõtta,
 Aga mõtle enne, waata ette:
 „Weresüü saab hinge koorma andma,
 Mis weel waimuriigis pead sa kandma, —
 See ei sula surmamere wette“.

„Minu hinge pärast jäta mure,
 Walmista ja armetumalt sure, —
 Sinu haawad on mu rahuläte!
 Sind ei päästa kõrge sõna-kõla:
 Sandi käsi maksab endse wõla
 Sandiks saanud waenlasele kätte!“

Nõnda kerjajale surma hoop
 Andes, otsib üles rõõwli koopa,
 Mida ammu kätte saada tahtis.
 Tasakesti wõtab ukse lahti,
 Et ei ärataks nii suigul wahti,
 Kesse kindlal käsul koobast wahtis.

Teda täidab kohe wiha tuju,
 Nähes kõhna nooremehe kuju,
 Kesse wiina walab karikasse.
 „Rahwastele teie piina loote,
 Nende warast hõiskel wiina joote;
 Teiega nüüd astun wõitlusesse!“

Julgelt kargab wastasele pääle,
 Katab kinni tema suu ja hääle,
 Et ei suudaks teistelt abi nõuda.
 Nõnda haawab teda rinnast, käest,
 Kisub wiina-karika ta käest,
 Enne kui wõiks teised appi jõuda.

Aga noormees wastu siin ei wõitle,
 Ega äritatud wastast sõitle,
 Kes ta rinda löönud surma-haawad.
 Ainult sellest tunneb rasket piina,
 Et ta wõitja karikast joob wiina.
 Waewalt sõnad weel ta suhu saawad :

„Ma ei olnud ilma rööwliks loodud, —
 Mind on lapsena ju siia toodud
 Põlastawa rööwli-koopa sisse.
 Täna tahtsin surma rohtu juua,
 Oma hingele nii priiust tuua . . .
 Seda oled praegu joonud ise.

Üles kaswatas mind rööwli kisa,
 Teadmata jäi, kes mu õige isa,
 Ema armu maitseda ei saanud.
 Ei siin tulnud lõppu mure-õõle,
 Waljult sunnitud sain kuritõõle . . .
 Nõnda olen palju kannatanud.

Siin on rohtu . . . Päästa oma elu,
 Seega lõpetad mu hinge walu,
 Kui mu süütausest teatad ilma.
 Nõnda õeldes noormees palge peidab,
 Haawa walus warsti hinge heidab,
 Kustuw waade tungib tapja silma.

Wana mees sest waatest nagu ärkab,
 Kahetsedes oma tegu märkab,
 Katab kätel kinni oma nägu :
 „Enesele olen uue piina loonud,
 Tiigriks saades, poja were joonud,
 Täis on elujampsituste jägu! . . .

Ei ma taha enam elu rohtu,
 Oma hinge saadan taewa kohtu, —
 Juba kuulen kohtumõistja hääle :
 Kättemaksta ei wõi inimene,
 Seda oskab üksi Igawene! —
 Nõnda langeb surses poja pääle.

Matus.

Haledasti hüüdmast kellad,
 Tornis kurwalt kumawad,
 Lauluwiisid, waiksed, hellad,
 Leina-rongist tõusewad.
 Kuulja tõstab silmad taewa poole,
 Annab ennast mõttes Isa hoolde.

Nõnda rahwa hulgas
 Hauda langewad,
 Südamed, kus kõrged anded,
 Külmaks kangewad.
 Igaühe südamele,
 Kui ta kuuleb leina hääli,
 Waikne walu wõõrsil käib:
 Miljonid, kes ilmas elasiwad,
 Elust rõõmu, õnne tundsiwad,
 Armu armu wastu kandsiwad,
 Südant südamele andsiwad, —
 Surma süles wiimaks uinuwad.

Lahkujal nüüd wiimne maja
 Lilledega ehitud;
 Leinajate laulu kaja,
 Kella häälest juhitud,
 Palwe kombel tõuseb taewa poole:
 Isa, wõta kurwad oma hoolde!

Kirstu taga, waadake,
 Nõder naene kõnnib,
 Murest murtud, näete,
 Kuidas pisar silmist langeb?
 Enne ehtis ennast siidis,
 Täna astub leina-riidis
 Abikaasa hauale.
 Hinge täitmas mure tujud,
 Waimus endsed õnne kujud
 Tõusewad tal elama.
 Läänud aeg, kui karske neuu
 Armus ootas kallist peigu

Wärske lille-pärja all . . .
 Kadunud nüüd õne järg,
 Närtsinud on pruudi pärg. —
 Leina all nüüd armu tundmus,
 Mis ta hinge õndsalt täitis
 Laulatusel altaris,
 Kus ta kuulis laulu hääli
 Põhjamata õndsuses,
 Pärast palju soowimisi:
 Ela, ela, õne sees!
 Nüüd on laulul kurblik kaja, —
 Hinges sügaw walu-oja . . .
 Üksi! . . . ohkab, silmad wees.
 Leinarong nüüd tuleb tasa,
 Kannab hauda tema kaasa
 Wäsimusest puhkama.

Surnuwanker tasa weereb,
 Wärawal jääb seisma ta,
 Raske raudne wäraw keerab
 Lahti waikselt, kärata.
 Palwe tõuseb üles taewa poole:
 Isa, wõta kurwad oma hoolde!

Hauda teele astub tasa
 Abikaasa kaebades.
 Nutust nõrkenud on tema,
 Mõtme waeselapse ema,
 Nende ainus aitaja.
 Ühte wäikest kannab süles,
 Teisi juhib käe kõrwas
 Nende isa hauale.
 Wäeti weel ei märka häda,
 Mis on ähwardamas teda;
 Ta on seni õnnelinnas,
 Kuni imeb ema rinnal.
 Säält ta süüta, waga waade
 Emale weel troosti annab,
 Sest ta kallis lapsukene
 Surnud kaasa kuju kannab.

Juba puusärk langeb alla,
 Rändajal on otsas tee,
 Kuulukse weel leina-kella . . .
 Warsti juba waikib see.
 Waikiw hää! weel hüüab taewa poole:
 Isa, wõta waesed oma hoolde!

Ärdal meelel
 Kõik sää! waatawad,
 Lahkujale wiimseks andeks
 Palwes mulda hauda saadawad.
 Waene abikaasa
 Maha langeb
 Minestuse kätte,
 Ära kangeb
 Raske kurwastuse all.
 Enne kui ta üles ärkab,
 Haua pääle kungas tärkab,
 Surnumatja labidal.
 Selle künka pääle risti
 Teiste sekka pandi püsti
 Mälestuseks magajale.

*

Nõnda siinsel surma väljal
 Mitu tuhat magawad,
 Mitme risti-palgi najal
 Seismas tihti leinajad.
 Waesed lapsed nutmas isa,
 Lesed jälle oma kaasa
 Kurwail elutundidel,
 Saates palweid taewa poole
 Andes endid Isa hoolde.
 Kes wõib ial sõnaldada
 Armastawa pruudi häda,
 Kui ta nutab risti all?
 Kõik ta õnn ja magus lootus
 Hingab hauas, — elu saatus

Teda karistanud enne,
Kui sai tunda peiu kaenlas õnne.

*

Palju, palju inimesi
Puhkamas on surnu-aial,
Palju langeb waenu wäljal,
Sureb sõja lahingis,
Kus on walu, kaebamine,
Surejate hoigamine,
Langemine hulgana.
Armuta sää! hauda kanne,
Puudub kõige kallim anne
Lahkujale, — leinamine . . .
Siisgi sõjad, waenud ilma
Jääwad wäga kauaks weel,
Rõõwli kombel werepulma
Wiib meid leppimata meel.

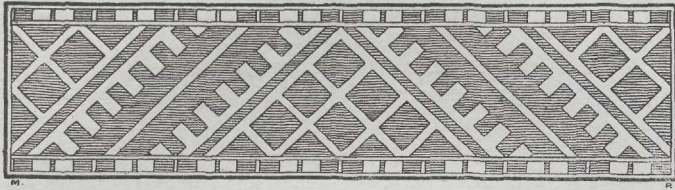
Kella hääled ära kantud
Kaugusesse tuulega,
Lahkujale ase antud
Ingli riigis elada.
Lese palwe tõuseb üles taewa poole:
Isa, wõta lapsed oma hoolde!

Hääle kombel ära kaob
Igapäine inime,
Alla surma-riiki waob,
Unustuse udusse.
Omaksete walu, haawad
Elu ise parandab;
Wäetimatest mehed saawad,
Isa arm kõik ununud.
Tema nime üksigi hüüe
Ilmale ei kuuluta,
Tema waew ja elu püüe
Kustub ühes nimega . . .
Mälestatud saab see süda,
Kes on tundnud raskust, häda

Rahwa eluõnne eest,
Tõepärast kannatanud,
Maad ja rahvast wabastanud
Kõikumata kindluses.
Rahwalt wõtnud une-katte,
Kõrged mõtted toonud ette
Waimu-ilma hiilgama.
Kangelased hauda läewad,
Nende mõtted ilma jääwad,
Haua taga elama.
Teised nendest toitu saawad,
Wõitlemiseks jõudu joowad,
Käiwad seltsis nendega.

15. III. 1882. C. R. Jakobsoni matuse päewal.

VI. Tähtsamate aegade mälestused ja pühendused.

Kooliõpetaja ametist lahkudes.

Teelahke käes ja wersta posti ligi
Jään täna õhtul mõttes istuma,
Sääl kuiwatan küll korraks waewa-higi,
Kuid süda tuksub siisgi rahuta ;
Sest wäsitaw mul oli käidud tee,
Ja teadmata, mis ees, kus lõpeb see.

Ma posti päält loen elu-aasta arwu,
Kaks nelja wennalikult seismas reas,
Siis waatan peeglis oma juukse karwu . . .
Kui palju walgeid juba nende seas !
See on mu wara, mis ma rännates
Ju kogunud siin eluwõitluses.

Kas olen auuga hõbe-krooni wõitnud,
Ja ala käinud sihikindlal teel,
Ehk olen wahest tujudega sõitnud
Ja maitsenud, mis nõudis kerge meel ?
See peidetud on hinges sügawal,
Peab waikima sääl warju katte all . . .

Kas olen jõudu andnud hariduse hoole,
 Mis õitsema wiib korra isamaa,
 Kas mehisuse kujukus olin noore-soole
 Ja tema õige rada näitaja?
 Ei tea . . . ma olin ainult külwaja . . .
 Mis wilja tulewik saab lõikama.

Nüüd otsin hoolega teist posti lauda,
 Et lugeda, kui kaugel puhke-paik,
 Näen aga nagu haigutamas hauda,
 Kõik pime, eluta ja üsna waik . . .
 Tee tundub mitmeks haruks lahkuma . . .
 Kuis pimedas wõin õiget walida?

Silm waatab üles, wäike walgus wilgub
 Sääl kõrgel, kaugel õhu-riigi sees,
 Üks tähekene pilwe pilust pilgub;
 See on mu ainukene seltsimees.
 Su walgel — lootus — julge on mu samm, —
 Sa mure-öödel paistad heledam.

@

Isale 50-daks sünnipäewaks.

Sul, armas isa, lendes läinud mööda
 Poolsada aastat aja wooluses,
 Kus ringitanud rõõmud sinu ees,
 Ja mures wõisid lapsi katta, sööta.

Ei andnud sulle elu ilma tööta,
 Mis mulle ohwerdasid nooruses,
 Et oskan käia kindlais radades
 Ja oma waimu teadusega joota.

Nüüd wõta palgaks lapse hinge tänu,
 Mis palwetades sinu ette kannan,
 Ja soowin jätku sinu aasta-loole.

Oh, ela kaua! . . . tunned nõrkust, jänu,
 Siis elutoeks ma ennast sulle annan
 Ja tänus waatan üles taewa poole.

@

Emale sünnipäewaks.

Süda ihkab kuumal tänu-sunnil
Astuda nüüd sinu kambrisse
Õnne soowima sel tähtsal tunnil
Sulle, minu armas emake.

Sellel tunnil, millal päikse läiki
Esimest kord elus näha said,
Kui sa alustasid elukäiki
Teretades õitswaid õnnemaid.

Magus mälestus, kui waikne kaja,
Kostub sulle tuntud tundidest,
Ainult terwist, rahu sulle waja, —
Seda soowin ma nüüd südamest.

Sinu laste palwe tõuseb taewa :
Isa jätgaku su elu weel,
Et sa juhiksid me elulaewa,
Käiksid juhatades meie eel!

Ja kui kustub sinu elueha, —
Taewa koidu-kiir sind terwitaks,
Ja su waewast wäsitatud keha
Laste leinal rahupaika saaks.

@

Oma kooliõpetajale J. Jürgenstein - Lillele.

Sa andsid mulle õige Eesti meele ;
Ma selle eest weel nüüdgi tänan sind.
Et laulan wahest, nagu salus lind, —
Seks paenutasid lapsena mu keele.

Mind juhtisid siis armsalt otse teele,
Kui paha poole paenduw oli rind ;
See on mu kõige kallim eluhind, —
Silm sulle tänu andes kipub weele.

Mu Elias, nüüd oled ära läinud —
Ei mitte taewa — minu silma eest.
Mu mõttes oled siiski minu kõrgus.

Ehk ammu pole ma su palet näinud,
 Su waimu leian sinu kirjadest;
 Sest osake ka minu rinda nõrgus.

@

Rakwere lossi waremetel.

15. VI. 1890.

Siin kui kuulduks tasast leina-kaja,
 Endist nuttu waiksel suwe-ööl.
 Waljus ehitab siin uhket maja,
 Orjad nutawad kõik raskel töö! . .

Sõjawaim, kui elu häwitaja,
 Astub mäele, surma-riistad wööl,
 Waremeteks langeb uhke maja,
 Püsi polnud suurel sunnitööl. . .

Nagu waimud, wagusi kuu-walgel
 Koolja kujul halli udu sees,
 Waatawad siit waremed nüüd linna,

Kes, kui neiu, rõõmsal noorel palgel
 Ehib halli isakese ees . . .
 Ihkab ikka ilusamaks minna.

@

Magajate mälestuseks.

Sugurahwas, — Eesti tütreid, pojad
 Mälestage kuulsaid magajaid,
 Kellele on löödud haawu walusaid,
 Et meil lõhkusiwad wangikojad.

Olgu südamed meil tänuks soojad,
 Kandkem kokku andeid kallimaid,
 Ehime nüüd haudu wagusaid,
 Milles hingawad me elu uueks loojad.

Terwe eluaja armastusega
 On nad ohwerdanud oma rahwale;
 Rahwast isa wiisil hinges kandnud.

Nende nimed jäägu hiilgama
 Kuldsel kirjal iga hingesse,
 Kes on waimukulda waraks andnud.

©

Lauluisa F. R. Kreutzwaldi matuse päewaks.

„Mine alla“, hüüdis taewa Isa
 Oma sulasele, surmale:
 „Too see rahunõudja ülesse
 Ilmast, kus on wende waenukisa.

Pimeduse wõim, on wõita wisa,
 Selle wastu wõidelnud ta wahwasti...
 Kandlemäng tal kõlas armsasti, —
 Temast minu koorile saab lisa“.

Rahwas seisab leinates ja leskel,
 Närtsinud on tähtjas sugutaim,
 Teda kandnud inglid paradiisi.

Sääl nüüd kuulsa laulikute keskel
 Wiibib Eesti lauluisa waim,
 Mängib muinast Wirulaulu wiisi.

1882.

©

J. W. Jannseni mälestuseks.

Silmawesi orjalapsi toitis,
 Waimu-pimedus neid wangistas;
 Aastasajad waikselt hingamas
 Wõõras wõim neid oma kasuks hoidis.

Ida piiril kuldne hommik koitis...
 Jannsen ärkas... Leidis uinumas
 Sugurahwa unes sügawas;
 Sest ta waimu walulõke loitis.

Taaramäel ta tuletungla süütis,
 Uinujad kõik unest üles hüüdis,
 Kutsus waimu-walgust waatama.

Ajas ärkajaile lõbust juttu,
Seadis lauluks rahwa rõõmu, nuttu,
Tegi wiisid kauni kõlaga.

1890.

©

Koidulale.

Soome lahe waikne laine kannab
Leina-hääli kodu rannale,
Isamaale nuttes teada annab
Walust walusama sõnume. . .

Kesse waese rahwa hinge walu
Lahutanud lahke lauluga,
Kelle laulust kõlab Eesti salu,
Läinud igawesti hingama.

Eesti ööpik lugu lõpetanud,
Hauda kantud laulik Koidula,
Surnud, kes on laulus õpetanud :
Püha olgu meile isamaa.

Kodumaa, oh tunne leina-walu :
Wõõras mullas magab Koidula !
Eesti ööpik, miks ei Eesti salu
Andnud sulle paika puhata ? . . .

1886.

©

Järelhüüd pojale.

13. juulil 1889.

Igawene Isa ! . . . Minu hinge matab
Leinal kinni mustaw mure-hoog,
Waikist elurõõmu hinges kinni katab
Walu alla suurem walu-woog.

Surma-ingli wägi laenetama pannud
Mühisedes minu elumerd
Ja mind wäeti surmawoodi ette kandnud,
Kus mu süda rinnas nutab werd.

Oh, nii salajalt ja waikselt lasti tulla
 Katsuma mind kanged taewa tõed . . .
 Minu kahwatanud palgeilt jooksmas alla
 Waikimata pisarate jõed.

Nüüd mu süüta lapse hirmsad walu-tunnid
 Igakord siis walu teewad weel,
 Kui ma mõtlen, kuidas ahastuse-sunnid
 Langesid ta pääle surma eel.

Kõrgem wägi kutsus minu lapse ära
 Tähte taha, kus on parem ilm . . .
 Õhtu rahus waatan taewa ilu, sära, —
 Kallist poega näeb sääl waimu-silm. . .

Jumal! . . . Sinuga, kes teda mulle andsid,
 Ei ma tohi käia kohtu-teed . . .
 Ainult palun : kuis sa teda taewa kandsid,
 Kuiwata ka minu silmist weed! . . .

@

Sonett „Wanemuise“ teatrimaja pühitsemiseks.

12. VIII. 1906.

Siin seisab armastus, ja ühismõte,
 Ja ohwimeelsus uhke hoonena,
 Mis suudab aegadele kõnelda,
 Et suur on edumeeste ettewõte.

Siit algab tusedale tööle tõte,
 Ja uinuw rahwa-waim läeb elama . . .
 Mäng ajanõuudel, kunsti-täiusega
 Toob nähtawale Eesti hinge, mõtte. . .

Siin astub Wanemuine taewast alla,
 Et elustada Eestit lauluga
 Ja tõsta teiste Põhjamaade liiki.

Mu usk ja lootus ei wõi kõikuda :
 Siit walgus paistab üle Eesti walla
 Ja ilustab mu rahwa waimlist riiki.

@

**Sonetid lauluisa Dr. F. R. Kreutzwaldi 100-aastaseks
sünnimisepäewaks.**

14. XII. 1903.

1.

Õõ kattis isamaad, ja Eesti salus
Ei kuulnud palju kodulinna häält.
Kõik lauljad wõõra wõimul aetud säält . . .
Õõ oli karm, külm kannatada walus.

Nii laulukojal wabises ju alus,
Palk kisti ära maha palgi päält . . .
Siis kuuldi lapsukese nutu häält,
Kes tuli ilma halwas Eesti talus.

Kui iga laps, ta tõstis kiigus kisa,
Mis kuulis täna saja aasta eest
Ta kiigutaja ja ta ilma tooja.

Sest lapsest wõrsus kuulus lauluisa
Ja meie suurem lugulaulu looja,
Kes waimukulda sõelus prügi seest.

2.

Nii lauluisa hariduse templi rajas
Ja omast metsast hoone ehitas;
Neid kutsus tööle, kes weel uinumas,
Ja äratuseks armast juttu ajas.

Ta hüüe nagu kõrgelt alla kajas —
Just nende kasuks, kes weel madalas.
Tõe tuuma nalja kujul kuulutas, —
Tõtt waewalt tunti halwas orjamajas.

Nii külwas walgust ta, kui alles pime,
Ja wõitles tihti wõõra wõimuga,
Kes pilgates ta tegu ette heitis.

Kuid oma tööga halwa Eesti nime
Ta tegi tuttawaks maailmale . . .
Ilm orjakojast waimuwara leidis.

3.

Uut elu tõi ta Kalewite rinda,
 Kes seisiwad ju ajakohtu ees,
 Et surra unustuse udu sees . . .
 Ka hinge waakus tedretütar Linda.

Nüüd ehiwad nad waimupõllu pinda
 Ja räägiwad, mis orja hinges kees,
 Kui terwe rahwas oigas, silmad wees,
 Ehk mälestas ta wabaduse hinda:

Nüüd elawad nad kangelaste keskel,
 Kes kuulsaid töösid teinud kangel käel;
 Nad unumata luuleilma õues.

Ei nuta Kalewite ema leskel
 Sestsaadik enam kurtes Irumäel,
 Waid asub Eesti rahwa pääs ja põues. . .

4.

Nüüd päästetud on Kalewite sugu,
 Ja nende päästja tuttaw ilma ees.
 Ta wastu tänutundmus südames
 Neil, kes ei waimu poolest enam tuku.

Ta aitas murda orjakoja luku . . .
 „Peerg kahest otsast põleb lõõmates“.
 Nüüd walgus paistab meie majades,
 Ja peerusüütajale hüüab järelsugu :

„Aitäh! Su käsi uue elu idu
 Kord waimupõldu hoolsalt istutas,
 Mis kaua juba kaunist wilja kannab.

Nüüd walmistame sulle tänupidu,
 Kes ihu poolest hingad manalas, —
 Su waim, see elawaile elu annab. . .“

Peeter Jakobsoni haul.

18. VII. 1899.

1.

Sa laulsid õnnest, laulsid rõõmust, walust,
Ja kiitsid kõrgeks woorust, armastust,
Ja mõistsid hukka mustust, madalust,
Mis kõigutamas auusa elu alust.

Su laulud kogutud on kodusalust,
Neis leidub noore armu magusust,
Mis rõõmuks muudab kurbtust, igawust;
Nad kostmas wastu mitmest Eesti talust.

Kurb-tõsine, kui läbi pisarate,
Ja nagu läbi kurwa udu-katte,
Weel paistab lawalt sinu näitemäng.

See waataja meelt kosutawalt täidab
Ja ise sinu elulugu näitab,
Kuis elukoorem kanda oli ränk.

2.

Nüüd, kallis sõber, rahuliste maga,
Meilt wara warisenud laululind;
Su laulule jääb ikka kõrge hind, —
Su tööde waim on aateline, waga.

Kõik, mis sa tegid, kiitwalt käib Su taga,
Ja kodumaa saab mälestama sind;
Su haura kaldal kurb on mitme rind,
Kes jätawad Su põrmu jumalaga.

Sest Sina Eesti õnne taga nõudsid,
Tõid ilu-õisi kirjanduse õue,
Mis Sinu nime unuda ei lase.

Tööst wäsinult Sa rahu-randa jõudsid,
Su põrmu kodumaa nüüd wõtab põue,
Kuid rahwa rinnas on Sul armas ase.

Borki päewa mälestuseks.

17. oktoobil 1888.

Su poole palwes ringutawad käsi
 Nüüd tänus mitukümmend miljonit,
 Sa wägew Jumal, kelle hool ei wäsi
 Siin hoidmas wägewaid ja nõtrasid.

Su inglid jätsiwad siis taewa walla,
 Kui nägiwad nii hädas Wenemaad,
 Ja wõtsiwad siin armu kaitse alla
 Kesk surma-hädas kroonikandijad.

Maailmale sa oled teada andnud,
 Et Sina rahwad riigiks kokku sead
 Ja nende üle walitsema pannud
 Nüüd praegu surmast pääsnud riigipääd.

Nüüd riigirahwas Sulle tänu annab,
 Su kiitus tõuseb ilma rajadest,
 Kaastundmust kaugelt keisri ette kannab,
 Ja truudus kõlab õnnesoowidest.

Ka Eesti rahwa tüdred, Eesti pojad
 On läinud pühapaika palwele ;
 Sest selle hool ka kaitseb meie kojad,
 Kes nagu hauast tõusis elusse.

@

Wäljarändajatele.

15. weebr. 1887.

Miks tahate, mu wennad, ära minna
 Siit laia ilma-laande rändama?
 Miks wahetate waludega kõrge hinna,
 Mis isamaa siin pakub armuga?
 Weel jääge seisma, wõtke kuulata,
 Mis wiimast korda räägib isamaa :

„Mu pind on teie isaisad toitnud,
 Kes oma elu jätnud minu eest.
 Nüüd teie üle püha priius koitnud,
 Lauud kuiwawad ju orja silmaweest.
 Ja puudust siin ei tunne tugew mees,
 Kel hoolas töö on sihiks silma ees.

Siin esiwanemate waprud waimud
 Teid julgustawad igal tähtsal tööl,
 Teist tõrjuwad kõik wõõra rahwa laimud,
 Teid õnnistawad igal waiksel ööl . . .
 Ja igal lehel hiie-metsa puus
 On kurwa hinge troostiks sõnad suus.

Kui olete ju jõudnud wälja, ilma,
 Ja selja taha jäänud kodumaa,
 Sääl nõutaw õnn ei paista mitte silma, —
 Kõik näib sääl teile wõõras, iluta.
 Siis kahetsus teil põleb hinge sees,
 Ja silmad tihti mures, nutu-wees.

Kes tunneb sääl siis teie kurba laulu,
 Kes surub kinni kurwa silmawett?
 Kes aitab kanda wõõra hingewalu,
 Kes annab teile troostiks wenna kätt?
 Ei kõla ial enam endsel auul
 Sääl teie kõrwa Eesti keel ja laul“.

Kodust lahkumisel.

1. mail 1887.

Nüüd jumalaga, kodumaa,
 Mu hing on kurb ja waik . . .
 Ma pean nüüd sinust lahkuma,
 Mu püha hällipaik!

Siin kodukoha taewawõlw
 Nii armsalt sinanud,
 Ja rõõmurikas lapsepõlw
 On mööda saadetud.

Ei tohi wõõrsil kõikuda
 Mu kindel mehe meel,
 Ei unustusse langeda
 Mu helde ema keel.

Need olgu kalliks waraks siis
 Ja kinnitajaks teel,
 Kui meelitab mind wõõras wiis,
 Ja kiidab wõõras keel.

Mu isa, ema, isamaa,
 Teilt elu, julgust jöin, —
 Teist üksipäini mõtelda
 Ma ema emakeeles wöin.

©

Eesti rahwa 75-aasta wabaduse pidupäewaks.

18. juunil 1894.

Taewa arm on murdnud wägiwalla,
 Murdnud raudse aja ahelad;
 Wabaduse-ingel taewast alla
 Tulnud päästma rahwaid, isamaad.
 Rahwas kannatanud walu, waewa,
 Tänu-hüüded tõusewad nüüd taewa,
 Taewa tõuseb Eesti laulu hääl.

Eesti wana jumalate mäele,
 Taara linna, rahwas kogunud,
 Kätt siin andmas wend on wenna käele,
 Waimustusest hinged täidetud.
 Wanemuine kõrgest taewa wallast
 Tuleb täna Emajõe kallast
 Ilustama oma lauluga.

Kõigil hinges waimustuse woole,
 Siisgi waikib laul ja pasunad:
 Eesti wennad enne taewa poole
 Waatawad, kui tööle hakkawad.
 Taewa Isa ette palweid kanda,
 Keisrile, mis keisri kohus, anda,
 Seda nõuab õige Eesti meel.

Laulgem siis kõik Eesti tütreid, pojad,
 Ülendagem ühes oma meelt!
 Laulgem! Nüüd on südamed meil soojad,
 Kuulutagem „pühapäewa keelt“.
 Tehku meile lõbu laulu hüüe,
 See on täna meie ülem püüe, —
 Meil on täna kallis rõõmupäew.

Eesti muusik iga rinda täida,
 Tungi wabalt rahwa hingesse,
 Kõige ilmale nüüd jälle näita,
 Et su elujõud ei wähene!
 Ja et Wanemuise kandlemängi
 Pole jätnud weelgi unesängi
 Eesti wennad kallil kodumaal.

Wanemuisele antud laulu sundi
 Eesti südamest ei wõida riisuda,
 Unustada praegust kallist tundi
 On wist kogunisti wõimata.
 Eesti rahwas, wennad, õed ja kaimud,
 Esiwanemate waprud waimud,
 Kõnelewad meile täna weel:

„Wennad, õed, kes pidul priiusele
 Kiidulaulu hõiskel laulate,
 Wõitke priius oma südamele,
 Julgus, kindlus, auusus hingesse.
 Waba waim wõib rahwaid juhatada,
 Waimu jõul wõib ihu wabaks saada . . .
 Mõlemate priius juhib õnnele!“

@

Uus aasta.

Uus aasta käes, ja kõikidel uus lootus,
 Kas olgu neiu, peiu, naene, mees.
 Uus aasta käes, ja uue õnne ootus
 Nüüd asub iga tukswa rinna sees.

Kuid ajalend siin meie käest ei küsi,
 Kas kurb ehk rõõmus inimese meel.
 Ta meie pärast pilku ei püsi . . .
 Aeg muutumata hää on oma teel.

Et haiglane on mõne eluiga,
 Ja nurja läinud mõne parem püüd,
 Ja mõne hinge koormab raske wiga:
 Kas oli wanal aastal sellest süüd?

Kas ajal süüd, et inimese sugu
 Nii tihti rändab õige sihita,
 Ja ilmas kõrgeks peetud ajalugu
 On aina kirjutatud werega?

Aeg ikka hää, kuid temalt nõuuda
 Ei pruugi meie ilmas midagi,
 Ja unistades õnnemaale jõuuda
 On enda piinamine koguni.

Waid hoolsas töös ja wäsimata waewas
 Sa jõuad tõsist õnne pärida.
 Kes tukkuda ei taha elulaewas,
 See leiab eksimatalt sadama.

©

Jõulu mõtted.

1.

Mu looja, Sinu tööde algus
 On suurusega kroonitud,
 Su sõna wõimul sündis walgus,
 Mis ilmakehad ehtinud.

Ka okeani sügawuses
 On leida Sinu algustöö . . .
 Kuid rahwas — Sinu suguluses —
 Sai wõitu pilkne pime õõ.

Sai wõitu . . . kuni murest, waewast
 Kõik rahwa sugud surutud . . .
 Siis ilmus suurem walgus taewast,
 Mis pole enam kustunud.

Sest sellel uuel imewalgel
 On taewalised ise töö! . . .
 Rõõm särab selle ingli palgel,
 Kes tuleb alla jõulu-õöl.

Ta elupuust üht oksa kannab
 Ja siia ilma istutab.
 See kaswul wilja, walgust annab
 Ja ilma wabastajaks saab. . .

Siin nõrka hinge söödab, joodab
 Ja enda najal tallutab,
 Ja sellele, kes usub, loodab,
 Kord koju minnes juhiks saab.

2.

Näe, taewas läeb walgeks just südaõö-tunnil . . .
 Ei ole see oodetud päikene weel, —
 Maailmasse wägewa Issanda sunnil
 Üks ingel on tulemas taewasel teel.

Mäe ladwad ja metsad on heledad, walged,
 Ja pilwedes punetab hommiku koit.
 Nüüd karjastel wäljal on kokkunud palged, —
 Neid hirmutab imelik walguse loit.

„Teil kadugu kartus, rõõm leekigu rinnas“ !
 Nii ingli suust kostab sää! julgustaw hüüd:
 „Siin ligidal, Petlemmas, Taaweti linnas,
 Maailmale Kristus on sündinud nüüd“.

Nii ingel sää! taewalist juttu siis ajab,
 Ja julgemalt waatab ju karjaste silm;
 Siis äkisti taewawäe koorilaul kajab:
 „Auu Loojale kõrguses andku kõik ilm !

Nüüd maa pääl on rahu, ilm elagu rahu,
 Sest Jumalal rahwast on praegu häämeel“.
 Laul waikib: Auu — rahu — ja häämeel — siin lahus
 Mäe ladwadest heliseb tagasi weel.

Ta heliseb jõulu-õöl, usklik hing kuuleb
 Neid hääli ja sõnu weel praegugi nüüd,
 Sest rahuta hingele Rahuwüerst tuleb
 Ja kustutab südamest koormawad süüd.

3.

„Auu olgu nüüd Loojale kõrguse sees!“
 Nii taewa koor laulab all-ilmas;
 Auuks tähed on hilgamas Issanda ees,
 Rõõm särab ka inglite silmas.

Auu annawad Loojale looduse wäed:
 Tuul merel, maal tormid ja äike.
 Auuwahiks on pilwedest kõrgemad mäed,
 Neid ehib kuu hõbene läige.

Ka rahwad, ja riigid, ja wallad, ja wäed,
 Kel waewa ja waenu on kanda,
 Nüüd palwele panewad kokku kõik käed,
 Et täna auu Loojale anda.

„Ja maa pääl on rahu“, weel kuulukse siin,
 Läeb edasi ingli laul, lugu.
 Maailmast on lõppemas häda ja piin, —
 Saab wendadeks rahwaste sugu.

Nüüd waikigu waenud, mis õeluse merd
 Weel ajawad laenele wahus.
 Kus weelgi põrm ahnelt joob wendade werd,
 Sää! elagu rahwad kõik rahus.

Ja wiimane sõna see armsam on weel,
 Mis inglite koori suust kajab;
 Siin kuuldub, et rahwast on Loojal hää meel,
 See südamed hõiskama ajab.

Siis hõisake teiegi pühamal õöl,
 Mu kodumaa, rahwad ja keeled.
 Rõõm, rahu meid juhtigu ühisel tõöl,
 Hääd, wagusad olgu meil meeled.

4.

Hing, tõsta ususilmad üles, —
 Koit taewa äärt on kuldamas,
 Petlemma laudas, neitsi süles
 Nüüd hingab rahukuningas,
 Kes päästab ilma needmisest
 Ja kostab taewas meie eest.

Koit wõidab pimeduse walla,
 Ja Isa heldus ilmsiks saab, —
 Üks ingel astub taewast alla,
 Kes kurbadele kuulutab :
 Siin ärge kartke surma-süüd,
 Sest teile Päästja sündis nüüd.

Kõik riigid, rahwad, ilma kaared,
 Kus enne wiha, waenu näis,
 Ja kauged ilmamere saared —
 Kõik saage rõõmu-hüüdu täis,
 Et wägew taewa kuningas
 End inimeseks alandas.

Ta tuli meile õnne tooma,
 Mis ootas ammu kõik maailm,
 Ja rahuriiki siia looma,
 Kust taewast leiab ususilm ;
 Kus waikima peab wihahääl,
 Ja armastus on trooni pääl.

Siis saage sõbraks, wennad wahwad
 Ja keeled, meeled ilmamaal,
 Ka olge paha wastu wahwad,
 Et rõõm meist oleks Jumalal.
 Ja kuuleks täna wana, noor,
 Kuis rahu soowib inglikoor.

@

Õnnistamise pühaks õele.

1.

Ma soowin Sulle õnne hinge sunnil, —
 Su kaissu kandku seda eluring !
 Sind kaitsku taewas igal elutunnil,
 Ta tahtel kosugu Su puhas hing.

Su lapsepõlw, kust süda rõõmu leidis,
 Kui kosutas Sind hella ema hool,
 Nüüd seisab juba walmis reisi-kleidis :
 Teist elu kannab kätte aja wool.

Ja astu siis. . . Sind wenna soowid saatmas ;
 Neid pea meeles kõigel elu aal :
 Kui wahest silmad walekõrgust waatmas,
 Siis woorus olgu elurõõmu kaal.

2.

Noort põlwe templis jumalaga
 Sa jätsid, ja säält armu jõid.
 Sel tunnil olid Sa nii waga . . .
 Jää ikka selleks, kui Sa wõid!

Su laewukene ära sõuab
 Nüüd omaksete hoole alt,
 Ja elumere pääle jõuab
 Nii waiksel tuulel wagusalt.

Kõik saatjad jääwad warsti maha,
 Su juhtijaks jääb oma hool ;
 Siis waata ette, waata taha,
 Sest hädaoht on igal pool.

Ja püüa kõigest saada aru,
 Kui Sinule õnn naeratab ;
 Sest rahu süles sünnib maru . . .
 Õnn tihti õnnetuseks saab.

Kuid tõsist õnne, mis Sind kannaks
 Kord rahu randa, sadama,
 Ja Sulle tüüril jõuudu annaks,
 Ma soowin selle palwega :

Et jätaks hoopis puutumata
 Sind saatus wali, kurb ja karm,
 Ja wõtaks õnnelikult saata
 Su elulaewa taewa arm.

Kihluse päewaks sõbrale.

Nüüd õnn ja hellad armud andnud
 Su hingele nii õrnalt suud,
 Ja salahäälil sosistanud :
 Su oodetaw on sinu pruut.

Küll kaua elumere pinnal
 Sul wõitles igatsedes laew, —
 Nüüd armastawa pruudi rinnal
 Saab unustatud tormi waew.

Nüüd täidetud, ja ühetasa
 Ja otse seisab õnne kaal:
 Sest käes su hingel kallim osa,
 Ta rinnal oled rahumaal.

Laulatuse ajaks.

Üks õnnis mõte armu kuldses kujus
 Weel hilja sinu rinda paisutas,
 Su süda igatsuse meres ujus,
 Su hinge kuldne lootus kaisutas:
 Kord jõuuda abielu armumaale,
 Kus langeda wõid kaasa rinna naale.

Nüüd oled seda kätte saada suutnud, —
 Su õnne pärast hõiskel sinu rind,
 Su kodu ennast paradiisiks muutnud,
 Sääl wiibib nüüd su ülem eluhind,
 Kes sulle ikka õnnerada näitab,
 Truu abikaasa kohut rõõmsalt täidab.

Ei sinu armu-paleuste päikest
 Wõi murepilwed enam warjata, —
 Ta alalisest taewalikust läikest
 Läeb eluwaim sul uuest õitsema;
 Sest ta ei paista enam luuleilmas,
 Waid loidab leegil abikaasa silmas.

Su õnne pärast tõstan taewa poole
 Nüüd palwetades silmad ülesse:
 Sa, wägew Isa, wõta oma hoolde
 Kaks hinge, kes on leidnud õnnetee,
 Ja puista neile lilla eluteele,
 Tee kindlat tammi nende silmaweele!

Pulmapäewaks.

Nüüd armumaa sul lehib lehtes, —
 Sul täna rõõmsam pidupäew,
 Su hingelinn on lipu-ehtes,
 Et sadamas ju armu-laew.

Ei inglitele taewa saalis
 Niisugust õnne lubatud, —
 Meilt õnne-elu pulma-maalis
 On luules taewa kannetud. . .

Nüüd sina, selle osaline,
 Siin kumad õnnest, nagu kuu. . .
 Su kõrwal kallis kaasaline :
 Önn teile ! hüüab minu suu.

Kui ka maailma kihwti-puudest
 Peaksid sa õuna maitsema,
 Siis abikaasa truudus uuest
 Sind suudab terweks arstida.

Arm, truudus, taewalikud õed,
 Nüüd ühinewad teiega.
 Need olgu teie elutoed,
 Kui woorus kipub kaduma.

Kõik õndsa ilma õnned tulgu
 Nüüd kaunistama teie tööd,
 Teil elupäewad pikad olgu,
 Ja wõõrad murerikkad õöd.

@

Laulatuse päewaks õele.

Sa kannad täna uhket pidu-loori
 Ja astud armu-õnnes altari.
 Su hing kui kuuleks laulmas ingliskoori,
 Kui seisaks taewas praegu wallali.

Su waim see tõuseb wandel Looja ette ;
 Noor süda tuksub tänul rinna sees ;
 Õrn käsi wõtab reisikepi kätte,
 Et tuge saaksid sellest rännates.

Kui selle suure elutunni wastu
 Sa wõtad täna ennast ehtida,
 Siis luba, et su ette waimus astun
 Ja ehin sind ka oma soowiga.

Ma soowin, et su puhtas, noores rinnas
 Üks altar seisaks kaunilt ehitud, —
 Sääl woorus, tõde seisaks kõrges hinnas,
 Sääl elurõõm wõiks saada kaalutud.

Linutamise ajaks.

Siin perekond peab täna rõõmupidu,
 Kus kahte hinge köidab magus arm . . .
 Neil kaswamas on rinnas õnne idu,
 Ei seda rikkuda wõi saatus karm ;
 See kaswab puuks ja kannab õisi, marju
 Ja annab perekonnale kord wilu warju.

Laew täies purjes elumere rajal,
 Kaks sõitjat õnnes istuwad sääl sees . . .
 Sääl seisab nõrgem tugewama najal
 Ja mõrsja ehtes tüürimehe ees.
 Ilm sadamas on ilus, nõidlik, waga,
 Ja sõitjad jätmas randa jumalaga.

Nüüd hõiskades ja rõõmu laulu kajal
 Laew liigub . . . Warsti närtsib mõrsjapärg . . .
 Kroon anti mõrsja kanda eluajal
 Ja kuulutati teine elujärk,
 Kus wahest rõõmu-päike pilwe peitub,
 Ja tõsist õnne küllalt, küllalt leidub . . .

Sest kroonist tõuseb üles püha läige;
 Kroon täna pruudi pääd on ehtinud;
 Kolm kallist kiwi hiilgawad, kui päike;
 Need taewa tahtel sinna liidetud.
 Neid tumestada ei wõi elutusk;
 Neid nimetame: lootus, arm ja usk.

Arm ainus osa on siin halwas ilmas
 Mis paradiisist kaasa annetud,
 Ta nähtawaks saab pruudi, peiu silmas,
 Kus hing on hinge armul otsinud.
 Sest arm on kõige kõrgem hinge woorus,
 Ta wõimul närtsimata õitseb noorus.

Ja lootusel on kange kotka tiiwad,
 Mis jõuudu saawad armust, truudusest;
 Need armastawa paari üle wiivad
 Maailma sügawatest orgudest.
 Sest lootus aitab kanda eluwaewa
 Ja juhib hinge põrmust üles taewa.

Usk, see on kõige kallim, püham side,
 Mis köidab inimest ja Jumalat,
 Ta rändajale tugi, kindel pide
 Ka siis, kui hinge ihad närtsiwad.
 Usk olgu siis ka teie elu alus,
 Siis õnn on õeks ka teie peres, talus.

Nüüd nende kolme kalli kiwi kiirtel
 Ka teie maja olgu walgustud,
 Siis praegu alustatud elupiirtel
 Teil tee ja siht on elus selginud;
 Need kiired ühte heites õndsust andmas
 Ja teie hingi taewa auule kandmas.

Hõbepulmapäewaks sõbrale.

Nüüd tähtsat pidu suur ja wäike
 Mu sõbra perekonnas pidamas;
 Siin wanemate silmas õnne läige,
 Ja laste hinges rõõm on asumas,

Mis sünnitawad armsa kokkukõla,
 Et kõigil mõttes magus kuulata ;
 See teeb ka terweks wanemate õla,
 Mis elukoormat kandis waewaga.

Ja siisgi perekonna-päade silmad
 Nüüd mõttes minewikku waatawad,
 Kust helendawad mõned selged ilmad,
 Ja mustad pilwed, wihma pisarad.
 Säält kuulda laste kilkamised hellad,
 Säält heljub noore armu magusus,
 Ning sekka kõlisewad pulmakellad,
 Ja meeles hõbeaja hakatus.

Kus oma rammul juhtisite laewa,
 Et leiaksite rahusadama,
 Siis tunda wanemate õnne, waewa,
 Ja laste tulewikku rajada.
 Sest waewast wõite juba wilja näha ;
 Wõib tunda wõõrasgi, et wõideldud ;
 Sest wara pandud hõbe-kroon te päha,
 Mis nende tundemärk, kes wõidelnud.

Üks weerand aastasada õnnewaega
 Teid elusaatus siisgi kaalunud ;
 Nüüd tulgu teine weerand kuldset aega,
 Kus nähtud waewad saawad tasutud,
 Et jõuaksiwad weel kord pidupäewad, —
 Kuldpulmad, harwa saadud palgana,
 Kus waimusilmad kaugemale näewad,
 Kui hõbe ajal wõite aimata.

Mu hinge soowid, taewa Isa, täida,
 Kes igäuhte teedel juhata,
 Mu sõpradele päiksepaistet näita,
 Kui neid wast murepilwed warjawad.
 Neil katsid rõõmupäewal rõõmulaua,
 Siis meie suu ka rõõmsalt hõisaku,
 Et hõbepulma-õnne lapsed kaua
 Siin perekonna keskel elagu.

Mu elupõlw.

Mu elupõlw — nii sapine ja wiha,
Täis kihwti, walurikkaid pisaraid,
Kus nurja läinud püüdeid pühamaid,
Ja surnud ilutsewa hinge iha. . .

See küürutanud on mu selja, piha,
Mu waimu lõõnud haawu walusaid,
Ja jätnud meelde mõisteid mõrudaid
Ning nõrgestanud wara terwist, liha.

Ka lapsepõlw ei luba lauluks laenu,
Ei anna aateid kõrgeks peetud arm,
Waid igalpool on tühjus aigutamas.

Seepärast ärge awaldage waenu
Mu laulu wastu, et ta wali, karm. . .
Nüüd teate, mis mu waimu wajutamas.

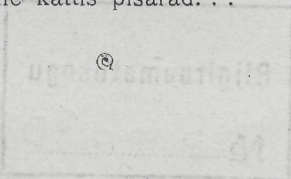
©

Wiimne soow.

Mu kalmu pääle kannikesi
Ei maksa panna kaswama;
Need mälestagu inimesi,
Kes ehitud on iluga.

Ka tamm, ja kuusk, ja kõrged kased
On sinna liiga wõimukad,
Sest nende all kord kangelased
Töö wäsimusest puhkawad.

Waid lihtne rist ja haljas muru
Mu õige kaju näitajad:
Üks terve eluaeg mind surus,
Ja teine kattis pisarad. . .

Kaaskiri minu lauludele.

Siin on kõik mu laulud ja salmid;
 Neid luua mul oli nii hää . . .
 Kas kihwtitaimed wõi palmid,
 Ma seda ju ise ei tea. . .

Nüüd ammu mu kannel ju ripub
 Mäel lehetus remmelga puus;
 Mu muusade laulgele kipub
 Ränk uni, laul waikib neil suus.

Kord pungad on remmelga küljes,
 Ja isamaal elu ka uus. . .
 Kas ärkawad muusad weel üles,
 Kas rõõmulaulud neil suus?

Kas nende hõiskamist kuulen,
 Kas kannelt weel wõtma sean käe?
 Kas ialgi lugusid luulen, —
 Ei seda ma ette ei näe! . . .

Riigiraamatukogu

№ 56680

56680